

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP
AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik egyelőre hetenkint egyszer: vasárnap

OMGE évi tagsági díj:

Földbirtokosok, bér- lők és uradalmak	200 holdig	15 pengő
	500 " "	30 " "
	1000 " "	60 " "
	2000 " "	90 " "
Részvénytársaságok, szövetkezetek, vállalatok	3000 " "	120 " "
	ezen felül	150 " "
Egyéb tagok részére évi tagdíj		10 " "
OMGE postatakarékpénztári csekk számla száma: 10,399		
Lappódtíj OMGE-tagoknak:		
Negyed évre		6 pengő
Fél évre		11 pengő
Egész évre		20 pengő

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona

Az egyesületi tanács felügyelete alatt

A kiadásért felelős:

Mutschenbacher Emil dr.,
az OMGE ügyvezető-igazgatója

Felelős szerkesztő: Dörsehug Tibor

Szerkesztőség: Budapest, IX., Köztelek-u. 3. Telefon: 187-954
Kiadóhivatal: Budapest, IX., Ühő-ut. 25. Telefon: 189-932

Előfizetési árak:
„Köztes gazdasági előadások” című füzettel együtt

Belföldre		Külföldre	
OMGE tagoknak:		OMGE tagoknak:	
Negyed évre	4 pengő	Negyed évre	8 pengő
Fél évre	11 " "	Fél évre	15 " "
Egész évre	20 " "	Egész évre	28 " "
Előfizetőknél:		Előfizetőknél:	
Negyed évre	10 pengő	Negyed évre	12 pengő
Fél évre	18 " "	Fél évre	22 " "
Egész évre	32 " "	Egész évre	40 " "

Postatakarékpénztári csekk számla száma: 26,576

SZÉCHENYI emlékezete.

— Somssich László gróf beszéde az OMGE ünnepi igazgatóválasztmányi gyűlésén. —

Széchenyi István gróf születésének 150-ik évfordulójának idején kötelességünk, hogy az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, amelyet ő alapított, emlékéit felidézze, s hálattal szívvel emlékezzünk meg a Legnagyobb Magyarról!

Tekintsünk fel Széchenyire, aki mint hegyóriás emelkedik ki az átlag emberek síkságából. Uralkodik az egész vidéken, sziklaszilárdan állva figyeli nemzetét, mi pedig mint kis porzemek tekintünk rá, akiket a legkisebb szellő is képes szerte-szét fújni. Kísérjük meg az ő eszményi magaslataira emelkedni és egész lelki nagyságát szemünk elé idézni.

Senki jobban nem ismerte nemzetét, mint éppen Széchenyi. Ismerte jó tulajdonait, bámulta azokat, rajongott értük, de tudta hibáit is, amelyek miatti bánata gyakran a búskomorsággal volt határos.

A magyar szellem fenntartását és ki-művelését tartotta főfeladatának, mert ebben látta legnagyobb erőnket. Nem féltette nemzetét az elpusztulástól, azt a nemzetet, amely annyi század viharai közepette is képes volt magát fenntartani. Nem a számbeli csökkenésünktől félt, hanem a nemzeti szellem pusztulásától, amely alapja minden önálló nemzeti életnek.

Mintegy önmagát biztatva, nemzete sorsa fölötti kétségbeesésében felkiált: „Oly élet-erő van a magyar vérben még, amely a leg-férfiasabb kifejlésre szolgál kezességül, hacsak saját maga a nemzet nem gyilkolja le magát!”

Széchenyi azért járt annyit külföldön, hogy nemzete számára hasznosakat sajátítson el, amelyeket az itteni viszonyokra alkalmazva gyümölcsöztessen. Nem egy alkotása e kül-földi utak eredménye és nem félt ezzel a nemzeti szellem csökkenésétől, mert nem félt volna össze egész jellemével, hogy olyan eszméket ültessen át ide, amelyek teljes ellen-tétben vannak a magyar lélekkel, gondolkodással és ezeréves hagyományával. Nagy reformátor létére, aki korát messze túlhaladóan gondolkodott, mégis ragaszkodott a régi történelmi hagyományokhoz, mert jól tudta s érezte, hogy ezek eltűnésével, elveszti ez a nemzet is jellegzetes sajátosságait, s pusztulásra lenne ítélve.

A vezető nagy emberek összes ismérvei összpontosultak benne, tudniillik a rendíthetetlen hit a saját eszményeiben, a hatásra alkalmas tehetségek halmozódása és az a tulajdonság, hogy a nagy természet követelményeinek hű és kiváló tolmácsa volt.

Egész gondolatmenete és okoskodása sohasem fakadt egy mesterkelt alaptól, hanem a természet törvényein alapult, amit ő maga is a következő mondatban jellemez legjobban: „Az igazságot megtalálni semmiben sem lehet, míg tudományunkat máshonnan akarjuk meríteni, mint a változhatatlan

természeti törvényekből. Egyedül innen hármlík bölcsesség és bátorság az emberi nemre. Az igazi bölcs az, aki a természet útjáról sohasem tér le!”

Ebben rejlik hazánk nagyjai között az ő elsősege és az egész magyar nemzet egyetemes kultuszára való hivatottsága. Közéletünk terén való meg-

erőt megmozgatni alkalmas hite és eszményeiben is magasztos erkölcsi felfogása tette képessé, amely-hez a vértanuságig hű maradt egészen tragikus haláláig.

Nem volt elfogult saját véleményével szemben, mert másoktól is tanácsot kért és fogadott el, meghallgatott minden számára értékesnek látszó véleményt, s végül mindent, amit tett, előbb saját magában érelt meggyőződésé, amelyet teljes joggal mondhatott sajátjának, mert tépelődő és az önkínzásra hajló természete mellett véres verejtéssel szerezte azt meg.

Legjellegzetesebb jellemvonása volt a feltétlen igazság kultusza és a valónak mindenek fölé való helyezése, amelyet akkor is elismert, amikor a valónak közlése esetleg saját hátrányával járt.

Az észnek és a szívnek felfoghatatlan gazdagsága volt talán az a tényező, amely a saját korát jóval meghaladta, s amelyet akkor sokan felreismertek. Ha végigtekintünk összes alkotásain, ezek ma is, 100 év múlva, mind fennállnak, s akkori elgondolásai és tanácsai a mai viszonyok között is kincses tárházunk, amelyből mindig meríthetünk, mert azok soha sem veszítik el időszerűségüket.

Nagy horderejű eszköze a társadalom minden rétegével való állandó érintkezése volt. Eszméinek szolgálatában agítált és kitaró propagandát folytatott. Fajszerepét, hazaszeretete és önzetlen becsüvégya által sarkalva, a közélet terén való megjelenéstől egészen haláláig, élete minden percét küldetésének szentelte. A legkisebb tényezőt is, ha azt alkalmasnak találta, valami módon bekapcsolta nagy munkájába és így saját példadát is állandóan hatványozta.

Közgazdasági téren sohasem volt egyoldalú, hanem az egyes termelési ágak egymáshoz való viszonyát mindig helyesen ítélte meg. Az ipart és kereskedelmet teljes összhangban kívánta fejleszteni a mezőgazdasággal, amelynek am azok gyarapodása érdekében áll és viszont. Vagyis az egyes foglalkozási ágaknak sohasem kellett egymás ellen, hanem mindig egymással karöltve dolgozniok, mert attól tartott, hogy ha egyik termelési ág csak a saját külön érdekeit esetleg a másik termelési ág rovására védi meg, nem árt-e ezzel utóbb saját magának.

Nem volt fantasztia, mert inkább a kisebb, a lehető jót akarta elérni és megvalósítani, mint a nagyobb lehetetlent, vagy csak a képzeletben elérhető. Nem töpreng a múlton, hanem tekintetét a jövőre szegzi, mert a múlton már nem tudunk változtatni, annak csak tanúságait vonjuk le, ellenben a jövőnek még urai vagyunk, s annak ránk nézve kedvező kialakítása még hatalmunkban lehet.

Széchenyi István mezőgazdasági politikáját és annak alapfogólatáit vizsgálva, a következő meg-állapításokra jutunk.

jelenése mintegy küldetészerű volt, mert életre keltett egy már haldokló nemzetet.

A vezerségre az emberek tulajdonképpen születnek, s azokká akkor válhatnak, amikor kötelességük-höz híven eszméik és elgondolásaik feltárása útján jelentkeznek.

Saját ilyen hivatását senki sem fogta fel olyan öntudatosan, s annak senki sem adta magát oda olyan teljesen, mint éppen ő. Erre elsősorban minden

Az ősiségnek és fiskalitásnak feltétlen megszüntetését követelte. A törvény előtt mindenkinek egyforma jogokat és kötelezéseket kívánt adni, tehát a nemesség előjogainak megszüntetését szorgalmazta.

A mezőgazdasági hitel fedezetül akár az ingó, akár az ingatlan jelzálogjogot kívánta törvénybe iktatni és hogy egy-egy lekötött birtokot csak a hitelező teljes kielégítése után lehessen eladni. Akár ajándékozás, akár öröklés útján a tulajdonos személyében bekövetkező változás esetén a kiucstár javára illeték fizetendő.

Mint földesúr meleg szívvel karolta fel és érdeklődött jobbágynak sorsa iránt, s egy alkalommal egyik beszédében a következő nyilatkozatot tette: „Lelkiismeretem szerint jobbágym sorsát könnyíteni kötelességem, s ezt kell tennie minden földesurnak. Ami jót pedig tehetünk, ne halasszuk holnapra!”

Félt a kisbirtok túlzott felaprózódásától, s 30 holdban vélte szerinte helyesen megállapítani a birtokminimumot, azonban Pest vármegye arra adott utasítást a köveinek, hogy e terület nagysága 50 holdban állapítsák meg. Ő ehhez is hozzájárult, csak hogy elejét vegye a végülküli felaprózódás káros hatásának.

Birtokpolitikai elgondolása abból a tételből indult ki „aki a föld, azé az ország”, tehát a magyar föld maradjon magyar kézben és ezért a legnagyobb nemzeti érdek, hogy a magyarok birtokállománya lehetőleg gyarapodjon. A birtoknagyság-kategóriák közti helyes arány feltétlen fenntartandó, mivel minden egyes típusra mind gazdasági, mind társadalmi szempontból mindenképpen szükség van.

A termelés fokozását mindenekfelett fontosnak tartotta, s ezért a hazai termőterület bővítését tűzte ki magának feladatul, amit lecsapolások, öntözések és szikék javítása által lehet elérni.

A munkáról, mint a termelés egyik főtenyezőjéről is gyakran nyilatkozik, hiszen a földet művelő munkás kezében van saját sorsa is, a munkások jóléte és kedvező egészségi állapota fokozza a munkateljesítményt, s ezáltal nagyobb kereset is juthatnak.

A mezőgazdasági szakoktatást és ezáltal a mezőgazdasággal foglalkozók magasabb műveltségének elérését általánosítandónak és fejlesztendőnek tartotta, kiegészítésként pedig a kutatóintézetek felállítását kívánta, mert külföldi útjain jól látta ezek együttműködésének terméshozó hatását.

Hogy hazánk közelítését kellően biztosítani lehessen, a közlekedési utakat iparkodott szaporítani, idetartozik a Duna és a Tisza szabályozása is, mert csak így juthatott el gyorsan a bőtermő Délvidék termése Budapestre és az ország északi vidékeire, de a külföldre való kivitel fokozását is ezáltal vélte csak elérhetőnek.

TÁRCA.

Széchenyi a gazda.

1814 augusztus 31-én Széchenyi Ferenc gróf, István atyja, „Egység”-nek nevezett okiratban birtokait Lajos, Pál és István fiai között szétosztotta. Istvának jutott Nagy- és Kiscenk, Bóz, Hideség, Homok, Hegykő, a rójtóki Nagyerdőben mintegy 2200 hold, Szentgyörgyvár Mándipusztával, Zalaszentlászló, Pölöske, Senye, Csokonya a tarnócai, gyöngyösi és kútfői pusztákkal, Komlósd, Szentcs, Péterhida, Barcs a Drávaerdővel, Darány az Aranyosi-pusztával, Visonta, Rinyaujlak, Gyékényes és Zákány.*) Ezeket örökölte atyja 1820 augusztus 31-i végrendelete szerint is, amely azt kívánta, hogy az 1814. évi egység fiait által „szentül megtartsák”.

De örökölt Széchenyi atyjától mást is, ami a gyönyörű uradalmakhoz lelket és szívet adott: igazambéri, szinte atyai érzést azoknak művelői, az akkor jobbágyorsban élt parasztok iránt. Széchenyi Ferencnek az 1791. évi országos bizottság működésére vonatkozó terveze tíz pontban foglalja össze azt, amit a parasztok jobb sorsa érdekében kíván és Széchenyi István jószágigazgatójához, Liebenberghez (aki később éppen Széchenyi ösztönzésére Lunkányra változtatta nevét), 1816-ban írt első ismert gazdasági tárgyú utasításaiban ezt kívánja: 1. Tartassa be a vadászati tilalmat. 2. A kertészt ne dolgoztassa agyon. 3. A parasztokat ne nyomja el. 4. Lovainak adjon szénát. 5. Teremtsen elő sok pénzt.

Huszonöt éves volt akkor Széchenyi. Mögötte a lipcsei csata és a táncoló bécsi kongresszus. Magas rang, nagykiterjedésű uradalmak birtokosa. Benne

*) L. Bárfai Szabó S.: „A Széchenyi-család”.

Ő maga is gyakorlati gazda volt, s amennyiben sokoldalú elfoglaltsága engedte, szeretettel és hozzáértéssel foglalkozott birtokainak ügyeivel, beleértve azok üzemeinek minden részletébe, s a régi külterjes viszonylatból szinte mintagazdaságokká alakította át azokat, így saját maga mutatta be a nagybirtok igazi hivatását.

A mezőgazdasági műveltség és szaktudás fejlesztését, valamint a gazdatársadalom tömörülését célozta akkor, amidőn 1830-ban megalapította az OMGE-t. Ennek történetéről és az intézmény életre-keltése érdekében kifejtett nagyarányú tevékeny-

ségéről április elején tartott igazgatóválasztmányi gyűlésünkön részletesen megemlékeztem.

A magyar gazdatársadalom örök hálával tartozik nagy alapítójának, s azért sohasem vesszük el szemünk elől azokat a cselekvéseket, amelyek az alapításkor őt is vezették: „Eggesztini a mezőgazdasággal foglalkozók minden rétegét, tekintet nélkül a birtok nagyságára, összejörve egy nagy családba tömöríteni és önzetlenül előmozdítani legdrágább kívánságát, a magyar föld érdekeit.”

Ez volt az ő jelszava és ez kell hogy legyen a jövőben is az OMGE — vezérelve!

Mire tanít Széchenyi?

Éber Antal, aki már több jeles munkával gyarapította Széchenyi-irodalmunkat, így egyebek között legutóbb tavaly megjelent „Széchenyi gazdaságpolitikája” című művevel, amelyet ezeken a hasábon 1940 május 12-én behatóan ismertettünk, most Széchenyi István születésének százéves évfordulójára újabb könyvet írt és adott ki Széchenyiről, mégpedig ezúttal a magyar ifjúság számára „Mire tanít Széchenyi?” címen.

Mint műve előszavában írja: „A magyar nemzet még sohasem élt át időszakot, amelyben oly sorsdöntő kérdésekben kellett határoznia, mint most. Ezért érezzük, hogy minél gyakrabban kell elzárandokolnunk abba a kincsesházba, amelyben Széchenyi eszméinek ragyogása világítja meg az előttünk álló nehéz, rögös, küzdelmes utat”. A szerző azt a célt tűzte maga elé, hogy könyvével bevezesse ifjúságunkat Széchenyi lelki világába. Nem írt Széchenyiről életrajzot, nem is állított össze Széchenyi műveiből idézet-sorozatot, hanem — nagyon érdekes és eredeti elgondolással — úgy igyekszik az ifjúság érdeklődését Széchenyi iránt felkeltetni, hogy egyes különálló és szinte drámai életrészekkel felépített párbeszéd-ekbe, illetve beszélgetésekbe foglalva teszi szemlélhetővé Széchenyi életének, pályafutásának jellegzetes szakaszait, mutatja be felfogását a legfontosabb magyar életkérdésekről és tárja fel nagyszerű gondolatait és tanácsait, amelyekkel a megismert bajok és nehézségeken segíteni kívánt. Az egyes képek keretét alkotó párbeszéd-ek vagy beszélgetések természetesen költöttek, de annyira élnek és érdekesek, hogy bizonyára felkeltik a magyar ifjúság figyelmét és érdeklődését Széchenyi gondolatairól és történelmi alakja iránt. Magának Széchenyinek műveiből, naplójából, leveleiből és beszédeiből összegyűjtött szavait Éber Antal híven adja vissza, szövegintésként be a beszélgetésekbe ott, ahol Széchenyi szólt meg s ezeket a részeket vonallal való aláhúzás segítségével emeli ki.

Visszagondolva a magam ifjúkori olvasmányaira, eszembe jut, mennyire érdekelték éppen azok a könyvek, amelyek egyes nagybereknek, a történelem, a tudomány, az irodalom és a művészet kiválóságainak élete művét tárták fel, még pedig nem száraz krónika, hanem meglevenítő és érdekes jellemzés formájában. Sajnos, Magyarország nagyjairól akkor még nem írtak ilyen könyveket a serdülő ifjúság szá-

mára. Ahányra csak visszaemlékszem, mind idegennyelvű vagy idegen nyelvből fordított munka volt, s természetesen csak az illető nemzetek kiváló férfijairól szólt. Nagyon szerencsés gondolatnak tartom tehát, hogy Éber Antal éppen Széchenyi Istvánnal bámulatosan sokoldalú és színes, emellett fríg-vérg magyar alakját választotta ki arra, hogy különféle helyzetekben és különféle környezetben való társalgásban vagy szemeszerében domborítsa ki az ifjúság előtt Széchenyi saját szavaival — amelyek azonban beszélgetésekbe beleszóve nem hatnak idézetek gyanánt — a legnagyobb magyarnak a legfontosabb sorskérdésekről való véleményét és elgondolásait. Aki ezt a könyvet figyelemmel végigolvassa, bizonyára bőven kap belőle irányítást a napjainkat is foglalkoztató számos kérdésben és a lelki gazdagodás érzését fogja azt letenni, mert sok olyan igazság marad meg belőle emlékeztetőben és válik benne tudatossá, amelyeknek gondolkodását és cselekvéseit irányító hatása talán egész életére érvényesül.

Éber Antal könyve 16 fejezetre oszlik. Ezek közül az első n Széchenyi két útjáról, egy festő és nyelvtudós tanár előtt gyermekkori tanulásáról és a szülő házában való neveléséről nyilatkozik, aminek tanúsága gyanánt kijelenti, hogy nevelési szempontból a népműveltség terjesztését tartja Magyarországra nézve legfontosabbnak, mert a jó falusi iskola az, amire egy elmaradt országnak legnagyobb szüksége van. A második beszélgetésben, mely a bécsi osztrák haditanács tagjai közt folyik, Széchenyi maga nem is vesz részt, de abban róla, mint katonáról van szó. A megbeszélés Széchenyi ama levelének felolvasásával végződik, amelyben bejelenti huszárkapitányi tisztségéről való lemondását, nehogy az az országgyűlésen szabad véleménynyilvánításában gátolja. A harmadik beszélgetés az ú. n. „erényszövetség” tagjai, Széchenyi István gróf és két jó barátja, Esterházy Mihály gróf és Wesselényi Miklós báró, valamint Liebenberg János között folyik, aki kezdetben Széchenyi nevelője, később pedig jószágigazgatója volt. Széchenyi közéleti pályájának kezdetére emlékezik vissza, s azt hangoztatja, hogy „az ember csak annyit ér, amennyi hasznát hajt embertársának, hazájának és ezáltal az egész emberiségnek”. Liebenberg, a volt nevelő örömmel hallja ezt a kijelentést, amelyről tudja, hogy lélekéből fakadt. De felveti a kérdést, vajjon kötelese-e valaki

az ifjúság pezsgő életkedve, előtte egy világ, amely akkor a főrangúknak minden gyönyörét kitárta: hogyné kellett volna akkor sok pénzt előteremteni! De a parasztokat ne nyomja el jószágigazgatója — ez az utasítás megelőzi a pénzkérdést. S jóval ezután, 1828 november 8-án Liebenberghez intézett levelében arra utasítja őt, hogy a cenki jobbágycsok régi sérelmeit jóakarattal intézze el. Elő maradt benne az az érzés végig, amely földjeinek művelőéhez, a jobbágyokhoz kötötte. A róluk való gondoskodásának meghatározó biznysága az 1831. évi nagy kolerajárvány idejében jobbágysorsukhoz intézett felhívása aziránt, hogy miként védekezzenek a járvány ellen. 1848 augusztus 5-éről szóló naplófeljegyzésében, tehát akkor, amikor benne már izzott és körülötte forrott minden, ezt olvashatjuk: „Mészáros azt írja Cenkről, hogy a parasztok Lunkányiért semmit, értem bármit megtennének”.

A pénzre egyébként Széchenyinek nem csupán szórakozás céljából volt szüksége. Ebből vásárolta meg ménese számára 4000 font sterling árban a drága angol lovakat Newmarketben és ménesét állandóan gyarapítva, 34 kancára emelte annak létszámát. Am olaszországi útjának idejére esik az az elhatározása — s nála az elhatározás már lett is volt —, hogy takarékos életmódra tér át és mindjárt utasítja is jószágigazgatóját, kerüljön ő is minden feleslegesnek tekinthető kiadást, bocsássa el alkalmazottainak fölösleges részét és megengedi, hogy az anyakancák a gyönyörű cenki fásor végén legeljenek, nehogy sok takarmányt kelljen vásárolni.

Ifjúkori nevelője, akkor jószágigazgatója, Liebenberg, úgy látszik örömet teljesített a takarékosra vonatkozó utasítást, mert Széchenyi 1817 júliusában tréfás szemrehányást tesz neki: „Sie sind ein verfluchter Kerl!” írja levelében, „hogy tele pénztár és magtárak mellett is drágaságról és inségről mesél!”.

Ugyanennek az évnek augusztus 20-án, talán névnapj emelkedett hangulatában azt kéri Liebenbergtől, „tegyen meg mindent, hogy mihamarabb megszabaduljak az adósságoktól és gazdaságom a lehető legjobban rendbe jöjjön”. Nem a legokosabb gazdaságfelfogás tanúsága-e ez? 1827 nyarán, más birtokosok példájára, áttér uradalmi kezeléséről a szárazkés jutalékrendszerre, hogy ezzel fokozottabb tevékenységre ösztönözze gazdatisztjeit.

Széchenyi tehát tényleg megállapította birtokai gazdálkodási rendszerét és meghatározta azokat az elveket, amelyeket ennél követni kell. Mint nagyterjedelmű uradalmak birtokosának ez volt igaz fejedata, s neki nem kellett, nem is lehetett a gazdaságkodás technikai részleteivel foglalkoznia. Jószágigazgatójában bízott, szerette őt és az dolgait lelkiismeretesen is végezte. „Hű tisztviselőket könnyű egy uradalom főfelügyeletét gyakorolni, különösen, ha a rendes bevétellel, miként az helyes és méltányos, beérjük” — írja 1821 november 22-én naplójába.

Mint annyi magyar magnás, különösen ha lovas-tiszt volt, Széchenyi is szerette a lovat és ennek tenyésztésével szívesen foglalkozott. „A lovakról” írt és 1828-ban megjelent munkájában sok, meg ma is igen figyelemreméltó útmutatást olvashatunk. „A loványasztás”, írja ebben a munkájában, „szorosán a gazdasághoz tartozik. Miért akarják azt némelyek abból kirekeszteni, annak okát átlátni soha nem tudtam. Én a lovdagát egész kiterjedésében éppen úgy, mint a birkák nemesítését, stb. az iparkodó gazdasághoz kapcsolom. A mely gazdaságban tárgy hasznát hajt, annak előbb több sikere lesz, a mely pedig hasznát nem hajt, annak előbb több bizonyosan vége szakad.” Behatóan foglalkozik a tenyésztés alapelveivel is, s ebben a négy pontban jelöli meg ezeket: „A különfajok összevegyítése. — Az atyafiak és rokonok párosodása. — Bizonyos tulajdon-

életét kizárólag a közjóknak szentelni, s vajjon nem lehet-e a magánügyek gondos, szorgos vitele mellett is annyi jót tenni, amennyit csak valakinek a vagyoni helyzete megenged? Széchenyi azonban újból hangsúlyozza, hogy „minél magasabb születésű, minél gazdagabb, okosabb s függetlenebb valaki, annál több kötelessége van embertársai, hazája iránt”. A három jobarátt ebben teljesen egyetért és megfogadják, hogy teljesen a közjóknak szentelik életüket.

Erre Liebenberg nem mulaszthatja el, hogy az akkoriban annyira kezdetleges mezőgazdaság fellendítését is ne ajánlja az „erény szövetség” tagjainak figyelmébe, amelyet a legfontosabb feladatok között is a legelsőnek lát. Ehhez pedig az kell, hogy a nagybirtokok tulajdonosai maguk foglalkozzanak gazdaságaikkal, hiszen e nélkül gondolni sem lehet a mezőgazdasági termelés fokozására, ami pedig Magyarország mindenek az alapja. Vajjon hogyan lehet ezt a közéleti működéssel összeegyeztetni? Széchenyi erre a következőket válaszolja: „A mezőgazdasággal való szorgos foglalkozás egyáltalában nem összeférhetetlen a közérdek szolgálásával. Ha valaki jól viszi gazdaságát, emeli a nemzeti termelést, jobban tudja fizetni munkásait és példájával oktatja, tanítja és követésre biztatja elmaradt gazdátársait”. Majd azzal fejezi be a beszélgetést, hogy „nem az a jobb hazafi, akinek minden úgy jó, amint van, s aki minden javítás ellen nagy hévvel kel ki, hanem az, aki a hibákat megjavítani, s a rendtelenséget renddélé változtatni törekszik”.

A következő párbeszéd Metternich kancellár és Széchenyi között folyik le, amelynek során Széchenyi arról igyekszik meggyőzni Metternich herceget, hogy a magyarságnak a szabadság gondolatához ragaszkodása semmiféle ellentétben sincs Ausztria és a Habsburg-dinasztia érdekeivel. De hiába hangoztatja, hogy „a mező virágzása, a kereskedés sikere s a lakosok fényes bőre a szabadsággal mindig karöltve jár, míg a szegénységből elaljasodás, abból pedig végre szolgálás leand”, a kancellár nem tudja megnyugtatni, mire Széchenyi azt válaszolja, hogy „az igen sok beavatkozás rendszerint több kárt okoz, mint a semmi beavatkozás... Valamely termény se fog kiterjedtebb időre meghagyás, intés stb. következtében nagyobb mennyiségben természetni, hanem csak úgy, ha nyereséget ad vagy legalább ígér... Rég élt axióma, hogy minden, ami egyeseknek kedvez, s a konkurrenciát kizárja, a közönségnél káros”.

A következő megbeszélés a nyelvi kérdéssel kapcsolatban Nagy Pállal, Wesselényi Miklós báróval, Eötvös József báróval és Szentkirályi Mórival folytatott tanácskozást adja vissza, amelynek során a szerző Széchenyi kijelentéseit figyelmes és érdekesen állítja össze csupa műveiből vett idézetből. Ezek kitűnően kidomborítják Széchenyinek azt a felfogását, hogy a magyar nyelvnek évtizedes harcra kiküzdött jogaiból hajszalnyt sem enged, viszont helytelenül idegen nyelvű honfitársaink kihívását a nemzetiségi nyelvek indokolatlan elnyomásával.

A következő fejezetben a szerző egy Széchenyi lakásán 1837-ben lefolyt ebédutáni társalgást ad vissza, amelyben Széchenyi arról igyekszik meggyőzni vendégeit, hogy az erők egyesítése a legfontosabb, mert azzal „esuda dolgokat lehetne végbevenni”.

Az „Ész és szív” című fejezetben Széchenyi „Kelet népe” című művének megjelenése után az ellene irányuló támadásokkal szemben meggyőző erővel fejti ki, hogy „bizonyosan nincs ország e világon, melyben fontosabb és életbevágóbb kérdések tárgyalatnának oly evés higgadsággal, de e helyett oly fecsérlő s pazar felszínességgel, s oly annyira incompetens és kontár kezelők által, mint ez nálunk magyaroknál történik”. Majd hozzáteszi: „Nincs nagyobb bűn, mint másokat vezetni akarni arra megkívántató tulajdonságok nélkül”. Vagy nem érvényes-e változatlanul ma is Széchenyinek az az irónikus kérdése: „Tegyük kezünket keblünkre, s tagadjuk, ha merjük, némi újabb apostolainknak szinte egész mestersége nem áll-e egyedül ilyféle babonás feloldásokban: egytől elvenni s másoknak adni?”

A „Két szék között földre estem” című fejezetben Széchenyi barátai tanácskoznak hűsége tiltkárának, Tasner Antalnak bevonásával Döblingben 1859-ben arról, vajjon mi okozta Széchenyi népszerűtlenségét a negyvenes években, s vajjon a magyar nemzeti mozgalomba való újabb bekapcsolódása esetén ugyanazok az okok nem terhelnek-e őt hátrányosan?

A következő beszélgetés a körül forog, milyen programmal lehetne a felső táblán ellenzéki csoportot vagy pártot alakítani. Széchenyi István szerint legfontosabb volna, hogy mindannyian belássuk, hogy Magyarországon sok eszes ember van, de gyakorlati ember annál kevesebb. Már pedig „nem elég a gazdagodni akarás, hanem érteni kell a miképpenhez és hogyanhoz is”. Itt fejti ki azután Széchenyi a maga gazdasági programját, mint az ország megújulásának útját.

A következő fejezet egy ebédutáni beszélgetést tartalmaz az után az ünnepély után, amelyet 1846 március 3-án tartottak, amikor Széchenyi kezdeményezésére az első fásított sétányt ültették el. Maga Széchenyi István nem volt jelen, de mindvégig róla beszélnek felesége és kedves munkatársai, akik mind más-más oldalról világítják meg azt a nagy alkotóerőt és pihenést nem ismerő kezdeményezési készséget, amely Széchenyit, a nagy reformert jellemezte.

A következő „Ültetvények” című fejezet a szerző nem ültetett beszélgetés alakjába, hanem abban tömören és Széchenyi naplójából, valamint műveiből vett idézetekkel tarkítva ismerteti Széchenyinek mindazokat az alkotásait, amelyekkel az ország társadalmi, kulturális és főleg gazdasági életét kívánta élénkíteni és gyakorlatiasabbá átalakítani. Sorra következik a Magyar Tudományos Akadémia, a Nemzeti Kaszinó, a Magyar Állattenyésztő Társaság, majd Országos Magyar Gazdasági Egyesület, a Magyar Lovaregylet, a Lánchíd, az Alagút, a Vas-kapu szabályozása, a dunai hajózás, a Tisza szabályozás kezdeményezésének és megvalósításának dióhéjba foglalt története, amelyet a szerző azzal a kérdéssel fejez be: „hol van valami üdvös, valami hasznú, egyszerű és dicső e nemzet újabb életében, amit nem Széchenyi szelleme teremtett volna meg?”

Nagyon érdekes és tanulságos a közéleti tisztességéről szóló párbeszéd is, amelyet Széchenyinek a válásáról Wesselényi Miklós báróval folytatott eszmecsereje követ a naplójából és leveleiből vett számos olyan idézettel, amelyek híven tükröztetik

vissza Széchenyi vallásos lelkületét. Ezt a fejezetet gazdag anyaggal egészíti ki annak a megbeszélésnek a leírása, amelyet a szociális kérdéstről Apponyi György gróf kancellárnál tartott több meghívott főúr, akiknek Széchenyi István gróf volt a vezérszónokuk. Az itt felsorakoztatott idézetek hű képet adnak Széchenyi István nemes gondolkodásáról, emberszeretetéről, erős felebaráti és szociális érzéséről, továbbá megmutatják a Széchenyi által kijelölt irányt is: „értelmesen megszervezett, munkaalkalmakat feltáró gazdaságpolitika és a tudományos emberfi mennyiségének gyarapítása, mert a kiművelt emberfi a nemzeti vagyon legfőbb tetele”.

A „Takarékosság és számadás” címet viselő fejezet egy 1841 december havában Deák Ferenc lakásán lefolyt tanácskozást elevenít meg, ahol Széchenyi meggyőző érveket sorolt fel a jövőn takarékoskodás, valamint a számadások vezetésének szükségessége mellett, mert az előre számolással munkát és időt lehet megtakarítani, amire honunkban oly nagy szükség van. Végül az utolsó fejezetben Széchenyi István Rottenbiller Lipót, Pest alpolgármestere és néhány fővárosi iparos és kereskedő előtt fejti ki gazdasági elveit, abból kiindulva, hogy „hazánkban mindenkinek vagy legalább a lehető legnagyobb résznek gyomra, feje és erszénye ne legyen üres, sőt ki-ki magának több s több életjavakat szerezhesen s azokat elvérvén bátorságra bírassa is”. Ezután a hitel szükségességét és üdvös gazdasági hatását fejti ki, majd hangoztatja, hogy a felsőbb rendeknek és a kisebb nemességnek sem szabadna „éretlen büszkeségből” a kereskedelemről és az ipari foglalkozástól húzódozni. Ismerteti a kereskedelem fontosságát, majd kifejti, hogy annak feltételül tisztességesnek kell lennie, mert ennek az ellenkezője nemcsak a saját becsületét, hanem az egész magyar gazdasági élet érdekeit is kockáztatja. A nemzetközi munkamegosztás elveinek kifejtése után arról beszél, hogy a gépek fokozott mértékben való alkalmazása az iparban nem jelenti az emberi munkaerő kiszorítását és a munkanélküliség szaporítását, hanem csak felszabadít számos emberi kezet, amely más és jutalmasabb munkára még mindig elég tág mezőt lephet. Végül óva intette hallgatóit kockázatos kísérletezéstől, hanem arra biztatta őket, hogy mindent tervezzenek és számítsanak ki előre. „Tanácskozunk, fáradjunk s cselekedjünk, csak ne kívánjuk meg azt is, hogy a kormány éretlenségénél, vessen s eszünkbe takarítson is. Bízunk önmagunkban, támaszkodjunk saját ítéletünkre és erünkre s higgyük el: tőlünk függ minden, csak akarjunk!”

Az élvezetesen megírt és mindvégig érdekes, tanulságos legújabb Széchenyi könyvet szerzője azzal fejezi be, hogy felsorolja Széchenyi néhány kortársának és utódának róla tett nyilatkozatát, illetőleg, hogy ők minek nevezték el Széchenyit. A legismertebbek ezek között Kossuth Lajos szavai, aki a „Legnagyobb Magyarok”, Kemény Zsigmond báróé, aki a „Leghívebb magyarok” és Székfü Gyulácé, aki „soha nem ismétlődő mirakulumnak” nevezte Széchenyi Istvánt. Őszintén kívánjuk, hogy Éber Antal könyve a magyar ifjúság legbölcsőbb és legkedvesebb tanítómesterévé is tegye meg a „legnagyobb és leghívebb Magyarok”!

M. E. dr.

ságú és kitetsző testállású párok elegyítése. — Az éghajlat, eledel, mozgás és nevelés. — 1822-ben valamelyik napon azt jegyzi fel naplójában: „Sokat beszélünk a lótenyésztésről. Nekem ebben legtöbb tapasztalatom van, s ha úgy nevelném a lovat, mint ahogy mondom, akkor bizony nagyon jól volna az nevelve. De én is jobban beszélek, semmint cselekszem” — teszi hozzá az ő jellegzetes önkritikájával.

Rendkívül éles esze akkori gazdálkodásunk hibáinak velejéig tudott hatolni, s ezt világosan mutatja az 1830-ban megjelent *Hitelnek ez a megállapítása*: „Gazdáink egy része századát előzi meg, s úgy cselekszik, mintha már 1901-ben élne; más része pedig úgy gazdálkodik, mint II. András idejében volt szokás. Egynek mezei olyanok, mintha erővel hozták volna oda Belgiából, másoknak síkjai pedig oly ábrázatlanok, hogy azokon tevével vagy dromedárral találni nem volna meglepő. S ezen előmenetek vagy hátramaradások nem mindig a körülállásoktól, de többnyire a birtokosok gondolkodás-módjától függenek”. A jó gazda szemével látta meg tehát mezőgazdaságunknak akkori állapotát, s ez a meglátás a mai birtokosok eltérő gondolkodásmódjára és gazdálkodásának különbözőségére is találó lehet. Ha nem vetette volna bele magát a magyar közéletbe és nem áldozta volna egy negyedszázadot át minden tudását, erejét és lelkesedését hazája és népe boldogításáért, Széchenyi bizonyosan kitűnő gazda lett volna — de mily óriási veszteség érte volna az országot, ha belőle csak kitűnő gazda, de nem a Legnagyobb Magyar vált volna!

1825 novemberében az okosságának saját maga részére felállított szabályai közt ezt olvashatjuk: „Mezőgazdaságot és kertészetet folytatni — Liebenberget Szászországba, Triestbe, Milánóba küldeni — a trágyára földet hányni és trágyával öntözni azt — összes birtokaimon jó és hasznos fák pepinériáját

létesíteni”. Kedvenc terve volt a selyemtenyésztés bevezetése és ebből a célból eperfák ültetése. 1825 augusztus 17-i naplófeljegyzéseiben oldalakat foglal el egy selyemtermelési előirányzat, amelynek kedvező eredménye ezt az ötletet adja neki: „Mi volna, ha Csenken kívül Szentgyörgyváron, Pölösken és Csokonyán is eperfát ültetnék, 4000 helyett tehát 40.000-et?” Aki Nagycenk vidékén járt, ott kissé Lombardiára emlékeztetően láthatta az ő tevékenységének hatásaként a nyáron dús lombkorona zöldjében tenyésző, telen fantasztikus ágkarjaikat nyugtató eperfák százait.

Az akkori gazdasági divat szerint ő is fejlesztette birtokain a birkatenyésztést és 1823 április 23-án naplójába nem ír, csak ennyit: „Megérkezett a huszonöt darab kos és száz darab anya, amelyeket Liebenberg Lichnowsky hercegnél egyenként 50, illetve 15 aranyért vett”. De már előbb, 1821 április 20-án azt írja naplójába, hogy a birkatenyésztést és a gazdálkodást uradalmain a lehető legmagasabb fokra akarja fejleszteni. Az, amit ehhez hozzáfűz, gazdasági érzékkel párosult nemes humanizmusának remek kifejezése. „Mert” — mondja — „így gazdagabb leszek, alatulóimmal elnézőbb lehetek és általában sokkal több jót tehetek, s vajjon nem ez-e tulajdonképpen minden földbirtokos kötelessége és mindenké, akinek egy talpalatnyi földje van!”

A magyar közéletbe körülbelül 1825-ben történt fellépése óta abban az óriási politikai és közgazdasági tevékenységben, amelyet mindenhol és minden alkalommal eszöközrel kifejtett, Széchenyi kevésbé ért már rá birtokainak ügyeivel foglalkozni, de azért, mint láttuk, voltak még intézkedései és utasításai ebben az időszakban is. Egyébként is jószágigazgatója, Lunikányi, a Széchenyi adta irányelvek szerint rendben tartotta a gazdaságot. Lunikányi azonban 1853-ban meghalt, s ettől az időtől kezdve — tehát Széchenyinek legtragikusabb életszakában — Hajnik János volt a

jószágigazgatója, akit bizony Széchenyi nem tartott sokra. Pedig ő maga 1857 novemberében Béla fiához intézett nagyszerű *Inteimeiben* írja, hogy „anyagi viszonyaink kedvezők” bár „gazdaságaink élen egy rajongó áll, aki bizonyosan sohasem jutott majd bennünket zöldágra”. „Par excellence felületesen” nevezi Hajnikot és fiának ezt az utasítást adja: „Akár örömet okoz neked, akár rem, oly pontosan, kimértően és tökéletesen, mintha a legnagyobb gyönyörűség volna, ha kell, nyolc-tizenégy napon keresztül napi öt-hat órán át Hajnikkal együtt bujd a számadásokat, hogy tisztába jöjj a gazdaság dolgaival”. Fiának azt tanácsolja, hogy a vegyint tegye tanulmányának fő tárgyává, mert nyilvánvalóan ez a gazdálkodáshoz szükséges alap, bár gúnyorosan megjegyzi: kérdés, Liebig a nagy agrárvegyész 100—500 holdból több pénzt tudna-e az asztalra leszámolni, „als ein gescheidter, erfahrener Öregbäres”.

Hosszas tanakodás és tusakodás után Széchenyi 1833-ban megvált csokonyai uradalmától és azt Lajos és Pál fivérének életjáradék ellenében adta át, hogy megmaradt birtokain az általa kívánt és korszerű gazdálkodást fenntarthassa. „Nem vettem meg soha a gazdálkodást és más foglalkozást sem” — írta Béla fiához 1857-ben — „sőt kedvem is lett volna hozzá, de életem jófeladatát nem bírtam más elképzelni, mint azt, hogy az állami gépezet egyik mozgató kereke legyek. Agyának minden sejtjével, szívének minden lüktetésével a közt, a magyarságot, a hazát szolgálta és mégis, vagy talán éppen ezért, ő mérte fel a gazdaság-foglalkozás jelentőségét a legjobban, amikor ezeket a sorokat írta le: „Csak a Nagylelkűség és Patriótizmus nem kell, az Istenért, összekeverni a Gazdasággal... Mindegyik a maga helyén — s mondjuk ki kerekén, nem ér-e a Közjóra nézve egy jó gazda-hazafi többet, mint a szegény tehetetlen patrióta, bármi szép lélek lakja is szívet?”

—r.

Széchenyi és a gazdasági egyesületek.

Széchenyi István gróf születésének 150-ik évfordulója alkalmából Budapesten a Vigadóban tartott országos ünnepség legkimagaslóbb eseménye az emléktűz meggyújtása volt. A Kormányzó Úr Öfömméltósága által gyújtott tüzet négy ifjú vitte az ország négy tája felé, hogy Széchenyi emlékeztetése az ország minden táján lobogva fennhártsa Széchenyi István szellemét és az ő szellemében való munkásságra serkentsen.

Ha Széchenyi munkásságát tekintjük, ebben jelentékeny részt foglal el a hazai mezőgazdaság, a magyar gazdatársadalom érdekében folytatott munkája. Széchenyi működésének alapja a társadalmi erők hasznosítására volt alapozva és ebből kiindulva iparkodott hazai gazdatársadalmunk megszervezésére. A munka nem volt könnyű, mert hiszen az erre irányuló 1770. évi kormánykísérlet, amellyel a vármegyékben gazdasági társaságokat óhajtottak létesíteni, nem járt sikerrel, a gazdatársadalmat nem hatotta át a saját érdekében való társulási szellem. Amit a hivatalos kezdeményezés nem tudott eredményesen megoldani, az Széchenyi Istvánnak sikerült, de ehhez szükség volt az ő egyéniségére, fáradhatatlan meggyőző munkásságára.

A reformkorszak kezdetén 1825-ben megindított kezdeményezése a „pályafutató társaság” volt az a mag, amelyből 1828-ban a „lőtenyésztési társaság”, 1830-ban az „állattenyésztő társaság”, majd végül 1835-ben a „gazdasági egyesület”, a mai Országos Magyar Gazdasági Egyesület fejlődött. Az egyesület tagjainak zöme a nagyobb birtokosok sorából került ki — ami ebben az időben érthető is volt —, de Széchenyi Istvánnak már akkor is az volt a célja, hogy az egyesület a gazdák minden rétegére kiterjessze áldásos működését. Ezért törekedett arra, hogy az OMGE-ben a hazai mezőgazdaság fejlesztése és a hazai gazdatársadalom támogatása érdekében folyó munka az ország egyéb részein is kezdetét vegye, az a tűz, amely a központi egyesület mécsésében lobogott, eljusson a vármegyei központokba is, bőlesen látván, hogy az ország központjában folyó munkásság kiterjesztésére nagy szükség van, mert a gazdatársadalom széles rétegei csak így kapcsolódhatnak a nemzet javára folyó és a mezőgazdaság fejlesztésére törekvő építő munkásságba.

E célból Széchenyi István nagy tevékenységet fejtett ki a központtal szoros összeköttetésben lévő fiókegyesületek létesítésére, amelyek közül elsőnek a szatmármegyei 1837-ben meg is alakult, majd követte azt a többi fiókegyesület életrekelése. Széchenyi István tehát tulajdonképpen már száz évvel ezelőtt megalapozta azt a szervezetet, amely az 1896-ban alakult és ma is fennálló Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségében testesült meg.

A gazdasági egyesületek hivatásának célkitűzése, ezekben az egyesületekben rejlő szellemi és erkölcsi erő tisztán állott Széchenyi István előtt és bőlesen ítélte meg ezeknek az egyesületeknek a gazdatársadalom minden tagjára kiterjedő hasznos működését, s az azóta eltelt idő az ő megítélésit teljes mértékben igazolta.

Gazdasági egyesületeink életrekelése Széchenyi István örökbecsű kezdeményezésének gyümölcse és így az a munkásság, amelyet gazdasági egyesületeink kifejtettek, tulajdonképpen az ő eszméinek a gyakorlati életben való megvalósítása, amelyre való törekvés gazdasági egyesületeink és azok vezetőségének szent kötelessége.

Gazdasági egyesületeink működését tárgyilagosan bírálva megállapítható, hogy ezek az egyesületek a hazai mezőgazdaság fejlesztése terén elévülhetetlen érdemeket szereztek. Az ő propagatív munkásságuk nélkül hazai mezőgazdaságunk, növénytermesztésünk, állattenyésztésünk, gyümölcs- és szőlőtermesztésünk és végül az általános mezőgazdasági szakértelem nem állana ma azon a színvonalon, amelyen Közép-Európában ma nem utolsó helyen áll. Gazdasági egyesületeink különösen nagy érdeme, hogy a hazai gazdatársadalom legszélesebb rétegeinek gazdálkodási színvonalára egyre emelkedik, nem ment veszendőbe az a munkásság, amelyet a gazdasági egyesületek a kisgazdák részére rendezett tanfolyamok, előadások, bemutatók, versenyek és díjazások révén kifejtettek.

Érték és érthetők kifogások, szigorú bírálatok a gazdasági egyesületek működését időközönként abból a szempontból, hogy működésük ellanyhult, nem eléggé lendületes, ennek a koronként mutatkozott jelenségnek azonban nem az egyesületek, vagy azok vezetői voltak az okai, hanem a rendelkezésre álló anyagi eszközök hiánya.

A készülő mezőgazdaságfejlesztési törvény végrehajtása terén gazdasági egyesületeinkre nagy és szép feladatok várnak, az ő munkásságuk nem is lesz nélkülözhető, hiszen vármegyei gazdasági egyesületeink a vármegye legszélesebb gazdatársadalmi rétegeivel a legszorosabb kapcsolatban állnak. Ha ez a kapcsolat intézményesen még szorosabbra lesz fűzve, kétségtelen, hogy a gazdasági egyesületeknek a hazai mezőgazdaság fejlesztésére irányuló közérdekű munkássága a kívánt eredményeket meg is fogja hozni.

A mezőgazdaságfejlesztésről szóló törvényjavaslat-tervezetben lefektetett elgondolás a hazai mezőgazdaság fejlesztése a gazdatársadalom legszélesebb rétegeire való különös tekintettel. A hivatalos program tehát ugyanaz, amelyet gazdasági egyesületeink csekély és szűkös anyagi erejükkel eddig is megvalósítani iparkodtak. A hivatalos program keretei tágabbak, a gazdasági egyesületekre is tehát nagyobb munkafeladat vár és hisszük, hogy földművelésügyi kormányunk a gazdasági egyesületek munkásságának igénybevételével meg fogja találni azokat a lehetőségeket is, amelyekkel a gazdasági egyesületek munkásságához szükséges anyagi eszközök előteremthetők és rendelkezésre bocsáthatók.

Széchenyi, mint üzempolitikus gazda.

Széchenyi István gróf a Stádium 221. oldalán, a vallomások fejezetében azt írja, hogy amidőn Athénben Thészeus templománál a nagy melegtől elszenderedett, egy szép görög leányt pillantott meg. „S nem fogom felejténi soha, lelkemen mi villana akkor keresztül, s mily halványoknak látszottak a görög remek márványoszlopai, a báj — fiatalág virító képviselője mellett! — S bennem örökre változhatatlanul el volt határozva, hogy a múlt a halál, jelen s jövő az élet, s így az élő embernek nem a múltban, hanem a jelen, jövőjében van az igazi helye”.

Széchenyi valóban nem a múltban, hanem a jelenért és jövőjéért dolgozott. Most 150 év távlatában az ő születése óta láthatjuk, hogy mennyire igaza volt Arany Jánosnak, amidőn Széchenyi Emlékezete című költeményében megírta:

„Hová tekintesz földeden, magyar,
Hol Széchenyi nevet ne lásd megírva
Örök dicsőség fény sugarival.”

Valóban még ma is abból merítünk, mind nemzeti, mind gazdaságpolitikánkban és agrárpolitikánkban, amit Széchenyi István gróf 100 év távlatában hirdetett. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, a Duna és Tisza szabályozás, a Vaskapu megnyitása, a Magyar Tudományos Akadémia, a Nemzeti Kaszinó, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület, a Pesti Hengermalom alapítása, vízi és szárazföldi közlekedésünk korszerű fejlesztése mind csupán egy-egy kiragadott részlete annak a nagy gazdaságpolitikai munkának, amit a Legnagyobb Magyar a haza érdekében tett.

E kis cikk keretében Széchenyi István grófról, mint az üzempolitikusról szeretnék képet adni.

Munkáiban első sorban felhívja a magyar társadalom figyelmét a gazdasági életet megbénító hitelhiányra és a kapható hitelek uszorajelli gére. Majd így folytatja a Hitel 56. oldalán: „Mert akárki mit ábrándoz, csak a vagyonos nemzet szabad, s egyes személyekről Franklin is azt mondja: könnyebben összerogy az üres, mint a teli zsák. Aki jobban bírja magát, rendszerint függetlenebb, mint az, aki néha más segédelmére kényszerül.” Első sorban rendkívül fontosnak tartotta azt, hogy mezőgazdasági termelésünk fejlődése mellett, annak jövedelmezősége is biztosítva legyen. Ennek nagy fontosságát emeli ki a Hitel 76. oldalán a következőkben: „Legyen azért a szónok, ki földművelést javasol, bár legyekesebb és szívréhatóbb előadású is, nem fog annyit elérni, mint egy száraz számolás, mely a nyereséget biztosítja”. És Széchenyi agrárpolitikája valóban mindenütt előmozdítani igyekezett mezőgazdasági termelésünk fejlesztése mellett annak jövedelmezőbbé tételét is. Ennek érdekében semmi áldozatot sem kímélt és már ő hívta fel az ország figyelmét először a belső fogyasztás emelésének nagy fontosságára a Stádiumban: „Ismerjék meg anyaföldjük dicsőségéért a nemzetgazdaság valódi kútfejtőjét. Ennek legfőbbike, legbiztosabbja, leggazdagabbja a belső fogyasztás”.

Széchenyi, mint üzempolitikus gazda, korát meghaladva hívta fel hazájának figyelmét közlekedésünk fejlesztésére. Először is biztosítani kívánta Magyarország részére a tengeri kijáratot Fiumével és az ahhoz vezető közlekedés emelését és fejlesztését tartotta szükségesnek. „Csinált út, vízcsatorna, vasút csak úgy juthatnak néminemű tökéletességre, maradhatnak meg jó karban, ha az egész ország viszi annak terét” — „majd tovább” — minden igyekezetünkkel azon kell lenni, hogy hazánk Fiumével legszorosabb kapcsolatba jöjjön.”

A magyar búzakérdés, a tárház és a nemesítés kérdésének fontosságát is élesen hangsúlyozza munkáiban. Ezt írja a Hitelben: „Károlyvárot egyetlen egy kőtárház sine, ahol 8—10 ezer mérővel jön a hajó és tengelyen 20—30 mérőnkint viszik tovább az árut. A búzának, tengerinek raktárházakban, páhókban kellene lenni, hogy a hajóról forgatni és kezelni odavigyék azt”. Majd a Világban ezt mondja: „A bánati búza 20 év előtt legjobban volt a világon, most az odesszai nem csak a mennyiségét, hanem a minőségét is tekintve, előbb jutott”. A Hitelben ezt írja:

Széchenyi István születése másfélszázados évfordulója alkalmával gazdasági egyesületeink kegyelettel emlékeznek meg Széchenyi munkásságáról, amely az Országos Gazdasági Egyesület létesítésével, mint a központban gyújtott látkyával országgyűlési meghozta a világító lángot a megyei gazdasági egyesületek életrekelésével. Széchenyi kezdeményezése bőles előrelátás volt, amely a mai korra is érvényes és így, ha Széchenyi emlékeztetének megérdemelt kegyelettel kívánunk áldozni, ezt méltóbban nem tehetjük, mint ha a bőles előrelátásával létesült gazdasági egyesületek fennmaradását és munkásságát minden rendelkezésre álló eszközzel biztosítjuk. E ténnyel egyrészt kormányunktól várjuk a megfelelő intézkedést, másrészt gazdatársadalmunktól az anyagi és erkölcsi támogatást.

Fabricsius Endre.

„Mily szomorú dolog az, ha a kenyér olcsóbb vagy drágább volna több-kevesebb péknek megbüntetésétől függ”.

A csatornázás és öntözés fontosságára is felhívta Széchenyi korának figyelmét és bőven akad ebből a programból a mai kornak is megvalósítási vád. Itt van mindjárt a megvalósítandó Duna-Tisza csatorna régóta elkészült tervének végrehajtása, ami az öntözés útján előállított mezőgazdasági termékeknek olcsó vízi úton a fogyasztó nagy centrumokba való eljuttatását lesz hivatva biztosítani. Itt van a Széchenyi által hivatott alföldi öntözés nagy jelentősége, amit vitéz nagybányai Horthy Miklós Magyarország kormányzója oly szeretettel és odaadással kerget fel. Széchenyi a Világ 57. oldalán ezt írja: „A legnagyobb tudású fejedelm maga szinte semmit sem eszközöl, mindent csak eszközöltet, ő okozza a hadnak az ellenséggel győztes szembeszállását, utak, csatornák vitelét, várak, hidak építését, a rend fenntartását, s a történelem mind tetteit említi. Így volt hídát Dunánkon keresztül Traianus, így vitt utat Símplonon keresztül Napoleon”. Majd tovább így folytatja: „Mert hazánkban legtöbb dolog forró vérről fontolattatik, szájalágra lobban, s csigavérrel hajtatik végre”.

Széchenyi tanításából minden kor megtalálja a rá járuló teendőket. Ő az, aki először hívja fel a figyelmét népünk elmaradottságára és annak nagy gazdasági hátrányaira és sürgeti a szakoktatás fejlesztését. Mindjárt a Világ első oldalán így szól a magyarsághoz: „Nemzeti közértelemességünk telmelese következtében erősebb lesz a királyi szék, csinosabb a szántóvető kalibája”.

Széchenyi műveiben jelöli ki azt az utat, ami nélkül a magyar mezőgazdaság fejlesztése csak csigaleptekkel haladhat előre. A mi korszakunkra vár, hogy Széchenyi útján haladva a mezőgazdaságfejlesztő törvényjavaslatot törvénybe iktassa. E nélkül a folyto emelkedő népsűrűségünk életszínvonalát biztosítani a jövőben nem lesz lehetséges és bár mezőgazdasági államban természetes lett volna az, hogy a mezőgazdaságfejlesztő törvény kerül az iparfejlesztő törvény előtt beiktatásra, e feladat elvégzése mégis a jelen kor törvényhozására maradt.

Nagyon szépen méltatta Bárdossy László miniszterelnök a Széchenyi emlékünnepen Széchenyi István gróf áldozatos hazaszeretét, amelyre olyan nagy szükség van most ezekben a komoly időkben és azért kövessük hazánk boldogulása érdekében Széchenyi szellemét: „Tegyen mindegyikünk amennyit lehet honáért, földjeiért, s ki becsületesebben, elszántabban járandja utolsó lehelletéig a hazafiság pályáját, az legyen a győztes, diadalmas”.

A nagy Széchenyi-emlékünnepen az ő szelleme hassa át mindannyiunkat és akkor valóban teljesül Széchenyi raondása:

„Sokan azt gondolják, Magyarország volt, én azt szerettem hinni: lesz.”
Rege Károly dr.

„Ami egy mező megteremhet, de nem terem meg, amit egy ember megtehet, de nem tesz meg, minden időkre el van veszte az.” (Széchenyi: „Hitel” 19. o.)

„Igaz, a henylő és rest mezej gazda sorsa, ha másképp vidám s tetszetes is, a mi egyébaránt nem hévmereteke a szerenesének, többnyire olyan szokott lenni, mint a tüesöké, mely nyáron danol s télen koptal.” (Széchenyi: „Hitel” 100. o.)

„S azon okoskodó, ki éretlen philanthropiai érzésből a parasztgazda vállairól le akarja venni a munka terhet, szerenesjére nem tesz több jót, mint az, ki ötle minden szebb örömet, mely önbecs s lelki függetlenségre van oltva, el akar tiltani.” (Széchenyi: „Hitel” 101. o.)

Széchenyi István gróf a magyar lótenyésztésért.

Széchenyi születésének nagy ünnepét ülik az egész nemzettel együtt lótenyésztőink is. Az országos lótenyésztésnek és telivérttenyésztőinknek ez a jelentős évforduló külön ünnepe. Széchenyi István gróf tüneményes lángelméje az ország sok egyéb gondja mellett különös szeretettel foglalkozott a lótenyésztéssel, s annak javítását, felvirágoztatását tűzte ki egyik céljává. Számos írása, gyűlésen elhangzott javaslata volt hivatva ezt az eszmét szolgálani. Egyéniségét jellemző dinamikus erő szinte át- és átjárta azt a sokoldalú tevékenységet, amit a lótenyésztés országos fejlesztéséért minden tőren kifejtett. Mennyi tettvágy, éleslátás, erő árad ki a „Lovakról” írott és 1828-ban megjelent munkájából!

Széchenyi előtt vajmi kevés gondot fordítottak országos lótenyésztésünkre. Nagyobb magánménésekkel is csak itt-ott találkozunk az országban; később szóránnyosan létesített nagyobb ménesek kezdik csak alapjait megvetni a magyar ló hírnevének. Ezek között első volt Hunyady gróf nyitrai megyei birtokán létesített és később nagy hírnevének örvendő ménese. Ez a ménes is Széchenyinek köszönhetette életrehívását. A lovat akkor elsősorban a katonaság céljaira tenyésztették. Így született meg 1785-ben a mezőhegyesi ménes, majd ezt követte a bábolnai. A köztenyésztés nem érdekelte vezető körünket. A két új ménesbirtok kétségtelen jó hatással volt a közvetlen környék lótenyésztésére, de másutt az országban szomorú állapotok uralkodtak. A legtöbb helyen hiányzott a lótenyésztés iránti érzék. Nem volt irányítás, vezetés, amely a helyes utat megmutassa. Az 1804-ben megjelent királyi rendelet a törvényhatóságoknak előírta, hogy jó, nemes származású méneket vásároljanak, s azok használatát a „jobbágyoknak” is tegyék lehetővé. Ettől kezdve lótenyésztésünk mostoha sorsában mintha javulást lehetne észlelni. Széchenyi lángelméje, alkotó szelleme a közeletet mintha jövetelére előkészítette volna.

Széchenyi István gróf nevével ettől az időtől kezdve találkozunk a magyar lótenyésztés történetében. De mielőtt bármilyen reformmunkához hozzálátott volna, így a lótenyésztés felvirágoztatásának megvalósításához is, először külföldi tapasztalatokat gyűjtött. Ő tett hazánkban először kísérletet a lóversenyekkel 1815-ben. Ürményen voltak az első ilyen versenyek. S hogy mennyire a tenyésztés szolgálatába kívánta Széchenyi állítani a lóversenyt, mi sem bizonyítja jobban, minthogy az 1815-16. évben Ürményen rendezett lóversenyeken, illetve a versenyeket követően „paraszt-versenyek” is voltak. Széchenyi István grófnak a köz és az ország érdekében állított, s annak javát és céljait szolgáló nagyvonalú elgondolásaiban, így a lótenyésztés előbbrevitelére irányuló terveiben is mindig nagy szerepet játszott az országos érdek és a haladás szellemének népies térre való átvitele. Nehéz volna felsorolni azokat az összejöveteleket, írásokat, személyes tárgyalásokat, amelyek mind feledhetlenül tették Széchenyi nevét a magyar lótenyésztés történetében.

Első nyomtatásban megjelent dolgozatát (1818) is a lovakról írta. Abban Angliában szerzett tapasztalatait tette közzé, 1828-ban pedig napvilágot látott a „Lovakról” írott könyve. De nemcsak írásban, hanem anekdotek, gyűléseken is szíkraszóllott a „magyar ló nemességének” nagy ügyéért. 1822-ben több gyűlésen sürgette a „Lónemesítő társaság” felállítását. De nemcsak beszélt, hanem mindjárt cselekedett is. Ismerte nemzetét, korát és azokat a nehézségeket, amelyekkel a „reform-bizsmékeknek” megküzdéniök kellett. Először az érdeklődést kívánta felkelteni egy-egy mélyen gyökerező és a nemzet haladásának ügyét szolgáló gondolat iránt. Tudta, hogy így biztosan célt fog érni.

Ez a meggyőződés vezérelte Széchenyi István gróftól abban is, amit a magyar lótenyésztés előbbrevitelére érdekében tenni kívánt. Elérte azt is, hogy 1825-ben, a pozsonyi országgyűlésen összegyűlt főnemesség lelkesedéssel vette tudomásul terveit és örömmel fogadta a „lóversenyben kínálkozó mulatságot”. 1826-ban Pozsony határában, majd ezt követő években „a pesti gyepen” már lófuttatásokat rendezett. Így akarta a vezető mágnások és a tehetősebb köznemesség érdeklődését a lótenyésztés iránt felkelteni. Esterházy Miklós és Károlyi György gróffal, valamint Wesselényi Miklós báróval együtt

elhatározta, hogy megalakítja a „Pályafuttatási Társulatot”. A cél itt is ugyanaz volt: a lótenyésztés emelésének szükségességére kívánta a közfigyelmet felhívni, amihez a lóverseny jó eszköznek tartotta. Az első pesti lóverseny 1827-ben június 6-án az Üllői-út és Soroksári-út közti „gyepen”, tehát ott volt, ahol ma a Köztelek patinás épülete áll. 1828-ban a „Lófuttatási Társulat” „Lótenyésztő Társaság”-gá alakult át. Széchenyi személyéből kisugárzó akaratere, tettvágy és az így érvényre jutó haladás szelleme átsapott a mezőgazdaság többi ágára is. A lótenyésztő társaságból „Állattenyésztő társaság” lett és bölesője a mai OMGE-nek.

A magyar lóversenyügy bölesője így ugyancsak a Közteleken ringott. Széchenyi István pártolása mellett annak fejlődése is biztosítva volt. Nagy pályadíjak tettek, „Ló-iskola” alakult. Az ország főnemességét Széchenyi István gróf lelkes pártfogójává tette a magyar lótenyésztés ügyének. Törhetetlen akaratereje mind több és több eredményt mutatott fel. A magyar lótenyésztés ügyének felkarolása ezzel biztosítva volt. V. Ferdinánd király is pártolta a nemes gondolatot és ekkor alapította meg 100 arannyal a „Király-díjat”. Testet öltött Széchenyinek az a híres elgondolása, hogy: „A kisdéd makkból, ha nem romlott, idővel tojgyfa lesz, csak senki el ne gázolja!” A lóverseny-üggyel is így történt. Fejlődésének a meglévő keret egyhamar kicsinynek bizonyult. Ekkor külön vált a lóverseny ügye az OMGE-től. A Közteleken tartott gyűlésen elhatározatott, hogy tekintettel a nagy fellendülésre, a lóversenyosztály külön-

válk, de „a gazdaság iránt olyan érzellemmel fog viselkedni, mint gyermeknek kell szülői iránt”. Az 1827-ben létesített „Pesti versenyző társaság”-ból „Magyar Lovaregylet” lett. Ezt a címet azonban csak később, 1882-ben vette fel.

Nehéz volna Széchenyinek mindazokat az alkotásait felsorolni, amelyek mind a lóverseny, a lótenyésztés ügyét szolgálták. Amit Széchenyi István gróf a magyar lótenyésztés ügyéért tett, egy emberöltő munkáját is felülmúlja. Nyughatatlan, alkotni vágyó szelleme itt termékeny talajra talált. A lóversenyt is csak eszköznek tekintette annak, hogy a lótenyésztésre és annak fejlesztésére szükségére a közfigyelmet felhívja. Ez legjobban kitűnik „Néhány szó a lóversenyek körül” című munkájából (1838). Mindenütt az összefogást, a nemzet együttes munkáját sürgette. Egy-egy gondolatának megvalósításáért tömörülésre szólította fel a nemzet legjobbjait és nemes áldozatkészséggel mindenütt előjárt, ezzel is irányt mutatott, hogyan kell alkotni.

E cikk keretei szűknek bizonyulnak ahhoz, hogy mindazt, amit Széchenyi a magyar lótenyésztésért tett, — elmondhassuk. Az ország lótenyésztő gazdaságainak kegyelettel gondolt a 150 éves forduló alkalmával arra a férfúra, akinek lángelméje megmutatta a haladás útját és alkotásaival megvetette a magyar lótenyésztés fejlődésének alapjait. A jubileumi ünnepség alkalmával az OMGE is áldozott a Legnagyobb Magyar emlékének, azt az örökséget pedig, amit rák hagyott, az OMGE régi hagyományainak megfelelően tovább fogja ápolni és fejleszteni a magyar lótenyésztés előbbrevitelére érdekében.

Toldy Miklós.

A nemzeti erők összefogásának gondolata Széchenyi gazdaságpolitikájában.

Ha Széchenyi műveit olvasom, minden sorában a nemzeti erők gazdasági összefogására irányuló hatalmas törekvéset érzem. „Minden országias filozófiája a legnagyobb rész boldogítása” — írja a *Hitel* című művében és ez a mondat vezetőgondolatképpel vonul végig egész könyvében. A nemzeti erő és a gazdasági szervezetek állandó fejlesztése lebegett szeméi előtt. Európa akkor véres háborúk után állott és Magyarország, habár e háborúkban csak kisebb katonai erőkkel vett részt, gazdaságilag nagyon érezte súlyos következményeit. Széchenyi látta a nemzeti vagyona nagy fontosságát az állam életében, érezte, hogy az állam jóvedelmének fokozása elsőrendű feladat. A magyar birtokos osztályt a hitelélet teljes hiánya a leg-súlyosabb helyzetbe sodorta.

Osztályuralom esetén az osztályharc már előre veti árnyékát és Széchenyi foglalkozik is ezzel a gondolattal, annak megelőzésére a nemzeti erők összefogásának, valamint a jóvedelmek arányos elosztásának szükségességére mutat rá. Gazdasági politikájának egyik alapelve, hogy a kereskedelem beszerzési forrásait az országban kutassa fel és ezáltal az ország gazdasági megerősítéséhez a kereskedelem is járuljon hozzá.

Széchenyi a napoleoni háborúkban látta, hogy a nemzetközi tőke a súlyos gazdasági helyzetben maradt Franciaországból elmenekült és ez az ország amúgyis nehéz helyzetét még jobban súlyosbította. Ezáltal hozzájárult a „gloire” bukásához. A tőkegazdag országok, mint Anglia és Hollandia nagy pénzügyi hatalma a nemzeti célok szolgálatába vannak állítva és közgazdasági életük nemzeti irányban halad. Ezért szorgalmazza a Magyar Nemzeti Bank létesítését. *Hitel* című munkájában az írja, hogy a „Nemzeti Bank a jól elrendelt munka, minden gyarapodás talpköve”. Előre látja a nemzetközi tőke kihasználó hatását és a bankokrácia erejének gátat akar emelni. A védelem nélkül álló magyar birtokos osztály nélkülözi a hitelt, amely szót ő sokkal tágabb értelemben használ, beleértve nemcsak a kölcsönt, hanem a közgazdasági élet kiegyensúlyozottságát is. Ebben a munkájában egész fejezetet szentel annak a gondolatnak, hogy a magyar birtokos szegényebb, mint birtokához képest lennie kellene. A bankszervezet nélkül álló ország a közvetítő kereskedelem karmaiban vergődött és az ország nemesi ténylegesen nem, de láthatatlanul súlyos adót fizettek idegen érdekeknek.

Széchenyi látta, hogy a mezőgazdaság teljesítő-képessége egymaga nem elegendő az államháztartás kiadásainak fedezésére, mert korában sok gazdaságban a búza ott pusztult a tarlón, az ország tele volt szántatlanul hagyott földekkel, marhát nem hizlaltak a nyomott árak miatt, s mindenből csak silány minőségűt tudott a mezőgazdaság termelni. A terményeknek nem volt piacuk, vagy utak hiányában és megfelelő közlekedési eszközök nélkül nem lehetett piacra hozni. A magyar birtokosnak megvolt a nagy kiterjedésű földje, megvolt az ingyen munkaereje, de mellette szegényen élt, s hitel és megfelelő pénzügyi élet hiányában uszorások kezébe került. Az ipar és a kereskedelem a tőkének és a velük együtt dolgozóknak hasznát és keresetet biztosított, de a nemzet életfenntartásának biztos és olcsó voltát csak a termelő gazda tudja nemzete számára előállítani. Ez az egyik főgondolat, amely Széchenyt a magyar föld dolgozóihoz vezette. Werner Sombart 1916-ban írt *„Händler und Helden”* című művében írja, hogy egy nemzet közgazdaságának létezője az állam szolgálata, a nemzetköziség csak szükséges rosszát jelent, amelyet minden erővel vissza kell szorítani és egy ország boldogulásának útja csak a nagyobb gazdasági autonómia lehet. Széchenyi a *Hitel* című művében számos helyen állítja fel már ezt a tételt.

Széchenyi törekvése közgazdaságunk nemzeti irányu megszervezésére korszakalkotó lépés. Sajnos, a szabadságharc utáni időben a nemzeti tőke befolyása mindinkább eszik, országunk a nemzetközi bankműveletek adássterülete lett. Az elmúlt világháború nagy tapasztalatai között talán legértékesebb az a felismerés, hogy egy nemzet kezében a nemzeti tőke a legnagyobb erő, amely a súlyos válságokon átgépjelheti.

„Munka, munka a nemzeti gazdaság talpköve” — írja. A munkának a nemzet életébe beállított hivatásáról vallott nézete megfelel a mai kor legújabb eszméiről, amikor azt írja: „Vajjon, ha parasztnak volnánk, dolgoznánk-e robotban oly jobbra s balra nem tekintő szorgalommal, mintha valamely pénzért folytatnánk munkánkat, amelyet tetszésünk szerint hat, vagy tizenhat nap alatt végezhetnénk? Dolgoznánk-e oly verítékkel másoknak, mint magunknak?”

Rámutat arra, hogy a nemzeti összefogás fel-emelkedésünkhöz mulhatatlanul szükséges, s ennek egyik előfeltétele, ha a nemzet minden társadalmi rétege összefog a nagy cél érdekében. Foglalkoztatja

Védje vetését

Abavit-tal

higanytartalmú, univerzális száraz és nedves csávázószer, forgalomba hozza

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Növényvédelmi Osztálya és kirendeltségei

az úr és a jobbágy viszonya is és a gazdasági munkarendszer megváltoztatása egyik főcélja. „Az osztályok közötti békesség, bizodalmaság s visszavonás évekig tarthat...” írja a Hírel-ben. Egyetlen megoldásnak tartja a társadalmi osztályok közötti ellentétek lerombolását, egymás megismerésének szükségességét és a szövetségi gondolat legszélesebb kiépítését. „Mindenkinek idő, ész és pénzbeli tehetsége szerint forró és áthatatos járulása a közjóhoz” szerinte az egyetlen, amely a nemzet felemelkedését megvalósíthatja.

Széchenyi eszméi, elgondolásai közül sok még életében megvalósult. Nemcsak gondolkodó, hanem teremtmény is volt, akinek gazdag vetése születésének másfélszázados évfordulóján már dús kalászkok értek és a magyar föld minden munkása áldóan emlegeti nevét.

Szent-Gály F. Géza.

NÖVÉNYTERMESZTÉS.

Rovatvezető: Surányi János dr.

Beszéljünk még a comfrey-ről!

Írta: Surányi János dr.

A „Köztelek” 38. számában Nándor Ernő természeti útmutatót adott az általa sertéscsemegének elnevezett érdeslevelű nadálytőről (*Symphytum asperum*, régebben *asperum*), amelyet világszerte az angol *comfrey* (komfri) néven ismernek. A cikkhez fűzött megjegyzésben már utaltam egy, a „Köztelek” 1939. évfolyamának 45. számában megjelent cikkre, amely rövid összefoglaló ismertetés keretében az előző irodalmi adatokra is hivatkozik. Ebből is látható, hogy egyáltalán nincs új növényről szó, inkább csak felmelegítéséről azoknak a meglehetősen régi főrekrékeknek, amelyek a nadálytőt kultúrnövénynek igyekeztek tenni — eddig inkább kevesebb, mint több sikerrel.

Hogy mi az oka annak, hogy a nadálytő még nem foglalt el szilárd helyet kultúrnövényeink között, annak többféle az oka. Hogy ezekkel az okokkal megismerkedhessünk, célszerűnek tartom a gazdaközönnyel néhány külföldi, részben legújabb adatot megismertetni, jobban megvilágítva ennek a növénynek hasznos és hátrányos tulajdonságait. Minden olyan növényről, amely határozottan nem könnyen, hanem inkább nehezen terjed (a gazdák időnkénti próbálkozásai után abbahagyják termesztését), fontos dolog, hogy ismerjük azokat a véleményeket és kísérleti eredményeket, amelyek a saját tapasztalatokkal egybevetve kialakíthatják az ítéletet az illető növény termesztési értékéről.

Hibáztatni való nincs abban, ha egyes növényeknek időről-időre akadnak lelkes pártfogói és terjesztői, mert könnyen lehetséges, hogy a viszonyok változása következtében, vagy pedig újabb kísérletek és megfigyelések alapján megváltozik a termesztési értékről és a termesztetőségről vallott régebbi nézet. Elég talán, ha itt a szója és a tehénborsó példájára mutatok rá. Az viszont az ügy, a köz érdeke, hogy a tévedések és csalódások elkerülése végett a kérdéses növényről lehetően mindent elmondjunk, amit számba kell venni értéke megítélésénél. Így kell tennünk a nadálytő esetében is, amelynek elitelői és pártfogói egyformán akadtak és akadnak a múltban és a jelenben.

Forduljunk először Hegi-hez, a minden növény származásának és történetének tudójához, mit mond ő az érdeslevelű nadálytőről vagy *comfrey*-ről.* Az 1906. évben megjelent műben azt mondja, hogy a nadálytőt takarmánynövényként az utóbbi időben mind gyakrabban termesztik. Nagyon erős, 1—1,75 m magasra nő, lefelé hajló serteszőrök által többekévesebbé sűrűn beborított növény. A növénytan ismertetés után megemlíti, hogy hazája a hegyi és alhavasi magas cserje-öv a kaukázusi országokban Örményországtól Észak-Perzsiáig. Ezeken a vidékeken már régen mint kütűnő disznó-, kecske- és

* „Illustrierte Flora von Mittel-Europa”, V. k., 3. r., 2220—22. o.

nyúltakarmányt műveltek. Közép-Európában 1860 óta az angol *comfrey* néven mint dísz- és takarmánynövény talált mindinkább felkarolásra. Felsorolja Németország legkülönbözőbb vidékeit, ahol a nadálytő elterjedt, megemlíti, hogy Münchenből egy évben körülbelül 60,000 dugványt osztottak szét a bajor mezőgazdák között, Melkről pedig milliószámra osztották ki Ausztriában. Itt és Thüringiában nemesített változatot is termesztettek; ezek közül legfontosabb az angolok „prickly comfrey”-je, amelyet *Nyman Symphytum uplandicum*-nak nevezett el. Ez valószínűen keresztezés a *S. asperum* és a *S. officinale* között; gyenge lefutású lomblevelekben és a valamivel kisebb, ibolyaszínű virágokban különbözik az érdeslevelű nadálytőtől. Németország sok vidékén kívül főként Angliában, Belgiumban, Dániában és Svédország déli részén terjedt el.

Ami mármint e növény gazdasági értékét illeti, Hegi azt mondja, hogy teljesen fagyálló és minden talajban megél, kivéve a száraz homok- és kavics-talajokat. Nagy termés érdekében kívánatos istálló-, esetleg műtrágyázni. Harmadik, sőt több évig is kitart és televényes, gazdag talajon három-öt kaszálást is ad, illetve levelei ennyiszor szedhetők meg. Weber szerint 25 m² biztosítja egy sertés zöldtakarmányát áprilistól októberig. (Ez rendkívül soknak látszik, hiszen 1 kat. holdon 230 sertést jelent! De erről még majd alább is említek fel adatot.) 35 cm-es kőtésbe célszerű dugványozni; a rhizoma-darabok kihajtása ültetés után négy-öt hét múlva kezdődik

205. sz. kép. Comfrey Szőlőszőlőn, sovány hamokon. (Felv. 1941 augusztus 29.)

meg. Növekedése alatt szorgalmas kapálást kíván. A nadálytő leveleinek összetétele körülbelül a cukor- és nyersfehérjét, 0,3% nyerszsírt és 4,7% nitrogénmentes anyagot tartalmaz, amelyben 0,8% a cukor. Nyersrosttartalma átlag 1,7%, a hamu 1,8%.

Jávorka a hazánkban előforduló nadálytő fajok közül a következőket említi meg: *S. ottomanum* (török nadálytő), *S. cordatum* (szívlevelű nt.), *S. tuberosum* (gumós nt.), longifolium változattal, *S. officinale* (fekete nt.), *S. uliginosum* (mocsári nt.). Az előbbi fajba átmenő alakjai a *S. pseudopterum* és a *S. inudatum*. Keverékfajok: *S. tuberosum* × *cordatum* és a *S. tuberosum* × *officinale*.

Prjanischnikow 1930-ban megjelent „Spezieller Pflanzenbau” című könyvében a következőket írja: Ismételt és szenvedélyes kutatnak új takarmánynövények után, amelyeknek száma már igen nagy. Azonban pontosabb vizsgálatok után kiderült, hogy közülük sok nem érdemi meg a figyelmet. Példának említhető itt a „Futterschwarzwurz” (*Symphytum asperum*) és a „Riesenknöterich” (*Polygonum sachalinense*).** Az orosz kutató és író tehát röviden elintézi a nadálytőt mint kultúrnövényt.

Már sokkal kedvezőbbben, sőt kedvezően nyilatkozik a nadálytőről Zade az 1933-ban megjelent „Pflanzenbaulehre für Landwirte” című könyvében, igen részletes ismertetést közölve róla. Zade szerint

** Ismertetve a Kísérletügyi Közlemények 1900. évi kötetében.

a *comfrey* (Beinwell) újszólván örökéletű levélnövény, amely jól ellenáll az időjárás szélsőségeinek és mindenképpen igénytelen. Húsos levelei háromszor-öt-ször is kaszálhatók évente és főként sertés- és juh-takarmányként értékesíthetők zölden. Mellékesen jó mézész-növény is. Ma már egész Németországban és Európa nagy részében elterjedt, a vele beültetett terület azonban, egyéb takarmánynövényekhez viszonyítva, csekély. Részletes növénytan leírás után megemlíti, hogy Közép-Európában még a következő fajok fordulnak elő: *S. officinale*, *S. tuberosum* és *S. tuberosum*. Hybridjei is vannak. Keresztezések történtek a *S. asperum* és *S. officinale* között, amelyek eredményéről azonban keveset tudunk. Érdekes az a megállapítás, hogy a kereskedelem előforduló, úgynevezett nemes *comfrey* korántsem különbözik a közönségesől abban a mértékben, amint az a hírvetés alapján képzelhető lenne. Németországban a *comfrey* mindenhol megél, a szárazságot jól bírja, de a nedvességet is. Legjobban díszlik a középkötött, televényben nem szegény agyagtalajon, valamint jobb tőzeget is, míg a homoktalajok legkevésbé alkalmasak termesztésre. Szereti, ha a talaj reakciója alkalikus vagy semleges. Legtöbbször a major közelében, esetleg a gyümölcsösben termesztik. Szántó-földi termesztése ritka és nem is ajánlható, mert nehéz kiirtani. Körülbelül ugyanakkora tenyészterületet igényel, mint Hegi. A növények csak a második vagy harmadik évben érik el teljes fejlettségüket és termőképességüket. Sovány talajon csak 2—3, közepes viszonyok között 3—5, gazdag talajon 4—5-ször is kaszálható legcélszerűbben a virágzás előtt, kellő beosztással tehát állandóan friss sertés- és juh-takarmányt biztosít. Szénának nem érdemes megszáritani.

A túlzásokra Zade is utal, mert megemlíti, hogy a termés mennyisége és minősége legtöbbször még sem közelíti a feldicsérelt adatokat. Nagy víztartalmára való tekintettel ajánlatos szárazanyagát számítani az értékeket. Az irodalomban található adat egy hektáron 2000 q-s (1 kat. holdon 1150 q), sőt még nagyobb zöldterméssel, más adatok megegyezéseinek 500—1000 (285—575) q-va, azonban még ezek a számok is túlzottak és nem felelnek meg az átlagnak. Közepes viszonyok között 400—600 (230—340) q zöldtermésre lehet számítani, ebben 50—80 (28—45) q a szárazanyag. A *comfrey* takarmányértékét Zade gyengének mondja. A leveleknek és a szárnak erős, majdnem érdes szőrözöttsége az ízletességet erősen lerontja, úgyhogy más állat takarmányozására nem is alkalmas, csak sertéssel etethető. Táplálórésze körülbelül fele akkora, mint a zöldürcenén a virágzás kezdetén.

Zade a *comfrey* előnyeit a következőkben foglalja össze: 1. Korán és gyakran vágható tavasztól őszig; 2. nagy a termőképessége, majdnem korlátlan az ejetartama és fagyállósága; 3. nehezen megművelhető vagy alaktalan földek, földdarabok jól kihasználhatók vele; 4. igénytelen a talaj iránt, bár ez mindenestre a termés rovására megy. Hátrányai viszont a következők: 1. A levelek nagy víztartalma és emiatt a kis táplálórésze; 2. a háziállatok többségével nem etethető, csak sertéssel; 3. szénát nem lehet és nem érdemes belőle készíteni; 4. igen nehezen irtható ki. Mindezeket összevetve, a *comfrey* nem nagyértékű takarmánynövény, bizonyos körülmények között azonban ajánlható.

A folyó évben megjelent „Schlipf's praktische Handbuch der Landwirtschaft” című könyv szintén megemlíti az érdeslevelű nadálytőrt, amelyel a major közelében lévő kisebb, egyenlőtlen, esetleg árnyékos földek jól hasznosíthatók. Leginkább a mélyrétegu agyagtalajokat kedveli, lazákra sok csapadékra van szüksége. A dugványozást 40 × 50 cm-re ajánlja. Nagy trágyaadagok, különösen az istállótrágya és a nitrogénműtrágya biztosítják a gazdag termést; három-hat kaszálást adhat egy évben.

A *Mitteilungen für die Landwirtschaft* 1936. évi 17. számában megjelent „Anbau von Wildäusungs- und Wildremisenpflanzen” cikk is az üde, televényes agyagtalajokra ajánlja a nadálytőt. Különösen jól hasznosíthatók vele a csekély értékű füvet termő, feltöltött nedves rétek. 35 × 35 cm kötésekben ajánlja a telepítést. Termőképességének fenntartása érdekében célszerű

Váratlanul erős egér-, mezei pocokjárás mutathozik

764

ARVALIN

a közismert leghatásosabb irtószer!

Holdankint ½ kg biztos és gyors segítség

Díjmentes ismertetőt és előnyös árajánlatot küld

„AGRO”

Növényvédelmi és Mezőgazdasági R.-T., Budapest, IV. ker., Fehérhajó-utca 2. sz.

minden második évben ősszel istállótrágyával beterteni, amelyet tavasszal bekapálhatunk. Először áprilisban kaszálható, azután minden 5—7 hétben megcsodolható. Nemesak sertéstakarmány, hanem márciustól decemberig a vadaknak is táplálékot és búvóhelyet nyújt. Ugyane folyóirat 1940. évi 21. számában a „Grünfütter und Weidegang in der Schweinehaltung” című cikk a nadálytót gazdasági majorkok egyébként hasznavehetetlen sarkaiban, területeire ajánlja telepíteni 40×40 cm kötésben. Célszerű ezt a nitrogénches és vízigényes növényt minden kaszálás után trágyalével meglocsolni és megkapálni; így árnyékos helyeken is nagy termést ad.

Még a jól ismert *Deutsche Landwirtschaftliche Presse* folyóirat 1937. évfolyamának 38. számában található újabb adatokat a nadálytóról („Pflanzl Comfrey auch im Herbst”). A cikk szerint már az első világháború kitörése előtt számtalan parasztagdaságban termesztették a comfrey-t igen laza talajokon. Száraz és laza homokon ma is éppen annyira jogosult a termesztése, mint régebben, különösen sertéstartó és -tenyésztő gazdaságokban. Telepítésére legmegfelelőbb az ősz vagy a kora tavasz, tenyésztőterület 40×40 cm. Szerves trágyázás (istállótrágya vagy trágyalé), továbbá a nagyobb adagú műtrágyázás hatására a nadálytó bő és hűs leveleket fejleszt és korán kaszálható. Az első évben tanácsos megelégedni két kaszálással, amelyet a későbbi években négy-öt-re lehet fokozni. Kedvező viszonyok között egy hektár comfrey 60 (1 kat. holdon 35), egysesek szerint 80 (45) sertés takarmányát biztosítja tavasztól őszig. Megérdemli tehát a figyelmet (37-ben 1000 dugvány 6 márkába került).

Ezekben az idézetekben legfeltűnőbb, hogy milyen előtérben itéljük meg a természetes és szaktörök a nadálytót *talajigényét*. Van, aki a száraz homokra ajánlja, mások szerint nedves-kötött talajra való. Ez mindenesetre a nadálytó alkalmazkodóképességét bizonyítja, bár a növény egész külső alakja arra mutat, hogy mind a nedvesség, mind pedig a jobb talajviszonyok kedvére lehetnek, és buja fejlődést csakis ilyen körülmények között várhatunk tőle. Ajánlja a nagy nitrogén-szükségletet ugyancsak elárulja, táplálkozása tehát televényben szegény és laza talajokon nem lehet kielégítő. Ezért intenek az idézett adatok is kivétel nélkül a bő szerves, esetleg műtrágyázás szükségességére, hogy a nadálytó nagy terméseket adhasson. (A Szőlősnymaralón szeptember 4-én készült fénykép folyó évi április hóban létesített comfrey-telepítést mutat igen gyenge sárga homokon. Látható, hogy az előtérben, ennek a területnek kis hajlatában, szegélyben a talajviszonyoknak csak egy kis javulását is mennyire erősebb fejlődéssel viszonozza a növényzet.) Az a tulajdonsága, hogy az árnyékokat nagyon jól bírja (például más helyen Szőlősnymaralón is), esetenként nagy előnyre szolgálhat.

Ami a nadálytó *termőképességét* illeti, nekem is az a véleményem, hogy a túlzásoktól óvakodni kell különösen akkor, ha a növényt gyengébb termőképességű, laza talajokra ajánlják. A *Zade* által közölt adatok felelnek meg bizonyára a valóságnak. Pontos kísérleti adatokból természetesen sokkal többet lehetne erről megtudni, azonban ezek még hiányoznak, mert hiszen a comfrey-t eddig jóformán csak kisemberek termesztették kis területeken és a levéltermés következetes megmérésével nem vesződtek.

A comfrey *takarmányértékéről* az újabb adatokból tájékozódhatunk. A számsorok jelzése: Zöld comfrey 1. *Weiser—Zajtay* szerint (Takarmányozás, 1940.), 2. *Kellner—Fingertling* (Grundzüge der Fütterungslehre, 1940.) szerint, 3. *Hegi* szerint, 4. a budapesti Orsz. M. Kir. Állatelettani és Takarmányozási Kísérleti Intézetnek szőlősnymaralói, szeptember elején vágott anyagon végzett vizsgálatai szerint, 5. fiatal lucerna, 6. takarmányrépa-levele, 7. takarmánykaposzta; a három utóbbi *Weiser—Zajtay* szerint.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Víz %	88.0	88.5	89.7	84.0	81.0	88.0	88.3
Nyers fehérje %	3.3	2.5	1.8	4.1	5.5	2.5	2.0
Nyers zsír %	0.4	0.3	0.3	0.7	0.7	0.4	0.4
Nyers rost %	1.8	1.7	1.7	1.7	4.4	1.8	2.3
N-mentes kiv. a. %	4.4	5.0	4.7	5.6	6.5	5.2	5.5
Hamu %	2.1	2.0	1.8	3.9	1.9	2.1	1.5

Emészthető fehérje %	1.3	0.9	—	2.1	2.7	1.1	1.0
K m. érték kg	5.9	5.2	—	7.9	8.5	5.7	6.7

A szárazanyagtartalom között nem nagy az eltérés (csak a szőlősnymaralói comfrey és a lucerna ugrik ki kissé), mégis jobban összehasonlíthatjuk az értékeket, ha azokat *szárazanyagra* számítjuk át:

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Nyers fehérje %	27.5	21.7	17.5	25.6	28.9	20.8	17.1
Nyers zsír %	3.3	2.6	2.9	4.4	6.3	3.3	3.4
Nyers rost %	15.0	14.8	16.5	10.6	23.1	15.0	19.6
N-mentes kiv. a. %	36.6	43.5	45.6	35.0	34.2	43.3	47.0
Hamu %	17.5	17.4	17.4	24.4	10.0	17.5	12.8

Emészthető fehérje %	10.8	7.8	—	13.1	14.2	9.1	8.5
K m. érték kg	49.2	45.2	—	49.4	44.7	47.5	42.8

Ezek az adatok egyáltalán nem mutatnak arra, hogy a nadálytó valami nagyon csekély értékű takarmány lenne; ebben a tekintetben tehát különös kétségre vagy aggodalomra nincs ok. Csak etessük a nadálytót azzal az állattal, amelynek — úgy látszik — legtermészetesebb takarmánya: sertéssel. Felapórvva a baromfi, különösen a kacsa is nagyon szereti.

Mindent összevéve látszik, hogy a nadálytó vagy comfrey természetessége és helye a gazdasági üzemből sok rokonvonalat mutat a csicsókáéval. Ez is legjobban sertéssel értékesíthető, alkalmazkodó, hosszú ideig kitartó, élettartama és termőképessége hasonló módon fokozható, és szintén leginkább a majorkák körében, szabálytalan vagy nehezen művelhető területeken termesztik.

Még valamit a növény *elnevezéséről*. A botanikai név: *erdeslevelű nadálytó* kétségtelenül hosszú a gazdasági gyakorlat számára és nem is olyan, hogy csábítóan hatna a vele való foglalkozásra. A *comfrey* név ugyan nem zavaró, de idegen szó; ezért a *Nándor* által ajánlott *sertésceमेge* elnevezés elég szerencsés és találó, mert mindjárt magában foglalja a használhatóság megjelölését is. Ha azonban ezt az új nevet használjuk majd a mezőgazdasági szakirodalomban, gondolnunk kell arra, hogy tulajdonképpen a régóta ismert érdeslevelű nadálytóról vagy comfrey-ről van szó.

Ezek után pedig — hangsúlyozva, hogy ezzel az ismeretével egyáltalán nem céloztam azt, hogy a próbálkozástól vagy termesztéstől bárkit visszatartsak — kérem a gazdaközönseget, hogy akik a növény természetével már kísérleteztek, vagy pedig remélhetően kísérletezni fognak, közöljék tapasztalataikat, mert csakis így lehet majd megállapítani, hogy a hazai viszonyok között milyen jelentőségre juthat a sertésceमेge takarmánynövényeink sorában.

LÓTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Thirlinger Vilmos.

Örökléstanulmányok a lótenyésztés köréből.

Írta: Hármory Dezső dr.

A fajok és fajták nemesítésében, céljainknak megfelelő kitenyésztésben elsőrendű szerepe van az örökléstudomány korszerű ismereteinek. Segítségével a fentiekben kívül az öröklődő hibák és hiányok kiküszöbölése révén is sokat használunk a tenyésztésnek. Használhatóbb, jövedelmezőbb a gazdálkodásunk, ha a csekélyebb értékű hibás egyedeket már meg sem engedjük születni, vagy ha a baj terjedését, a hibás egyedek szaporodását megakadályozzuk.

A Magyar Állattenyésztés lapjain néhány, a modern örökléskutatás révén feltárt bajjal már foglalkoztunk ezideig. Mégis nem végzünk teljén hiábavaló munkát, ha felhívjuk a tenyésztők figyelmét néhány olyan biztosan öröklődő hibára, amely tenyésztésünket sújthatja. A hivatásos lótenyésztők sem foglalkoznak eléggé a kérdéssel, mert ha ismerik is a baj öröklődő voltát, nincsenek tisztában a hiba súlyosságával, amelyet az néha rögtön, máskor csak nemzedékek múlva, sokszor pedig országos viszonylatban is súlyos kárt okozva előidézhet.

I. A *rejtettheréjűség*. A csikó növekedésével a hasüregben fejlődő here a lágyékesatornához keresztül a hereborékba jut. A herék leszállása (descensus testiculi) nem minden állatfajnál teljes. Az elefántnál, a lajhárnál, a ceteknél, a madaraknál a here a hasüregben marad, rágesálóknál viszont csak az ivarzás idején ereszkedik le, azután ismét visszahúzódik a hasüregbe. A heréknek egyik vagy mindkét oldalán való tökéletes ereszkedését nevezzük rejtettheréjűségnek és pedig azoknál az állatoknál, amelyeknél a here rendszeren a hereborékban szakott kifejtett korban tartózkodni. A rejtett here ilyenkor vagy a hasüregben, vagy a lágyékesatornában fekszik. (Szakember ezt vizsgálattal meg tudja állapítani.) A here teljes leereszkedése a megszületés után is bekövetkezhet, bár a rejtettheréjűség újszülötteknél sokkal gyakoribb, mint teljes korban. Csikóknál általában a *kétféles koron túl meglevő rejtettheréjűséget* *véglegesnek* kell tekinteni.

Már 1840-ben *Guolt* megállapította, hogy a mének rejtett heréiben nincsenek nemzőképes ondósejtek. Újabb *Mayr* és *Nielsen* szövettani vizsgálatai óta tudjuk, hogy a rejtett herékben általában zsíros degeneráció vagy zsugorodás miatt nem termelődnek életképes és főképpen nemzőképes ondósejtek.

A féoldali rejtettheréjűség fordul elő gyakrabban és abban az esetben, ha a másik oldali here egészséges, a mének nemzőképesek. A gyakorlatban a féoldali rejtettheréjűség a veszedelmesebb, mert az ilyen mének, ha tenyésztésre használják őket, utódaikra átörökítve terjesztik a bajt. Külföldön már legtöbb helyen törvényesen tiltják a rejtettheréjű apaállatoknak tenyésztésre való használatát. A gyakorlatban működő állatorvosok közül nem mindenki vállalja a rejtettheréjűség műtéti megszüntetésére az operációnak aránylag nehéz és kockázatos volta miatt. Ezért a rejtettheréjű mének ivartalanításánál, főleg a laikus herélők, a könnyen eltávolítható leszállt herét kivesszik, a másikat pedig rendszerint bennehagyják és ezáltal a gazdaságilag értéktelenebb *komor csődörök* számát szaporítják. A rejtettheréjű lovakat csak állandó erős munkával és sokszor koplatással, vagyis testi erejüknek mesterséges csökkentésével tudják munkára használni. Még így is a nemijelleggel összefüggő rosszindulatúság, nyugtalan vérmérsékletük, a kancákkal szemben tanúsított viselkedésük a lovak használhatóságát erősen korlátozza. Katonalovakként megvenni, vagy hadihasználatra igénybevenni rejtettheréjű lovakat nem szabad. A gyakorlatban minduntalan hallunk az általuk okozott balesetéről és gazdasági károsodásokról. És minthogy a rejtettheréjűség rejtett és lényeges, olyan lovaknál, amelyeknek leszállt, egészséges fejlődésű heréjét már eltávolították, *szavatossági hibaként* szerepel.

1938-ban a mezőhegyesi állami ménes kiváló *Nonius* fajtájába a *Nonius XXIX*, *Nonius XXXI* és *Nonius XXXVI* fővérvonalon kívül a kihalóban lévő negyedik vérvonalnak, a már a ménesben meg nem lévő *Nonius L* törzsménnek egyik fiát *Nonius X* jelöléssel törzsménnek állították be. A men anyja *501 Nonius III* ménesbeli anyakanca, fenti mén-

* Nálunk is üdvös volna mielőbb rendeletileg eltüntetni a tenyésztőket a „komor ménnek” tenyésztésben való használatától.

Rovatvezető.

Monori Mag

Magyar Magtenyésztési Részvénytársaság Monori Magkereskedése

Budapest VIII, Rákóczi-út 7. szám

Tel.: 144-460. Sürgőncím: Granarium

Vevők és eladók vagyunk az összes időszakos magvakban!

csikója 1933-ban született. A Nonius X törzsmén jobboldali rejtetheréjű volt. A mén előéletéből a rendelkezésre álló kevés adat alapján megállapítható, hogy három éves korában is rejtetheréjűnek jelölték. A ménes anyagáról fennállása óta törzskönyveket vezetnek, amelyek bár igen hiányosak és öröklési szempontból tökéletlenek, mégis némely tulajdonságról megközelítő módon tájékozást nyújtanak az állatorvosok által vezetett betegkönyvek adataival kiegészítve. Az államilag igazgatott ménesek elit-anyagával egy-egy törzsménnek a tenyésztésbe állítása sokszor korszakalkotó jelentőségű és utódai révén az országos tenyésztésre gyakorolt hatása fel sem becsülhető. Igen érdekelt tehát, hogy e törzsménnek családjában előfordult-e a rejtetheréjűség? A kutatások eredményeképpen kiderült, hogy apjának: a Nonius L-nek utódai között több rejtetheréjű csikó volt, sőt ennek apja, Nonius XXXVII és apai nagypapjának, a Ménesbirtok 15-nek utódai között a rejtetheréjűség szintén előfordult, tehát a Nonius X törzsmén az öröklődő bajt már a negyedik nemzedéken át hordozta. A Nonius L törzsmén nemcsak apai, hanem anyai részről is terhelt volt, mert anyja 482 Nonius VII apjától, a Nonius VII-től (fedezett 1909-től 1926-ig) kapta a rejtetheréjűség terheltjét, amelynek utódai között ilyen csikók ugyancsak előfordultak. Fenti adatok alapján a rejtetheréjű Nonius X törzsmén beállításától főtlenül káros volt. A hiba jelentősége miatt még az sem mentő körülmény, hogy a ménnel egy vérvonal fenntartása vált lehetővé.

Ugyanebben az időben állították be Mezőhegyesen a félörtörzshe a baloldali rejtetheréjű *Furioso XLIII* törzsmént. Az igen szép és szabályos küllemű ménnek bal herje a hasüregben volt, terheltjét apjától (*Furioso VII*) és nagyapjától (*Furioso XXVIII*) kapta.

Egy felvidéki lótenyésztő gazdaságában működött 1935-től 1938-ig a *Javorina* nevű, állítólag az eperjesi méntelepről származó fekete melegvérű mén. Négy év alatt a gazdaságban született 17 ménesikója közül 11 rejtetheréjű volt. A még meglévő hat rejtetheréjű csikón műtétet hajtottam végre és ezeket a lovakat igen jól használták. A már eladott öt rejtetheréjű mén eladásából szavatossági per keletkezett, azoknak rossz természete miatt. A gazdaságnak ebből a szempontból úgy elment a híre, hogy sehol a vidéken nem tudta értékesíteni egyébként jó csikóit. Tanácsomra a mén kancautódait is kivonta a gazdaság a tenyésztésből.

Kívánatos lenne a rejtetheréjűség öröklésének módját nagyobb anyagon is tanulmányozni. A jelek arra utalnak, hogy a bajt elsősorban a mének öröklik át.

Annyit megállapíthatunk, hogy *semmiesetre sem lenne szabad a nagyrétkői állami ménesekben rejtetheréjű törzsmének működését megengedni*, mert e nagy gazdasági jelentőségű öröklődő hiba az országos fedezőmén-utódok révén szélesebbkörű elterjedést nyer. Az ellenük való küzdelmet az alábbiak szerint eredményesen lehetne lefolytatni: 1. a rejtetheréjű mének tenyésztésére való alkalmazását törvényes úton betiltani, 2. a terheltjeit öröklítő vérvonalakat, törzseket felkutatni, 3. el kellene rendelni a rejtetheréjű méneknek a harmadik életévükben való kötelező herelését és 4. megtiltani csak a leszállott here eltávolítását.

II. A pata tulajdonságainak öröklése. A gyakorlati lótenyésztők igen gyakran esnek abba a hibába, hogy a pata alakja és minőségi tulajdonságainak aránylag hátrányos öröklődő jellegét nem veszik tekintetbe. Így sokszor csak a használatban előbukkanó patahibák, később komoly kárt okoz a tulajdonosnak. Pedig a ló bármilyen előnyös tulajdonságokkal rendelkezék is, ha a nagyszerűen kifejlesztett és felépített testet hibás és gyakran már kis behatásokra is megbetegedő előnytelen alakulás vagy rossz szaruállományú patak hordják, — értéke igen csekély. A pata anyagának öröklötten hibás alkata sokáig — főleg növekedéskorban — rejtett maradhat, de kellő szaktudással mégis időben felismerhető. A népies lótenyésztésben a patahibák rengeteg kárt okoznak és országos viszonylatban nagy érték pusztul el miattuk.

Egy nagy gazdaságnak 600 lóból álló tenyészetét vizsgáltuk a hibás pataalak — és rossz minőségű pataszaru előfordulásának gyakorisága — és ezek öröklési viszonyainak nézőpontjából. A 600 lóból 32 olyan egyed volt (5-33%), amelyeknél hibás paták miatt gyakori volt a sántaság, illetve szolgálatképtelenség. A szörványosan előforduló patabetegségeket

(pl. a részleges patairhagyulladást), amelyek tehát ritkán és rövid ideig okozták a ménes lovaknak használat közben természetesen időnkint bekövetkező megbetegedéseit, nem vettük tekintetbe, csupán a pata veleszületett hibás alkataiból eredő és tartós hasznavehetetlenséget okozó elváltozásokat és egyedeket soroltuk fel. Az állomány 5-33%-át kitevő hibás patájú ló aránylag igen nagy százalékot jelent, főleg ha meggondoljuk, hogy egy nagy ménesben a lovak nem csupán patabetegségek miatt szoktak állatorvosi kezelés alatt állni és végül idő előtt elhasználandó. A 32 lóból 10 növendék (2-3 éves mén és kancák), 21 törzs- (anya) kanca és 1 törzsmén volt. A ménesben a lovak gondozására, egyöntetű tartására igen nagy súlyt vetettek, mert a ménest kizárólag tovább a tenyésztés miatt tartják fenn. Patafaragást az összes lovakon hathetenként végeznek, a szopós csikók patáit pedig kéthetenként szabályozzák.

A ménes törzskönyveit és betegségrovatait tanulmányozva feltűnt, hogy bár egyik-másik lovat sohasem használták komoly munkára, mert életét csaknem állandóan ménesben élte végig és csupán csikókat nevelt, mégis minden évben többször és hosszúra tartó patabetegséget jegyeztek fel róla. A 32 ló között 18 volt olyan, amelyik a patabetegségekre való hajlamosságát öröklötte és utódaira is átörökölte, s csaknem mindegyiket patabetegség miatt kellett selejtezni: közben több csikót felnevelt és szaporította a bajt. E lovak családjában három-négy nemzedéken keresztül követhető volt a patabetegségekre való hajlamosság. Részletes vizsgálatot mindegyiken szembevettem a pata alakjának, vagy a szaruállományának kóros minőségére: túlkemény és repedésekre hajlamos, töredező vagy túlpuha, laza és kevésse ellenálló, gyorsan kopó, különösen a pata talpi részén leváló, pataszaru. Ugyanakkor a teljesen hasonló körülmények között élő társai között igen kevés százálektben akadt olyan ló is, amely még soha patabeteg nem volt. Ez a két ellentétes tulajdonság nem véletlen és csak annak lehet a következménye, hogy az egyik típusba sorolható lovak pataanyaga ellenálló, szívós, egészséges és a pata alakja is szabályos marad mindvégig, a másiké pedig szaruanyagában vagy pataalakulásában, gyakran mindkétben hiba van. Táblázatba állítva összes lényeges tulajdonságait (részleteket lásd Háromy dr.: Adatok a pata tulajdonságainak örökléséhez. Közl. az összehasonlító élet- és kortán köréből, XXVII. kötet, 14. füzet), azt látjuk, hogy a hibás pataalkatú lovak között aránylag igen kevés a hibás lábállás, de sok a nyirrohadás, a szarufal gyűrűzöttsége, átható patarepedés, üreges fehér vonal (elválás), patarekkantság, horpadt szarufal, a szűkült (elválás), patafaragás, a szarunak palaszürke vagy viaszszárga színe nem befolyásolja a pata minőségét.

Jóllehet a lovakat munkára igen keveset vagy egyáltalán nem használták és az elváltozásokat már kezdeti fokban szakszerűen orvosolták, azok mégis kifejlődtek, néha egymásután több nemzedéken át ugyanazon családban is.

A lovak között van családi patatípus, mert a lábvegeknek adottságai génikus tulajdonságok (*Papp*). Közismert, hogy az egyébként minden szempontból kiváló Noniusok, de különösen a nagy Noniusok patái között a terültség és lapos pata, sőt telitalpúság aránylag gyakran előfordul, szaruállományuk pedig az átlagosnál általában puhább, morzsálékony és repedésekre hajlamos. A mezőhegyesi Gidran III törzsmén utódainak 75%-a nagy, terült- és gyakran lapostalpú patájáról már messziről felismerhető, szarujuknak kiváló minősége ellensúlyozza azonban a szépség-hibát, nem túl kemények, ellenállóak, szívósek. Ritka közöttük kifejlett korban a patarepedés és egyéb súlyos alkati hiba. A lószűrvéről tudjuk, hogy a szarufal üressége, elválása gyakran előfordul és sokszor hónapokig okozza a kiváló máhállatnak szolgálatképtelenségét. Vannak pataalakulások, amelyek már alakjuknál fogva elkészítik a patát gyakori betegségekre (meredek pata, vagy lapostalpúság stb.). Ha az ilyen pataalak ezenkívül még laza, puha, porhanyó vagy törékeny, esetleg túlkemény szaruminőséggel van örökletes kapcsolatban, úgy erős használatban a pata gyakran betegszik meg. Ismertem olyan kancacsaládot, amelyben a nagyanya, anya és lánya, tehát három nemzedék volt egyik vagy mindkét előlábán patarekkantságban beteg. Egy másik családban a patarekkantság anyának mindkét anyakancá-

lánján a későbbi korban szintén rokkant pata fejlődött. E két példával nem akarom bizonyítani, hogy a patarekkantság minden esetben a lovak öröklődő hibája, csupán alátámasztják azt a tapasztalatot, hogy a lábvegek adottságai génikusan megszabott öröklődő tulajdonságok.

Ha a pata alakjának szabályozását és a szükséges pataápolást elhanyagolják — főleg fiatal korban —, úgy a pata minőségének romlása áll elő. Az örökletes tulajdonságokon kívül ez is oka annak, hogy a népies tenyésztésben annyi fiatal és patabetegséget miatt tartós munkára már nem használható lovat találunk. E közleményben azonban csak a pata öröklötten hibás alakja folytán érvénybe jutó károsodásokra kívántuk felhívni a lótenyésztők figyelmét.

A csikókorban kezdődő szakszerű pataápolás mellett kifejlesztett pata terültsége és laposságát elsősorban öröklődő tulajdonság és nem a nedves süppedékes talajnak a következménye.*) Ha nagyobb tenyésztésben tömegesen fordul elő, ott az eredet után kutatva rendszerint megtaláljuk egy-egy ilyen hibás pataalkatú és e tulajdonságát hűen átörököltő ménnek vagy kancának befolyását a terült és lapos paták keletkezésében (lásd előbb Gidran III). Az öröklötten jó pataanyagú lovak sorában meg kell említenünk a kárpátaljai hucul- és a bántapusztai törpelovak kiváló patáit. Viszonyaik között csakhamar önmagától selejteződné a hibás patájú ló. Az erdélyi hazatért területen viszont a lóállomány patáinak teljes elhanyagolása mellett a sok hibás pata kialakulásában az átörököltetésnek is nagy szerepe volt.

Mint általában minden génikusan megszabott tulajdonságot, úgy a pata minőségét is befolyásolják a környezeti hatások. Így a talaj kemény, köves-sziklás volta, vagy ellenkezőleg a homokos vidék, a gyors vagy állandóan lassú munkavégzés, a hőmérséklet stb. Legnagyobb hatást azonban mégis a patafaragás és palkolás gyakorol a pata modifikációjára. Ezért van jelentősége a törvényesen szabályozott és képzéshez kötött polgári palkolóképzés-képzésnek, mert a jól végrehajtott patafaragás, országos méretekre átszámítva, jelentős károsodástól óvja meg a nemzetet. Az előbbiekből viszont kitűnik, hogy az átörököltetés a pata minőségi és alkati viszonyait sokkal nagyobb szerepe van, mint amilyen jelentőséget tulajdonítanak a gyakorlati lótenyésztők általában e kérdésnek.

JUHTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Sehandl József dr.

A gyapjú szálfinomságának és rendement-jának változása ugyanabban a juhászatban.

Írta: Sehandl József dr.

Változhat-e a finomság és a rendement ugyanabban a juhászatban egyik évről a másikra?

Ezt a kérdést az a körülmény teszi időszerűvé, hogy több tenyésztő gyapjútermésének beváltási árát, illetve az ár megállapításának alapjául szolgáló becslést azon az alapon véli tévesnek, mert a finomság vagy a rendement eltér a múlt évitől. Ez az érvelés tehát abból a feltevésből indul ki, hogy a szálfinomság vagy a rendement egyik évről a másikra nem szenvedhet akkora változást, hogy ez az egységárra befolyást gyakorolhatna.

Hogy a finomság bizonyos hatásokra, főképp a jobb vagy a fukarabb táplálás következtében változhat, azt már a „finom posztógyapjú” fénykorában is tudták. Ekkor a túlfinomítás rajongói képesek voltak kaplatatni juhaikat, hogy „chfinom” gyapjútermésükkel a Supersupelecta minősítést elérjék.

Két évvel ezelőtt a „Köztelek” 1939. (XV) 40. számában „A gyapjúszálak hűsége, mint a tápláltság fokmérője” cím alatt beszámolt azokról a vizsgálatokról, amelyek kétségek nélkül igazolták, hogy egy év folyamán, tehát ugyanazon a fürtön A/B és AAA finomsági rétegek is fordulhatnak elő aszerint, amint az illető gyapjúszál-részek a gazdag tarlókon, buja őszi legelőken vagy a takarmányhiányos téli istállózás idején nőttek ki a papillákból. A vizsgálati eredmények:

*) A nedves, süppedékes talaj inkább puhábbodású idézhet elő.

Rovatvezető.

Szőlőüző, szőlőprések, tömlők, szivattyúk és mindennemű szüretelési és borászati eszköz és gép

Kapható a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete Növényvédelmi Osztályánál, Budapest, VI., Eötvös-utca 25/a

mények annyira párhuzamosan változtak az illető juhászokban évszakonként, változó táplálási viszonyokkal, hogy jogosultnak vétem felállítani azt a tanfeltevést, amely szerint a fürtök finomsági vizsgálata hű tájékoztató a juhászok jó vagy rossz takarmányozási viszonyairól.

Ha pedig így van a dolog, akkor jogos-e kétségbevonni annak a lehetőségét, hogy egy átlagosan A gyapjút termelő nyájnak termése a takarmányozás év után A/AA-ra finomodik, de fordítva is: bőséges legelő és jó jászoltakarmányozás után A/AA minőségről A szortimentumra változik? (Mindenestre óvnom a juhtartó gazdát attól, hogy a kilogrammonként — ugyanolyan rendement mellett — 6—7 filléres ártóbblt miatt a „kopáltatás” olesó módszeréhez folyamodjék, mert a finomság révén nyert filléreket a gyapjumentesség csökkenése miatt többszörösen elveszítené.)

Meg nagyobbfokú lehet a rendement változása az egyik évről a másikra, Gyapjűfeldolgozó gyáraink tapasztalata szerint 1-, 2-, 3-, sőt 4-gyel nőhet vagy csökkenhet a rendement százalékszámja ugyanannak a juhásznak gyapjűtermésében is.

Ezt is könnyű belátni, ha: zem előtt tartjuk azt, hogy a zsíros (szennyes, nem mosott) bundában lehet 10—50% textiliparilag használható gyapjűanyag, 10—20% gyapjűzsír (izzadtság- és faggyűmirigyek váladéka), 8—15% víz, 20—60% homok, por, azaz földes tisztálanság, 0—5% növényi szennyező anyag (bogács, túska, pelyva, stb.).

Mint hogy a rendement a textiliparilag értékesíthető és normálnedvességűnek (17%) feltételezett tiszta gyapjűanyag százalékszámja, világos, hogy a rendement azonnal csökken, mielőtt a gyapjűzsír, a víz, a homok, por, stb. mennyisége a juhok bundájában akár 0,5—1%-kal is növekedett.

Az előbbi kérdést most már így is feltehetjük: elképzelhető-e az, hogy egy juhászok bundáiban egyik évben több, a másikban kevesebb zsír, több vagy kevesebb víz, több vagy kevesebb homok, por, stb. tisztálanság legyen?

Bárki megfigyelheti, hogy a „gyapjűzsír” mennyisége ugyanazon az állaton is a tartózkodási hely hőfokának és a tápláltság fokának elég szoros velejárója. Így Kovács Imrénének, Gyapjűminősítő Intézetünk boldogult igazgatójának mélyreható vizsgálataiból tudjuk, hogy főként a téli istálló túlmeleg és ammóniás párákkal telített levegőjében termelődik — az izzadtság- és faggyűmirigyek élénk szekréciója következtében — több gyapjűzsír. Növeli természetesen a bundák „zsírosságát” a nyírást megelőző tavaszi hónapok meleg volta.

Meg nagyobb ingadozást okozhat a bundák víztartalma. Ha a nyírást megelőző hetek szelesek és szárazak voltak, ha a zsákolás előtt légvonatos szérűben, magtárban a bundákat kiszáritották, akkor a rendement — a víztartalom csökkenése miatt — nő, viszont esős, a levegőt páratelített tévi időjárás (esetleg a juhászok egy kis „izzasztás” útján való mesterkedése), a bundák kiszáritásának teljes mellőzése, a megtöltött zsákok összezsúfolása, stb. jelentékenyen felemelhetik a víztartalmat és így csökkenthetik a rendement-t.

De — szerény véleményem szerint — legnagyobb ingadozásokat okozhat külső okokból a por, homok, kisebb vagy nagyobb mennyiség. Ha szárazság uralkodik, akkor nagy por kíséri a nyájat és ez rárakodik a bundára; viszont, ha a port elveri néha egy kiadós eső, akkor kevesebb lesz földes a bunda. Növeli a bunda földes tisztálanságait az aomszalma hiánya, amikor az akol sáros talaján kénytelenek feküdni a juhok és így oldalukon, combjaikon valóságos „szurok-pajzsok” alakulnak ki a bunda tetején.

Előfordulhat-e tehát, hogy az egyik évben melegebb a téli istálló, a másikban hidegebb; az egyikben hideg, száraz, szeles, másikban csapadékos a tavasz; egyik évben juhászaink jobban kiszáritották a bundákat, mint a másikban; ezidén kevesebb porosak az utak, mint a múlt évben; egyszer van bőséges aomszalma, a másik évben majdnem sárban fekszenek juhaink?

Ha ezekre a kérdésekre igennel felelünk, akkor

máris elismertük, hogy a rendement ugyanabban a juhászokban is változhat egyik évről a másikra.

Ennek a megállapításnak nem mond ellent az a körülmény, hogy a gyárak és a kereskedők bizonyos juhászok gyapjűtermését éveken át ugyanolyan, például 34—35%-os rendement kalkulációjával szokták vásárolni. Az itt emlegetett rendement egy átlag-eredmény, amelyet ők az illető gyapjűtételnek több éven keresztül folytatott kimosása után nyertek. De ők is számolnak bizonyos években 1—2%-os esaló-dással, amelyet azonban a következőkben legalábbis ugyanekkora többlet kiegyenlített. A Gyapjűbecslő Bizottság természetesen nem alapíthatja véleményét magánforrásokból eredő átlagszámokra, hanem mindenkor az esetről-esetre beküldött tétel minősége alapján mondja ki lelkismeretesen megfontolt véleményét. Ha előfordulnak is olyan esetek, hogy a múlt évben 32—33%-os rendement-t tétel 30—31%-osnak minősítették, de még gyakrabban az, hogy a múlt évben 32—33%-os tétel ezidén 35—36%-os rendement-nak megfelelő árral fizettetett ki. Erről a juh-tenyésztők számai tehetnek tanúságot.

TAKARMÁNYOZÁS ÉS ÁLLATÉLETTAN.

Rovatvezető: Welsér István dr.

A be nem érett kukoricával szerzett tapasztalatok.

Írta: Gajdócs János.

Jól emlékezünk a múlt év nyárvégi és őszi kedvezőtlen időjárására, amely miatt az ország egyes részeiben a kukorica nem érett be idejére. E bajjal nekem is meg kellett küzdenem és mivel ez elég jó eredménnyel sikerült, kíváncsian tartom eljárásomat gazdatársaimmal megismertetni. Annival is inkább szükségesnek tartom, mert a mostani hűvös időjárásból kifolyóan az ország egyes részeiben, különösen a későn érő fajtaiknál újból fenyeget a be nem érés veszélye.

A különösen kedvezőtlen tavasz, főképpen pedig a sokáig tartó helyzekek miatt június 18-án vettem el körülbelül 6 holdnyi kukoricát, lesz ami lesz — gondolván.

A szokásos három kapálás helyett (behívások, s az aratás idejére eső kapálás miatt) a kukorica mindössze egy ekézést és ezt követően kézikapálást kapott. Ettől eltekintve aránylag jól fejlődött, de a csapadékos és kevés napsütéses nyár után csak igen lassan fejlesztette a szemeket. A köztesként vetett fehérbab (futó) tele volt hüvellyel, de ezek 40—50%-a még teljesen zöld volt. Miután búzával akartam bevetni a területet, a babot szeptember végén tövestől kiszogattva behordattam egy nyitott szinbe, ahol drótokra aggatva (olyanformán mint a dohány a pajtában) állított november 6-ig, amikor a mag a zöld hüvelyekben is szépen megérett és kiverhető volt.

A kukoricát október elején — a csövet szárazan hagyva — kivágtam, majd, hogy gyorsabban haladjon a munka, fűkaszállóval vágattam két sort egyszerre, s így a gép legalább egyúttal a néhol embermagas vízi muhart is levágta. A levágott kukoricát kévébe kötve a szérűn ritka kúba rakattam, ahol a még teljesen zöldszárú, körülbelül 20%-ban teljes kukorica szépen utánérett (zsugorodás nélkül), sőt meg is színesedett. November közepén, mivel a részemunkásoknak szükségük volt kukoricára, kévéknél szétbontva, esühestől leszedtettem, majd fedett helyen (mivel naponta esett az eső) lefosztva, göréha raktuk.

További számításom az volt, hogy porráoltott mésszel meghintem az esetleges penészedés ellen. Tekintve azonban, hogy akkoriban heteken keresztül nem kaptunk meszet, a dolog elmaradt.

Közben a hidegre fordult időben a még elég nyers kukorica is megfagyott, úgyhogy igen jól morzsolható volt. Később az idő enyhébbre fordultával itt-ott penészedés mutatkozott, ami bizonyára nem követ-

kezett volna be, ha berakáskor mézsliszttel behintettük volna. A kukoricát csövesen főként lovak abrakolására, de legnagyobb részt morzsolva baromfiakkal ettettem meg egész mostanáig. Használhatatlan romlott nem volt benne semmi. Minden állat jóízűen, látható eredménnyel fogyasztotta.

Az őszi folyamán igen sok gazdatársamnak ajánlottam ezt a törési, illetve elrakási módot, de hogy hányan, vagy hogy egyáltalán követte-e valaki tanácsomat, nem tudok róla.

Kukoricám saját szelekciójú 20-soros, korai, középkemény, acélos szemű sárga lófogú.

Hasonló esetben bátran ajánlhatom ezt a módszert nemcsak kipróbálásra, de egyedül alkalmas eltevésül. Ezelőtt 10—12 évvel hasonló módon raktam el körülbelül 60% esővet hozott esalamadét, s az akkor tapasztalt jó eredmény után nem is gondoltam más megoldásra. Megjegyzem, hogy a kúpban a még teljes csövek között sem találtunk, a folytonos esőzés ellenére, egyetlen penészes vagy romlott csövet sem, úgyhogy kúpban igen hosszú időt át megmarad, sőt teljesen beérlik az ilyen értelem betakarítási kényeszerűlt kukorica. Ha a görézást, meszést el akarjuk kerülni, bátran hagyhatjuk kúpban, s csak annyit fosztatunk, amennyi néhány nap alatt elfogy.

MEZŐGAZDASÁGI ÉPÍTÉSZET.

Rovatvezető: Groffits Gábor.

A válicikai hengersiző.

Írta: Pörncezi József.

A silózás Magyarországon is érvendően terjed. Nagymértékben elősegíti ezt az állam támogatása, ami azonban mégis kevés lenne, ha a gazdák nem ismerték volna fel széles körben a takarmányeltartási mód előnyeit. Ma már alig van gazda, aki ne beszélné róla és a legtöbbször megvan a terve a silóépítésre. A kezdet kezdetén vagyunk még, mert a silók száma rövid idő alatt meg fog sokszorozódni. Magyar viszonyok között a cél nem a szénának is alkalmas takarmányok konzerválása, hanem a meg nem szárítható takarmányok megmentése arra az időre, amikor azokból hiány van, szénának nem alkalmas őszi keverékek, bíborhere stb. silózása, hogy ezeket elővehessük a zöld takarmányhiány esetén augusztusban, szeptemberben. Továbbá a nagy tömeget adó esalamadé, silókukorica eltevése arra a téli időszakra, amikor állataink a száraz takarmány mellett megkívánják a vizenyős takarmányt és a magkukoricaszár értékesítése silózás útján olyan módon, ahogy ezt a „Köztelek” 1940. évi 39. számában ismerttettem.

E takarmányeltartási mód jelentőségét mutatja az a tény is, hogy alig veszünk a kezünkbe szaklapot, amely ne tárgyalna róla. Rövid pár év alatt több, magyar viszonyok közé illő, silótípus alakult ki, amelyek közül a gazda a saját viszonyai közé illőt megépítheti. Valamennyi megfelelő. Főként előállítási költségekben van köztük különbség. Egyben azonban megegyeznek: az alapterület mértékében. Építésnél feltételként állítják, hogy a siló alapterülete akkora legyen, hogy naponta legalább 5 cm vastag réteget takarmányozhassunk belőle. 5 cm-nél vékonyabb réteget naponta eltevése esetén a silótakarmány könnyen romlásnak indul, mert minden vékony rétege alaposan érintkezik a levegővel. Ezt tartották az egyetlen szabálynak, amelyhez az építők ragaszkodnia kell, amikor silója nagyságát, alakját tervezi.

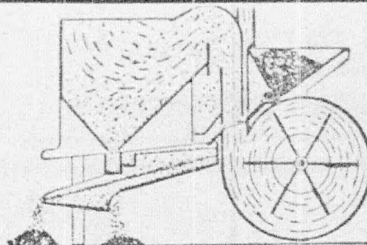
A téli takarmányozás egész folyamán szükség van silótakarmányra; az építő gazda óhaja, hogy egész télen át, novembertől májusig rendelkezésre álljon. Ez az időszak 180—200 napig tart. Ha naponta legalább 5 cm vastag réteget kell elhasználnunk, akkor az eddig ismert silók összmagasságának 10—12 méternek kell lenni. Ezt a magasságot a legtrikább esetben építjük egyvevényben, mert a magas vagy mély silónak nehéz lenne a kezelése, hanem legalább két részre osztjuk fel, egyenként 5—6 méter magasságúra ilktve mélységére.

A gazdák jórésze csak egyik silót építi meg. Az ebből kikerült takarmány nem elég az egész téli időszakra. Márpedig a silógazdálkodás annyira jöve-

KÁLMÁN-MEDICAGO egyetemes őrle- és zúzógép

szegmentesítővel, acél konstrukció 8 nagyságban „A”-típus már 3 HP-vel hajtható!

TRIUMPHATOR

az összes terményeket és aprómagvakat tökéletesen tisztítja és osztályozza.

Kizárólag kapható:

KÁLMÁN JÓZSEF műszaki és gépkereskedő, Budapest, V., Kálmán-utca 14. sz. Telefon: 114-006, 117-189

delmező, hogy egész télen át ajánlatos a takarmány folytonos etetése. Előbb-utóbb megépíti minden silógazda a másodikát is. Ha az említett szabályhoz kénytelenek vagyunk ragaszkodni, akkor legalább két silóval kell rendelkezünk.

A napi 5 cm-es réteg fogyasztásához való szigorú ragaszkodás a néhány állattal rendelkező kisgazda számára a silóépítést nem engedi meg, mert olyan kis átmérőjű építményt kell részére tervezni, amelynek építési költsége nem áll arányban az elérendő előnyökkel. Ha állami támogatást kap, akkor a köz kénytelen aránylag nagy terhet viselni a kisgazdáért.

Nagy- és kisgazdának egyaránt érdeke, hogy az eddig megkívánt, kül- és belföldi szakajtóban egyaránt hangoztatott, napi 5 cm-es fogyasztáshoz ne kelljen ragaszkodni. Amilyen mértékben sikerül a napi fogyasztást az 5 cm alá vékonyítani, olyan mértékben lehet a siló-összmagasságot alacsonyítani, de abban az arányban adjuk meg kisgazdánk részére is a siló-építés lehetőségét. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy 2-3 cm-es napi fogyasztás esetén a silómagasságot felére alacsonyíthatjuk. Két darab 6 méter magas siló helyett elég lesz egy darab hat méteres. Igen nagy a jelentősége ennek a törpegazdánál, aki 5-6 hold földjén 2-3 állatot tart. A silóépítés az ő részére csak vagy maradhatott volna, de ha lehetséges lesz a 2-3 cm-es napi fogyasztás, akkor 5-6 méter magasságban és az eddigi szabálytól eltérően kétszeresen megengedett alapterülettel lényegesen kevesebb költséggel megépítheti silóját. Kisebbségi gazdák részére kiadott állami költségeket így sokkal jövedelmezőbben lehet kihasználni.

Mi a módja annak, hogy a napi előírt legalább 5 cm-es fogyasztást levékonnyítsuk?

Az 5 cm-nél vékonyabb rétegek naponta etetése esetén a silótakarmány könnyen romlásnak indul, mert minden vékony rétege alaposan érintkezik a levegővel. Amint az alapos érintkezést megakadályozzuk, elejét vehetjük a romlásnak, ennek gyakorlati következménye az, hogyha napi 5 cm-es használat helyett 2-3 cm vastag réteget szedünk le, akkor sem lesz több romlás, mint eddig.

A takarmány és a levegő alapos érintkezését apró polyvával akadályozzuk meg. Amint a silót „kibontjuk”, az elzáró földtakarót leszörjük róla és az első napi takarmányadagot levesszük,

nyomban befedjük a felületét 15-20-25 cm vastagságban polyvával. Minél apróbb a polyva, annál megfelelőbb, mert jobban tömít. Csak egészséges, száraz és takarmányozható polyvát használjunk erre a célra. Legjobb a löherepolyva, mert nagyon apró és értékes takarmány. Jó a zabpolyva is, de megfelel a búza-polyva is, különösen, ha löhere volt a búza közé vetve.

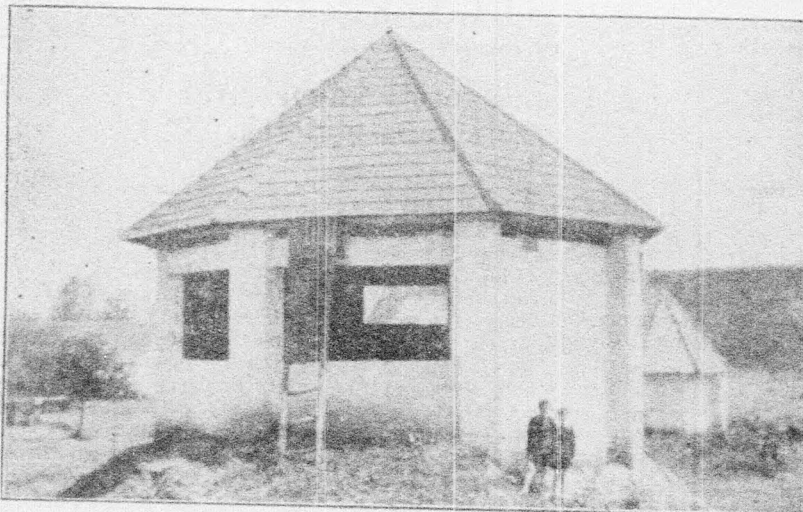
Az állandóan polyvával takart silótakarmányt a levegő kevésbé éri. 20 cm vastagságú polyvaréteg alatt 4-5 nap se romlik a takarmány jobban, mintha egyik napról a másikra fedetlenül hagyjuk. Ebből következik, hogy a napi felhasználást akár egy cm-es vastagságú rétegre is csökkenthetnénk nagyobb romlás nélkül. Ilyen vékony réteg leszedése gyakorlatilag kivihetetlen. De nem lehet leszedni 2-3 cm vastag réteget sem. A napi 5 cm-es leszedés is csak elméletben van meg, csak elgondolás. Néhol lejön 3, másutt 8-10 cm vastagságú réteg. A silózásnál minden ilyen szabály zsinórmérték, amit lehetően követnünk kell, bár a gyakorlatban teljes pontossággal kivihetetlen, tevékenységünk még mindig eredményes lesz.

A „Köztelek” 1940. évi 39. számában ismertettem az egyenkint 25 m² alapterületű válickai ikersilót. A napi fogyasztásom 5 cm-nél nagyobb volt. Naponta 8-10 cm-t is elfogyasztattam belőle. Mivel a baromfiak is beleszoktak, kezdetben szalmával takartattam le, később pedig — mert a szalma is akadályozta a tiszta munkát — polyvával. A napi takarmánnyal a ponyvát nem vittem ki, hanem mindig áthúztuk egyik oldalra, hogy a silótakarmányhoz hozzáfér-

hessünk. A polyva ide-oda szórásából rendszer lett. Az oválisalakú alapterület egyik feléből átraktuk a polyvát a másikra, amikor a szükséges réteget leszedtük, a polyvát nyomban visszahúztuk. Polyva mindig keveredett a takarmány közé, de mivel jó minőségű volt, nem rontott rajta. Időnkint a mennyiségében mindig kevesebbet polyvát pótoltuk.

Másnap az alapterület másik feléből vittük el hasonló módon a takarmányt, hogy a felület síkja vízszintes maradjon. Csak addig érintkezett a levegővel, amíg kiszedték belőle. A légeztetés elég tökéletes volt. A 20 cm-es réteg napyon keveset engedett be. Alatta a takarmány kevésbé romlott, mintha fedetlenül hagyjuk volna. Ismétlem, a cél nem ez volt kezdetben, hanem az, hogy a baromfiak piszkításától megkíméljük.

Egyik alkalommal, hármas ünnepek lévén, a takarmányleszedést négy napig szüneteltetni kellett. A behordott négy nap adag a takarmányk. mirában már harmadnapra annyira erjedésnek indult, hogy a negyedik napon egy része alomba került. Amikor a silóban a takarmányról a polyvát elhúztuk, láttuk, hogy a négy nap szünet ellenére abban semmi észrevehetőbb romlás nem mutatkozott. A felső rétegből a takarmányt hordó állatok elé dobott sítotakarmányt azok jóízűen ették. Odabent a négy nappal

206. sz. kép. A válickai hengersiziló berakás felőli oldala.

korábban kiszedtetett csak válogatták. Világosan mutatta ez a tény azt, hogy a polyva a silótakarmány felületét napokon át megvédi a romlástól.

A polyvával való befödést általánosítottam. A takarmányt csak etetés előtt közvetlen, este hordatom be az állatoknak, hogy az minél frissebb legyen. Ha valami oknál fogva a silótakarmány etetést hosszabb időre felbe kell hagyni, nem föld-lem le, mert ez nehéz munka, különösen amikor újra le kell a földet szórni róla, hanem 40-50 cm-es polyvaréteget megnedvesítve rátipratok. Ezáltal a silótakarmánynak hónapokon át sincs más baja, mint a felső 5-10 cm-es réteget kell a polyvával lefejtetni és elalmozni.

Kiszagdákkal való érintkezésem közben rájöttem arra, hogy a siló széleskörű elterjedésének gátat vet a napi 5 cm-es fogyasztás szabálya. Ha ezt nem kell szigorúan venni, akkor a silóépítést olcsóbbá és egész kis méretben is kivihetővé tesszük. A kivétel elgondolását a polyvával való állandó befödés adta meg, ami sehol nem okoz nehézséget. Meglévő silótér-fogatom nem volt elégséges, azért az elmúlt évben új silómat már a vékonyrétegu napi fogyasztásnak megfelelően építettem meg, hogy minél olcsóbb legyen, de a takarmányfogyasztással be is bizonyítottam, hogy annak romlás nélküli volta mutassa a vékony réteg fogyasztásának a járható útját.

A következőkben ezt a silót ismertetem. Nincs semmi akadály annak, hogy egyszerre ne a siló egész felületéről szedjük le a napi szükségletnek megfelelő mennyiségű takarmányt, hanem egyik nap egyik feléről, a másik nap a másiktól. Ha a

takarmányt polyvával a szükségletnek megfelelően el tudjuk zárni a levegőtől, akkor ez a változó leszedés csak előny. Vastagabb réteget mindig könnyebben leszedhetünk, mint pár centiméter vékonyságú. A válickai hengersiziló megtervezésénél ezért az az elgondolás vezetett, hogy annak átmérőjét olyan nagyra vegyem, hogy egyik-egyik feléről naponta 5-5 cm-es vastag réteget vehessünk le. A fogyasztás alapján 5 cm-es réteget 25 m²-es terület ad le napról-napra. Ilyen alapterületű silót tart a szakirodalom a legnagyobbaknak. A válickai hengersiziló, mivel egyik-egyik nap csak a felület felét takarmányozzuk fel, ennek kétszeresére, 50 m² alapterületűre méreteztem. 820 cm-es körátmérő jött ki.

200 napi takarmányozást kell kiadni e silónak. Napi 5 cm-es fogyasztás mellett 12 méter magassra kellene építeni, de mivel naponta csak 5/2 cm-t fogyasztunk el, ennek felét vehetjük. Egyméteres üledésre számolva, a siló falát 7 méter magassra építettük. E falon felül még a tetőig kétméteres nyílás van. Ismételt berakás esetén mind a 7 métert ki lehet használni. A válickai hengersiziló köbtartalma 50 x 7 = 350 m³.

A siló vízszintes helyen épült. Talajvíz 3 méterre van, ezért félga a talajba, félga fölé kellett építeni. Kavics 30 cm-en belül nincs. Egyetlen építőanyag a téglá és a cement. Alapja teljes kör. Falvastagság kisméretű téglaszélesség: 12-13 cm. A földön felül nyolc helyen 35 x 50 cm-es merevítést kapott, amint ez a közölt képeken is látható. A felő kétméteres szakaszon minden három sor téglá közé 6 mm-es gömbvas van beágyazva, hogy szétnyomás ellen merevítse a falakat.

Cement-homokarány a téglarekésznél 1:5, vakoláznál 1:3. Kívül csak a téglahézagok vannak a látható részen behúzza cementvakolással. Mint érdekességet meg kell említenem, hogy cerenthiány miatt a belső fal felületét nem tudtam bevakolztatni. Ott is csak a hézagok vannak behúzza és simítva, az egész felület híg cementes meszest kaptam. Kétszer volt már kihasználva a siló, tétre magkukoricaszárral, nyátra őszi takarmánykeveréssel, de a be nem vakoláznak semmi hátrányát nem látni. A takarmány hideg erjedéssel készül, semmi penészesedés nem tapasztalható és igen ízletes.

A siló megtöltése és kiszedése teljesen kézi erővel történik. Három méterre a földre van süllyesztve. A kikerülő földet az építendő siló három oldalára rakattam. Egyik oldalára, ahol a berakás történik, a kihányt föld felét, a másik két oldalra negyed-negyed részét. A negyedik oldalát, ahová a kihányonyítás kerül, szabadon hagytam. A magasított helyre kell felhelyezni a tépőgépet és innen szórják be a tépelt anyagot. A két oldalára húzott föld a takarmány földön felüli nyomását ellensúlyozza a falakkal együtt. A két-három méter magas földet lecsúszás ellen befűrésztéssel vagy befűrésztéssel védjük meg.

Az 206. számú kép a silót a berakás felőli oldalról mutatja. Itt a föltés magassága 3 méter és olyan széles, hogy rajta a tépőgép megfer s a munkások dolgozhatnak mellette. Két oldalán méter magas földfeljárón megközelíthető szekérrel és a takarmányt közvetlen a gépre szórhatják. A fal magassága innen csak 100 cm. Ezen keresztül kézi erővel könnyen beszórható a silózára alkalmassá tett felaprított takarmány. A fal és a tető alatti padlás között a nyílás 160 cm. Ez elég ahhoz, hogy azon a takarmányt tipró a siló megtöltése után kiferjen.

A 207. számú kép a silót a takarmány kihányási oldaláról mutatja. Ezen az oldalon semmi földhányás nincs, hanem a henger oldalfalába 65 cm széles és 300 cm magas nyílás van kiképezve. A földerősítést is másfél méter szélességben a 40 cm-re megvastagított fal pótolja. Ebben van kiképezve a kihányó

Bérhizlalást marhára sertésre

legkedvezőbben köthet

Central Beszerző Szövetkezethél

Budapest, IV. ker., Dalmady Gyöző-utca 9. sz.

Telefon: 380-185, 189-692

Kellauer Gábor

okl. gazda

V., Visegrádi-u. 48. Tel.: 298-131.

Sürgőny cím: Kellabor, Budapest.

Tenyész- és vágóállatnagyerkeskedő Budapesten. • Foglalkozik mindennemű tenyész- és vágóállat vételével, eladásával és bizományi értékesítésével.

Mielőtt jószágát értékesítené, kérjen ajánlatot.

Jármos és beállítani való ökröket előnyös feltételek mellett szállít.

Gyors és szak-szerű lebonyolítás.

Süldőket legmagasabb áron vásárol.

nyílás. A nyílás két oldalán a föld odaesuszamlását 15 cm széles falrész akadályozza meg.

A nyílás belső felének élein a falból 5 cm mély és 5 cm széles vájat van kiképezve. Ebbe pontosan beilleszthető az 5 cm vastag keményfa padlódarabkák, amelyeket a siló töltésének megfelelően agyaggal betapasztva, légmentesítve egymás fölé illesztünk.

Ilyen szokatlanul nagy alapterületű silóban a takarmányt csak lóval lehet tömőltre tipratni. A lovat, amikor a silóban a takarmány 1—2 méter vastag a nyílás előtt, a nyíláson beugratjuk. Utána a takarmányt egyenletesen eltereljük. Erőteljes tipráshoz elég egy 5—6 q-s ló, vagy két könnyebb ló vagy csikó. Este vagy a munka félbeszakításakor a ló a nyíláson kivezethető; ha a takarmány már magasan van, akkor a nyílás elé rakott takarmányra, számára kiugratható. Ha a nyíláson sem fér ki, akkor a berakási oldalon vezetjük ki.

Az eredményes munka feltétele ilyen nagy átmérőjű silónál a nagy teljesítményű tépő- vagy aprítógép. Kéthárom nap múlva a silónak meg kell telnie. Másik feltétel az erőteljes tiprás. Ha valami ok miatt a silózást meg kell szakítani, akkor a takarmány felületét elegyengetve 20—30 cm-es földtakaróval nyomban lássuk el. Ilyenkor a polyva nem megfelelő, mert nem legmentesít tökéletesen. A súlya is kevés ehhez, hogy a benumaradt levegőt a takarmány közül kipréselje. Ha a silózást újra megkezdjük, a földtakarót távolítsuk el róla, mert ezt teljesen pótolja a rárakott újabb takarmányréteg.

Ha a siló megtelt, akkor a berakás felőli oldaláról szórjuk meg földdel. Mindössze 1—2 métert kell fel-felé dobni. Megkezdéskor a földtakarót ide szórjuk vissza. Ez is könnyű munka, mert nem kell semmit sem emelni, csak a falon kell átadni, elegyengetni, hogy az új töltéshez annakidején a berakás helye alkalmas legyen. 30—40 cm-es agyagtakaró alatt — aminek tömörségére és repedésmentességére fokozott gondot kell fordítanunk — ha felmelegedés bevérvára nélkül azonnal földelünk, hideg erjesztéssel kitűnő takarmányt kapunk.

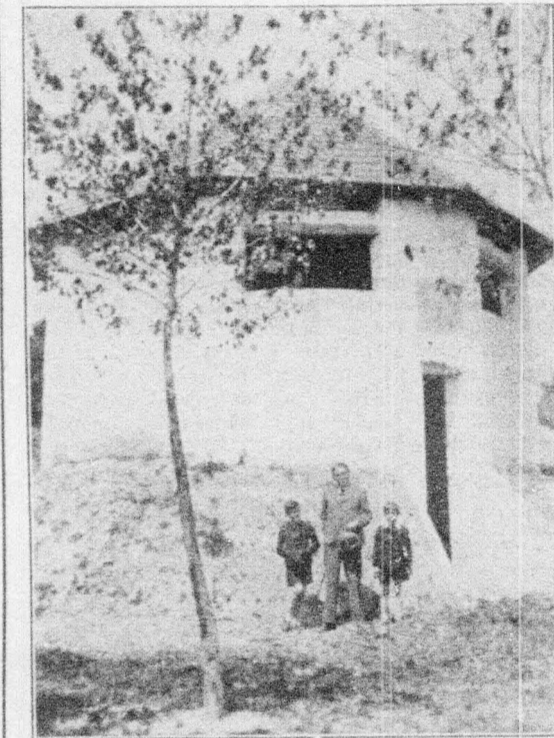
Meg kellene emlékeznem a válicikai hengersiző építési költségeiről is. E költségeket nagymértékben befolyásolják a helyi viszonyok, a munkadíj és az egyes anyagok beszerzési költségei. A siló 1940 tavaszán készült. Tényleges építési költsége a következő tételből tevődik össze:

Anyagok:	
Tégla 10.800 db, ezrenként 30 P	324 P
Cement 1-75 P-s kedvezményrel 28 q	
a 7 P	196 ..
Vas 50 kg, a 48 fillér	25 ..
Homok 10 m ³ , a 1 P	10 ..
Keményfa padló 0-1 m ² , a 100 P	10 ..
Anyagok összesen	565 P
Munkadíjak:	
Falrakás 96 köbméter munkaóra	
Vakolás 84 ..	
160 köbméter munkaóra, a 60	
fillér	96 P
160 m ² földkihányás, a 60 fillér	96 ..
Napszámos 28 munkanap, a 2-50 P	68 ..
Munkadíjak összesen	260 P
Fuvarok:	
Homokszállítás 2 fogatnap	
Cementszállítás 2 ..	
Téglszállítás 9 ..	
Összesen 13 fogatnap a 10 P	130 P
A 350 m ² -es válicikai hengersiző házilag elkészítve befejezve	955 P-be.
Egy köbméter építési költsége 955/350 = 2-71 P volt.	

Ismétlem: ezek helyi árak és a siló 1940-ben készült. Ma az árak emelkedése arányában nagyobb lesz az építési költség.

A között képekből látjuk, hogy a válicikai hengersiző tetővel is el van látva. A tető költsége nem szerepel a siló költségében. A silónak padlásteret van, amely kukorica elraktározására szolgál. Az eresz alatt körül mintegy 50 cm-es hézag van, amit dróthálával zártunk körül. A padlás is ennek megfelelően mélyítve van. Az 50 m² nagyságú padlásteret, mivel oldalt körül érintkezik levegővel, kitűnő szárítóhely. 150 q-ig megterhelhető. Nyáron át szemesterménynek, ősztől kezdve esőveskukoricának van a tető alatt kitűnő helye. A padlásteret létrával kívülről lehet megközelíteni. Lécajtó zárja le, amint ezt a kép is mutatja.

A tető költsége ezt a raktározóhelyet terheli. Ilyen kitűnő raktározóhely, amire minden gazdaságban sokszor szükség van, különösen esős időjárás esetén, külön építve még többre kerülne, mint a silót is beborító padlás és tető építési költsége. Egyébként a már ismertetett válicikai hengersiző fölé is hasonló célból építhetünk tetőt. Annál sem terheltm a siló építési költségét a tető költségével.

207. sz. kép. A válicikai hengersiző kiszédésre szolgáló oldala.

Az épület ilyen kétfős felhasználásával a siló költségét annyira le lehet nyomni, hogy köbméterenkénti előállításra minden más silónál hasonló kivitelezést tekintve a legkevesebb.

Az építésnél elért nagy megtakarítás oka a nagyobb alapterület, hasonló ürtartalmú, de kisebb alapterületű silóval szemben. Ezt az eddig általános napi 5 cm körüli fogyasztás levékonnyításával értük el.

A válicikai hengersiző előnye mindenekelőtt egyenlő köbméterterefogat mellett, hasonló kivitelű, a megtakarítás építési költségeiben. Ez a megtakarítás minden silónagyságnál fennáll. Lényege az, hogy egyenlő terfogat mellett a nagyobb alapterületű siló kevesebb anyaggal, munkával építhető, mint a kisebb. Az alapterületet legalább kétszeresére vehetjük a silózás eddigi 5 cm-es napi fogyasztást jelző szabályával szemben.

Vizsgáljuk meg ezt a kérdést száraz számokban. Vegyük fel, hogy egy köbméter silótakarmány súlya 700 kg. Mekkora alapterületű siló kell bizonyos napi fogyasztás mellett, ha naponta 5 cm-es réteget és ha naponta csak 2 cm-es réteget fogyasztunk?

Napi fogyasztás	Alapterület napi	
	5 cm	2 cm
0-5 q	1-4 m ²	3-5 m ²
1-0	2-8	7-0
2-0	5-6	14-0
3-0	8-4	21-0
4-0	11-2	28-0
5-0	14-0	35-0
6-0	16-8	42-0
7-0	19-6	49-0
8-0	22-4	56-0
9-0	25-2	63-0
10-0	28-0	70-0

A számoszlopból látjuk, hogy az egyes fogyasztásnál a szükséges alapterület és napi felhasználandó réteg-vastagság között fordított arány van.

A gazdát ennél jobban érdekli az, hogy a napi összefogyasztásnak megfelelően mekkora átmérőt adjon hengersizőjének napi 5 cm-es és napi 2 cm-es réteg fogyasztása esetén. Ha napi 5 cm-es réteget használ el, akkor 200 napra 10 méter használható silómagasság, ha napi 2 cm-t, akkor erre az időre csak 4 méter silómagasság kell. Milyen összefüggés van a siló átmérője és magassága között egyenlő köbtartalom esetén és az átmérőnek milyen területű beépítendő silóval felel meg? E kérdésekre az alábbi táblázat ad választ:

Napi össz-fogyasztás	Átmérő méterben		Beépítendő fal m ² -ben	
	5 cm-es	2 cm-es	5 cm-es	2 cm-es
0-5 q	1-40	2-30	44	29
1-0	1-90	3-10	60	39
2-0	2-70	4-30	85	54
3-0	3-30	5-30	104	65
4-0	3-90	6-00	123	75
5-0	4-30	6-80	135	85
6-0	4-80	7-30	150	92
7-0	5-20	8-00	163	100
8-0	5-40	8-60	170	108
9-0	5-70	9-20	179	116
10-0	6-00	9-70	188	122

A beépítendő falfelületek közti különbség mutatja a válicikai hengersiző és a napi 5 cm fogyasztású siló építési költségeit, ami a különbség arányában esőkken a válicikai hengersiző siló javára. Nagy átlagban egyharmadrészel kisebb költséggel felépíthető e siló-típus az eddigi hasonló kivitelű silókkal szemben.

Lehet olyan ellenvetés, hogy a nagyobb átmérő erősebb falat igényel, ami miatt a megtakarítás csak látszólagos. Ez nem áll, mert a magasabb silónál is erősíteni kell a falakat, ha pedig két silót építünk egy magas helyett, akkor a kettő alapozási, befedési költségei legalább olyan arányban növekednek, mint a nagyobb átmérő esetén a fal nagyobb igénybevétele miatti falvastagítás.

E silórendszer további előnye az, hogy a kisgazdaság is olcsó silót építhet. Az első táblázat szerint ha a napi takarmányszükséglet a kétfelhenes törpegazdánál 50 kg, hogy naponta 5 cm vastag réteget feltakarmányozhasson, 140 cm átmérőre kell építenie silóját. Ilyen kétszerű építmény nem gazdaságos, mert benne nehézkes a munka, aránylag sokba kerül és igen nagy a falfelület, amely mellett csak kissé feületes tömítéssel is mindig lesz takarmányromlás. Ha az itt ismertetett mód szerint épít, akkor a siló átmérőjét 140 cm-ről 230 cm-re bővítheti. A kettő közti különbség olyan előnyt jelent a nagyobb átmérő javára, hogy erre nem kell bővebben kitérnem.

Amilyen előny kiszáradnak, annyira ajánlatos a nagyoknak, aki akár száz darab állattérszám esetén sem kénytelen silósorozatot építeni, hanem teljesen kielégíti két válicikai hengersiző. A nagyobb birtokok, ha silózásba kezdtek, látják, hogy ha az eddig ajánlott 5 méter maximális átmérőhöz ragaszkodnak és a silózás előnyeit ki akarják éven át használni, csak silóegységre van szükségük. Ezek számát felére csökkenthetik e rendszerrel.

Őszi gabonák NITROGÉN ellátása

PÉTI SÓ-val

Kénsavas ammoniákkal,

biztosítja rossz elővetemény után is (tengeri, burgonya, gabona, stb.) a bő hozamot. Raktárak az ország minden részében a gazdák rendelkezésére állanak.

Felvilágosítással szolgál:

PETI NITROGÉN MŰVEK RT., BUDAPEST, V., NÁDOR-U. 21.

Minden silót építendő gazda előtt felvetődik a kérdés, hogy silóját hogyan fogja megtölteni; ha megkezdi a takarmányt, mi módon szedi ki belőle. Legegyszerűbb az olyan megoldás, amelynél a belerakásnál és a kiszedésnél egyaránt mellőzhetjük a gépi erőt. Természetes nem a takarmány felaprítására gondolok. Magasra épült siló esetén e természetes megoldás elesik. A toronyszerű építménybe fel kell a takarmányt fújatni, vagy elevátorral felhordatni, a mélyre építettnél valami szerkezettel kell felszínre hozni. Mind a két eset megdrágítja a silózást. Az alacsonyabbra építhető válicikai hengersizónál a berakás és kiszedés teljesen kézzel történik. Amint a már közölt képek mutatják, beszórásnál egy méter magasra kell a falon áthányolni az összetépett takarmányt. Kiszedésnél a tömeg nagy részét lefelé kell szórni és csak a földbeásott részéből kell felszórni. Két-három méter mélységből emberi erővel, villával könnyen kiszórható még a takarmány.

Igen sok gazda épített volna már silót, de a talajvíz nem engedi meg azt, hogy a földbe süllyessze. Föld fölé épült toronyszerű pedig sokba kerül. A megtöltése is mindig gépiert tesz szükségessé, amittől különösen a kisebb gazdák még mindig húzódoznak. Amikor megtaláltuk az alacsonyra építhető silórendszerét, a magas talajvízzel rendelkező tereppel bíró gazdák húzódozásának oka megszűnt. *Négy-öt méter magas silót teljesen a talajszint fölé építhetünk, aminek építési költsége téglából falazott silóknál semmivel sem lesz több, mintha azt fellig, vagy még inkább a talajba süllyesztettük volna. A földbesüllyesztett siló költségét emeli a talaj kiásása. 3-4-5 méter mélységről ez nagy munka és tetemes költséget okoz. Igaz, a talaj olyan ellenállást fejt ki a takarmány nyomásával szemben, hogy a falakat e helyen vékonyabbra méretezhetjük. De ha a talaj felszínén fölül is adunk az építmény oldalának pár méter szélességben földtámaszt, itt is éppen úgy takarékoskodhatunk a falat, mint a talajban.* Csak arra kell gondolnunk, hogy a földtámaszt jól megkössük fonással, begyepesítéssel vagy fűszelítéssel. Mindvégig érintetlen maradjon és annyira megtömődjék, mint a soha nem mozgatott talaj a föld felszínén alatt.

Ha a silókat a talaj felszínén fölé vagyunk kénytelenek építeni, azt pár téglasoros alap után még nagy átmérőjű siló esetén is téglaszélességre, 12-15 centiméterre méretezhetjük. A válicikai hengersizó mindvégig 12 cm vastag falú, átmérője pedig meghaladja a 8 métert. Két-három méterenként kettős falvastagságú 40-60 cm széles merevítéssel van kívülről ellátva. A föld fölé épült siló egyik oldalát, ahová a kihányó-nyílás kerül, szabadon hagyjuk. Ez csak olyan széles legyen, hogy az ajtó melletti munkákat elvégezhessek. 1,5-2 méter szélesség bőven elég. A 207. számú képen ez jól látható. Az épület többi részén a fal mellé két 2-3 méter szélességben és ugyanilyen magasságban részütösen feltöltjük. A földet jól a fal mellé tömjük. A töltésre szolgáló anyagot a töltés mellől vesszük. E célra a kihányó-nyílástól jobbra és balra a faltól három méteren túli gödörből termeljük ki a földet. A kihányó-nyílás előtti tér és az ellenkező oldal, ahol a takarmányt berakjuk, de ahol a töltés éppen emiatt a legszélesebb, szabadon marad, hogy a gödör a forgalmat ne gátolja.

A föld felett épült siló két ellentétes oldalán a töltésen túl két gödör képződik, amit víztárolónak hagyunk meg. Mindenképpen csak előny, ha a siló és általában a májor körül minél több víz állandóan rendelkezésünkre áll. *E két gödörből való feltöltés sohasem nagyobb kiadás, mint a földbesüllyesztett építmény részére a talaj kiásása.* Négy-öt méter magas föld fölé épült siló nem kerül többé eszerint, mint a földbesüllyesztett, emellett megvan az a nagy előnye, hogy kézzel megtölthető és fogyasztható.

Ezekben vázoltam a válicikai hengersizó alapján épült silótípus előnyeit. Összefoglalva: hasonló kivitelű silókkal szemben harmadrészel olcsóbb, kiszárazta és nagyobb gazda viszonyaihoz egyaránt

jobban alkalmazkodik és talajvíz esetén a talaj felszíne fölé is építhető többletköltség nélkül.

Nedves és száraz időjárásban a silózásnak egyaránt nagy a jelentősége. Nedves időben meg nem szárazítható takarmányunkat ebben konzerválhatjuk. Szárazság esetére mindig biztos készletünk van az eső elől megmentett besilózott takarmányokban. A silózásnak nagy jövője van. Fontos, hogy a viszonyoknak megfelelően olyan silótípus alakuljon ki, amely beváltja a hozzáfűzött reményeket. Silórendszerem ismertetésével silógazdálkodásunk továbbfejlesztéséhez ebben az irányban akartam hozzájárulni.

Cikkirő helyesen mutat rá arra a sokszor hangoztatott tényre, hogy nagy keresztmetszetű silók 1 m³ térfogatra vonatkoztatott építési költsége lényegesen kisebb, mint a kis keresztmetszetű silóké. Ez a megállapítás bármily rendszerű silóra áll, különösen érvényes pedig a henger alakú silókra, mint amilyen a válicikai is.

A henger alakú silók falát 10-15 cm vastagra készíthetjük függetlenül a siló-átmérőtől. A gyakorlatban szokásos silómagasságok sem követelik meg a falvastagítást, mert a takarmányunk a felépő takarmányanyagok megfelelő keresztmetszettel. A válicikai silónál a pillérszerű merevítésként inkább a tetőszerkezet megfelelő alátámasztása és a kihányónyílás szegélyezése tette megokolttá. Nedvdús takarmányok raktározása esetén a belső takarmánynyomás nagy mértékben fokozódik, amely körülmény a silók méretezésénél mindig figyelembe veendő. Különösen a kihányó-nyílások alkalmazása következtében megszokott vasarmaturák esetén kell a falban felépő húzóerők felfogásáról megfelelő módon gondoskodni. Sok siló azért reped meg, mert a szeszakozó nedvdús takarmányok nagy nyomására nem voltak tekintettel.

A nagyobb átmérőjű silóknál elért költségmegtakarításról tájékoztatást nyerünk, ha kiszámítjuk, hogy a különböző átmérőjű (d), illetve keresztmetszetű $\left(\frac{d^2 \pi}{4}\right)$ silóknál egy m³ silótérfogatra hány m² falfelület esik. 1-00 magas silóhengernél a térfogat $\frac{d^2 \pi}{4}$ m³, a falfelület pedig d π méter.

1 m³ silótérfogatra jut tehát $\frac{d \pi}{4}$ m² falfelület.

2 méter átmérőjű silónál tehát egy siló köbmétert 2 m² falazat költsége, egy 8 m átmérőjű silónál pedig 0-5 m² falfelület költsége terheli, vagyis négyszer kevesebb.

Közismert előnye a nagyméretű silóknak továbbá, hogy jobban lehet a takarmányt lipratni (állatokkal) és kevesebb a széleken előálló százalékos veszteség is. Helyes tehát a cikkirőnek az a megállapítása, hogy lehetőleg nagy átmérőjű silók építésére törekedjünk. A silók méretezésénél mérlegelendő az a körülmény is, hogy meg tudjuk-e egyfolytában tölteni a nagy silókat, mert ha a megtöltést több részletben kell végeznünk, úgy az ismételt kidobandó földreget tetemesen növeli a silózás munkaszükségletét, és pedig rendszeren a legnagyobb munkaidőben, sokszor olyan mértékben, hogy előnyösebb egy nagy siló helyett két kisebbet építeni. Több egymás mellé helyezett kisebb átmérőjű silónál a hordozható közös tető és a közösen használható kisebb méretű töltődő révén a silózás költségei némiképp csökkenthetők és a silótérfogat teljesen kihasználható, ami, az elkerülhetetlen üledék következtében, a rögzített tetőkkel bíró (válicikai) silók alkalmazása esetén nem érhető el, mert a tető akadályozza a töltődő alkalmazását.

Rovatvezető.

HIRDESEN LAPUNKBAN!

ADÓ ÜGYEK.

Rovatvezető: Kenézy Endre.

Gazda adó-naptár.

Ismereti: Kenézy Endre.

Október.

1. A beruházási hozzájárulás negyedik évnegyedi részlete esedékes.

1. Az egyénileg megállapított borfogyasztási adó általánosságát havi előzetes részletekben kell megfizetni.

15. A még nem esedékes közadók évnegyedi részleteinek vagy részleteinek befizetése esetében, a befizetett összeg után évi 6%-os kamattérítés jár a hó 16-tól, illetve, ha a befizetés később történik, a befizetést követő hó elsejétől a naptári évnegyed második havának 15. napjáig. A múlt év végén az adózó javára mutató túlfizetést a folyó évben az esedékesség napját megelőzően teljesített előfizetésnek kell tekinteni.

15. A mezőgazdasági esedékekre és adóköteles gazdasági bérnyújtásokra, valamint a feles dohánykeresetekre általánosságban megállapított — s a hó első napján esedékes — kereseti adórészletet a községi pénztárba be kell fizetni.

15. A közúti gépjárművek közúti adóját a m. kir. adóhivatalhoz postatakarékpénztár útján kell befizetni.

25. A munkaadó, az alkalmazottak kereseti és különadóját, illetményjegyzék beszoigaltatásával, a községi (városi) pénztárba tartozik befizetni.

31. A visszafoglalt délbudéki területeken:

- a) Az általános kereseti, valamint jövedelem-és vagyonadóra vonatkozó bevallásokat annál a községi előjárásnál (városi adóhivatalnál) kell benyújtani, ahol az adóköteles állandóan lakik vagy tartózkodik;
- b) több állandó lakóhely esetében az adózó az adókövetés helyét illetően választás jogával élhet;
- c) a rokkantellátási adókedvezményre, illetve a hadirokkantakat, hadiözvegyeket és hadiárvalat, valamint a víztészgi éremtulajdonosokat és tűzharosokat megillető adómérséklésekre vonatkozó igényjogosultságot a községi előjárásnál (városi adóhivatalnál) az arra illetékes katonai vagy polgári hatóság bizonyítványával kell igazolni;
- d) a jogi személyeket terhelő illetékegyenérték bevallásokat az illetékes m. kir. adóhivatalhoz kell benyújtani.

— A bortermeők a község (város) területén termelt, illetve a készletükben lévő bepecézett must mennyiségét a szüret befejezését követő nyolc napon belül a községnél (városnál) bejelenteni kötelesek.

— Az elemi kárt, a károset megtörténtét követő nyolc nap alatt a községi előjárásnál be kell jelenteni.

Szarvasmarhatenyésztési tapasztalatok Maros-Torda vármegyében.

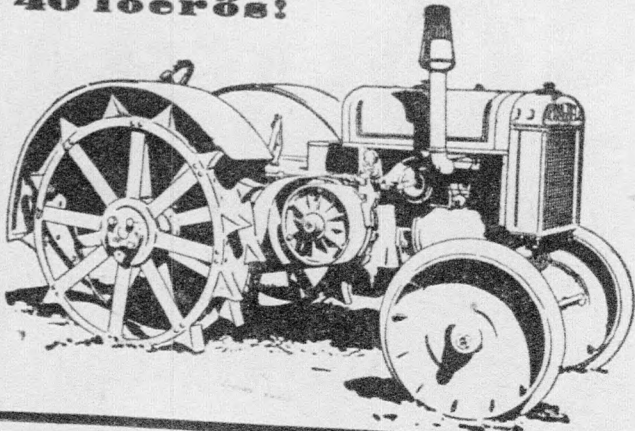
Irta: Herodek Sándor dr.

Konkoly Thege Sándor a „Köztelek” múlt évi 46. számában és a „Magyar Állattenyésztés” ezévi 18. számában már felhívta a figyelmet arra, hogy a visszacsatolt keletmagyarországi részeknek különösen az ügynevezett székelyföldi területén itt-ott ugyan megvegyes jellegű, de túlnyomórészt jó gazdasági típusú, értékes szarvasmarhaállományról gazdagodott az ország. Ezt a közlést a Székelyföldön most megindult szarvasmarha törzskönyvi bírálatok során szerzett öröndetes kedvező tapasztalatokkal megerősíthetem és néhány érdekesnek látszó részletadattal kiegészíthetem.

Az értékes szarvasmarhaállományra való tekintettel a földművelésügyi minisztérium és az Országos

CSEPEL-TRAKTOR

40 lóerős!

Rendkívül csekély üzemköltség!

40 lóerős!

Hosszú élettartam! Legkiválóbb kipróbált nemes anyagokból!

Legminimálisabb alkatrészszükséglet és alacsony beszerzési árak!

Nagy teljesítőképesség minden talajon.

Alacsony ár és kedvező fizetési feltételek.

Több éves referenciákkal szolgálunk.

Gyártja: WEISS MANFRED Acél-, Fémművei R.-T., CSEPEL

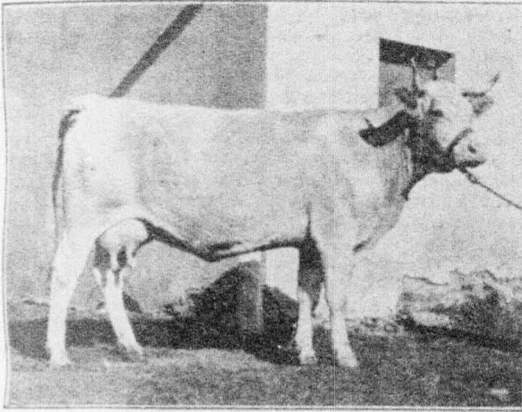
Eladási központ: AGFARGLOBUS Mezőgazdasági Gépkereskedelmi R.-T.

Telefon: 126-681

Budapest, V., Szent István-körút 12

Sürgőny cím: Agrobudapest

Törzskönyvelő Bizottság kívánatosnak látta, hogy a trianoni országrészleten igen kedvező eredménnyel működő állattenyésztő szervezetek minél hamarabb megkezdjék hasznos tevékenységüket a visszacsatolt keletmagyarországi részekben is. Ennek megfelelően már ez év tavaszán megalakult Udvarhely, Szilágy, Maros-Torda és Máramaros vármegyékben az állattenyésztő egyesület, az utóbbi két megye területén pedig egyidejűleg tejelésellenőrzési tevékenység is megkezdődött. A többi székelyföldi vármegyékben is folyamatban van az állattenyésztő egyesületek szervezése, a volt határ mentén fekvő Bihar és Szatmár vármegyékben pedig a már meglévő egyesületek vették át a visszacsatolt területeken is a tenyésztés irányítását.

208. sz. kép. F fiatal tehén Teleki Mihály gróf dr. genyveszezi tehenészetében. (Csizsár Sándor felvétele.)

A székely gazdáknak a jó ügyek iránt való érdeklődését és állattenyésztési kedvét, nemkülönben a szervezéssel megbízott gazdasági felügyelők érdemes működését dicséri az a tény, hogy Maros-Torda vármegyében már a visszacsatolás után fél évvel 56 községben kerek a visszacsatolás után fél évvel 56 községben kerek 1800 és 11 ügyvezető „uradalmi tehenészetben” 100-nál több tehénnel lehetett megkezdni a tejelésellenőrzést, aminek alapján most már a törzskönyvi alpbírálatok is megkezdődtek. Négy községben egyenként 100-nál több tehén áll ellenőrzés alatt, sőt ezek közül Backamadaras községben pár darab híján 200 tehénnel indult meg az ellenőrzés.

A jó előjellekkel indult tejelésellenőrzési tevékenység alapján kialakult várakozásokat a törzskönyvi bírálatok során szervezett kedvező tapasztalatok még felülmúlták, amint a közlendő adatok igazolják.

A törzskönyvi bírálatokat a nyáradszeredai és erdőszentgyörgyi járásokban azokban a községeiben kezdte meg a bizottság, amelyek ősszel és télen kövesút híján nehezen közelíthetők meg. Bizonyára a nehéz közlekedési viszonyoknak is részük van abban, hogy a törzskönyvelő bizottság ezekben a községekben találta a legjobb fajtajellegű szarvasmarhaállományt, mert e helyeken esekélyebb a vásárolási feladatosság és így a gazdák kevésbé vannak annak a kísértésnek kitéve, hogy jó, sőt legjobb állataikat eladják.

Rigmány községben a legjobb fajtajellegű állomány, annak következtében, hogy az itteni gazdáknak Kiss János tanító kezdeményezésére még 1907-ben Kóds Mihály, a földművelésügyi minisztérium székelyföldi kirendeltségének akkori vezetője Svájból behozott 35 szimmentáli tehén és 1 bikát juttatott. A most törzskönyvelésre elővezetett állomány túlnyomó része még ezeknek az importált állatoknak a leszármazottja. A jó fajtajelleg megőrzése mellett azonban az állomány feltételezhetően még további előnyös tulajdonságokat szerzett, így nem a régi hosszúlábú és lapostörzsű, hanem a rövidlábú, mély, hosszú és hengeres törzsű, megfelelő nemességgel és tejelőképességgel párosult gazdasági típust képviseli. Ez annál inkább szembetűnő, mert a megtekintett községekben sok helyütt igen jó szimmentáli fajtajellegű marhaállományt találtunk, viszonylag erős esontozattal és magas lábakkal, amelyeket a székely gazdák a vissza nem esotolt Medgyesnek és környékének szász gazdáitól vásároltak, akik tudvalegőleg hazamosabb időn át Svájból rendszeresen hoztak tenyészállatokat és ma is igen értékes, jó fajtajellegű állományokkal rendelkeznek. A székely gazdák kezén levő állomány nemesebb tejelő jellegével, mély, tömeges törzsével, finomabb, de szikár és elegáns esontozatával szembetűnően jobb hasznosításának mutatkozik. Rigmányban a törzskönyvelésre elővezetett, megállapíthatóan nem svájci importból származó marhanyag kifejezett tejelőképessége mellett az idegen vér némi hatását is meg lehetett állapítani. A község tehenállományának majdnem 50%-a áll ellenőrzés alatt. A törzskönyvi bírálat során Kiss János tanítónak az említett importból származó második nemzedékbeli tehene

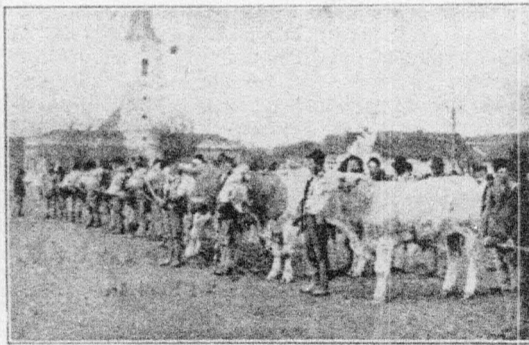
A—I/5 más tehén, köztük az előbb említett 12 éves tehének néhány utóda I/II. külső testalkati osztályzatot nyert úgy, hogy az elbírált 33 tehén átlagos osztályzata 11/25-nek adódott. Igen jó tehéneket mutatott még be Csizsár Sándor és Veress Dienesné.

A községben 48 éve tanítóskodó Kiss János kezdeményezésére a rigmányi gazdák tejtermelésük értékesítése céljából még 1908-ban szövetekezeti tevékenységbe létesítettek, amely azóta egy nap szünetelés nélkül működik és viszonylag kedvező értékesítési lehetőséget biztosít.

Még kedvezőbb bírálati eredményeket értek el Havaddó község gazdái, ahol a bírálatra elővezetett 25 tehén közül kettő kapott A—I/5 és hét I/II osztályzatot úgy, hogy az átlagos osztályzat pontosan A/II-nek adódott. Az itt bemutatott anyag, amely Rigmányból, részben Székelykeresztúr vidékéről származik, a szimmentáli fajtajelleg tekintetében valamivel arigmányié mögött maradt, de az állatoknak nemes tejelőképességgel párosult, egészséges, erőteljes szervezete még az előbbi községekben bemutatott anyagnál is nagyobb elismerést keltett. Amint más községekben, úgy itt is állandóan igazott, emellett kitűnő kondíciójú tehének nagy gazdasági értékére jellemző, hogy az újszülött borjús napjaig fejt, minden előkészítő takarmányozás és abrakolás nélkül tartott tehének közül több olyant talált a bizottság, amelyek új laktációjukat 15—18 liter tejjel kezdték. Ezek az erőteljes szervezettel rendelkező tehének kizárólag csak szénát, mindenestire igen jó minőségű hirt- és rétiszenát kapnak. Különösen jó tehéneket mutattak be: Nagy Elek, Isák Gyula, Tacs Sándor, Sándor János és Sándor András, amelyek hatalmas tömegükkel és arányos, nemes tejelő és gazdasági jellegükkel igen jó osztályzatot nyertek. Két 7—8 éves tehén főbb testméretei a következők voltak: az egyiknél a marhagasság 147, törzhossza 177, övméret 217, lábszarkórméret 22 cm, illetve a másiknál 149, 187, 220 és 22-5 cm.

Szatmár Ákosnak, a székelyföldi állattenyésztő egyesületek szervezőjével megbízott m. kir. gazdasági felügyelőnek a véleménye szerint, aki Székelyföld egész szarvasmarhaállományát ismeri, az ismertetett két községnek a marhaállománya a legjobb; közel hasonló jó minőségű állományval rendelkezik még Székelykeresztúr környékén néhány község, ezek között elsősorban Fiáthfalva, továbbá a már többször kienelt néhány délháromszéki község.

Havaddon ugyancsak nagy érdeklődés nyilvánult meg a törzskönyvelés iránt, amit az alpbírálatra elővezetett nagyszámú tehenállomány igazolt. Itt az állomány nemes tejelőképessége mellett még az egyöntetűség és a esontalap fejlesztésre vár. — Egyes szövetkezeti vajkészítő üzem dolgozik. Itt igen jó fajtajellegű, Rigmányból származó, fiomabb szervezettel rendelkező tehéneket vitt törzskönyvbe a bírálatbizottság. A saját nevelésű tehének között erősebben jelentkezik az idegen vér hatása. Igen nagy elismerést keltett a Mihály Péter nyáradmagyarosi kistenyészőtől vásárolt, igen jó szimmentáli fajtajellegű, tömeges törzsű községi bika. — A Máján elővezetett, igen jó fajta- és tejelőképességű állományból is kiváltak a Nagy István által bemutatott tehének és igen jól velt borjúk. Itt nagyobb számban vezettek elő a gazdák Medgyes vidékéről származó, jó fajtajellegű marhákat. — A Márkodon elővezetett állomány még jobban tetszett. E község gazdái messzeföldről is igyekeznek jó állatokat szerezni és ha lehet, azokat haszonnal tovább is adják. Itt is több jó, mdgyosi származású tehén vezetett a bírálatbizottság elé, amelyek közül Sikó Lajos községi bíró egyik tehene I/II. osztályzatot nyert. Ugyancsak tetszetek Dégi

209. sz. kép. Részlet a nyáradszeredai bikavásárról. (Csizsár Sándor felvétele.)

Sándor jól felnevelt bikaborjói. — Berekeresztúron is sok, jól fejlett tehén áll ellenőrzés alatt. Az erőteljes szervezettel együtt a tejelőképesség is háttérbe szorult. — Nyáradmagyaroson is igen jó, szilárd szervezettel, túlnyomórészt jó kondícióban levő, mély, tömeges törzsű tehéneket vitt törzskönyvbe a bizottság. A községi bikák tartásával megbízott Kacsó Béla a bikákat járműzsa és elismerésmellett gondtal apoja.

A további bírálatok során még igen jó állományt talált a bírálatbizottság Nyáradbálintfalván, Csikfalván, Backamadarason, Cserefalván, Folyfalván, Nyáradkarácsonyban és Lufafalván, amely községek élénk tenyészállatforgalmat bonyolítanak le. Csibán a Rigmányból származó anyag bizonyult igen kiváló minőségűnek, míg Nyáradszeredán, a járási székelyben a nagyszámú tehenállományból ugyancsak több kiváló egyedtel vitt törzskönyvbe a bizottság.

Itt mintasz-rűn épített községi bikastálló is van. Nagyon jók a község bikái, nemcsak a dunántúli neves tenyészetekből vásárolt, hanem a megyei kistenyészőtől vásárolt bikák is.

A nagyobb tenyészetekben a törzskönyvi bírálatokat később tartják m.g. Ezek sorából kimígásló értékű Teleki Mihály gróf dr. genyveszezi földbirtokosnak, a Maros-Tordavármegyei Állattenyésztő Egyesület nagy ügyszeretettel tevékenykedő elnökének a tehenésze.

S júus, a kedvezőtlen időjárás miatt az elől említett kiváló népies állományokról nem sikerült fényképfelvételeket készíteni, így néhány más, utóbb említett helyről származó állataépét közlök ez alkalommal.

A törzskönyvi bírálatokon, illetve azoknak egy részén megjelent Teleki Mihály gróf, a Maros-Tordavármegyei Állattenyésztő Egyesület elnöke, Herodek Sándor dr. OMGE titkár az Országos Törzskönyvelő Bizottság képviselőiben, Nádudvary Sándor vármegyei m. kir. gazdasági felügyelő,

210. sz. kép. Genyveszezi kistenyésző üszője. (Csizsár Sándor felvétele.)

Szatmár Ákos, a szövetségi igazgatói teendőket megbízott m. kir. gazdasági felügyelő, Papp Aladar m. kir. gazdasági felügyelő, egyesületi igazgató, Papp Zoltán és Csizsár Sándor járási gazdasági felügyelők, valamint Csöndes Imre egyesületi főelőnök.

A maros-tordavármegyei törzskönyvi bírálatok során szerzett tapasztalatok alapján örömmel lehet megállapítani, hogy e vármegye marhaállománya országos viszonylatban is igen kedvező szintű, egyes részekben pedig kiváló minőségű, általában jól fejlett, jól táplált, tömeges törzsű, száraz, erőteljes esontozatú és többnyire jó tejelőképességű. A legtöbb község állománya azt a gazdasági típust képviseli, amelyet a trianoni országrészleten közel egy évtizede elérni igyekeztünk és amely tenyészirányának megvalósítására Németország egyes helyein az ottani szakemberek büszkén hivatkoznak.

Az állomány szimmentáli fajtajellege jó, sok helyen igen jó, itt-ott még megtalálható az idegen fajta verét eláruló színeződés, ezek az állatok is azonban rendszerint igen jól tejelők és hústartók.

A legjobb állatokkal olyan községekben találkozunk, amelyek legelővel nem rendelkeznek. Ennek hiánya azonban legfeljebb az állatoknak kissé laza szervezetében jelentkezik, ami azonban gazdasági értékükből semmit sem von le. Másrészt a tehéneknek, sőt itt-ott a bikáknak is erőteljes igazása az egészséges szervezettel egyedek kiválasztását biztosítja, illetve az igazás a szervezet egészségének megóvásához szükséges szabadban való jártatást is pótolja.

Örvendetes tapasztalat az is, hogy a székely gazdák — bár eddig minden állattenyésztési irányítás nélkül voltak és gazdasági szakiskolát csak kevesen végeztek, amit csak helyi-területi pótollhattak az EMGE által rendezett gazdasági előadások — szinte ösztönösen ismerik az összes helyes állattenyésztési elveket. Istállóik kicsinyek, de levegősök, sosem túlszűfoltak, az állás rendszeren jókban lévő deszkapadló, megfelelően almoznak, szénarácsot nem alkalmaznak. Az istállóablakok nem mindenhol elegendő nagyok, de a gazdák ismerik a friss levegő és a napfény jelentőségét, azért ahol arra szükség van, az ablakok megfelelő nagyságát az ajtók nyitvatartásával pótolják.

A borjúk elől csak ritka helyen vonják el a tejet, többnyire 3—4 hónapig, sőt sok helyen ezen túl is szoptatják a borjúkat, így a korai elválasztás jeleit: a hosszúra megnyúlt „köcsög fejet”, hosszú, vékony végtagokat a borjaknál alig látni. A Dunántúlon és az Alföldön gyakran tapasztalni, hogy ahol jobb a tej értékesítési lehetősége, ott gyengébbek a borjak. Székelyföldön éppen ellenkezőleg, azokban a köz-

<p>Kisgazdák: A HANGYA SZÖVETKEZET ÁLLATÉRTÉKESÍTŐ ALOSZTÁLYA, BUDAPEST, IX., KÖZRAKTÁR-U. 34. Bpesti szállítmányok címzendők: Szarvasmarha-, borjú- és juhoknál: Bpest-Ferencváros-Marhavásártér. Sertéseképnél: Bpest-Ferencváros-Sertésvásártér.</p>	<p>Uradalmak: az állatértékesítés minden ágazatában a legkedvezőbb feltételek mellett áll a gazdatársadalom rendelkezésére. Foglalkozik mindenféle tenyész-, haszon-, hízott állat, valamint a beállítani való szldő és szarvasmarha vételével, eladásával és bizományi értékesítésével. Hizlalási hitelekkel folyósít kedvező feltételek mellett. Mindennemű állatkitvitelt a legelőnyösebben bonyolít le. Szakértőt meghívásra a helyszínrre küld.</p>	<p>Ipari hizlatók: Táviratcím: „Hangya Budapest” TELEFONOK: Közp.: 181—329. 187—890 Ferencvárosi sertésbizományosság: 132—713 Újpesti sertésbizományosság: 295—584 Ferencvárosi marhabizományosság: 144—226</p>
---	---	---

tanítványaival igazolnia kell a ténylegesen elszervezett tanítási munkát, esetleg a hágyközség, vagy község határában fekvő szőlőbirtokok általános kárát. A megfelelő adatokkal felszerelt probingációs kérelmeket a földművelésügyi miniszterhez címezve, a M. I. Sz. OBSZ-hoz kell eljuttatni, amely a kérelmeket véleményezés után átteszi a minisztériumhoz. A börtörvények körében nagy meggyugvást és meglepetést keltett a kormányznak e kérdésben tanúsított megértő magatartása.

Rét- és legelőgazdasági tanfolyamok.

A földművelésügyi miniszter feltevési társulati, birtokosági elnökök, gazdák, pénztárosok, jegyzők, egyéb közegek, valamint községi bírók és előjárósági tagok, továbbá oly kisgazdák részére, akik rét- és legelőterülettel rendelkeznek, az ezévi november 15 és 1942 március 1 közötti időben 10 napos rét- és legelőgazdasági alsófokú tanfolyamot kíván tartani a kassai és székelyvári középfokú gazdasági tanintézetben, a jászberényi, nagykállói, pápai és kehidai mezőgazdasági szakkiskolákban, valamint a kaposvári, komáromi, m. lakósi és rim szombati téli gazdasági iskolákban. A felvett hallgatók ingyen lakásban és ellátásban részesülnek. A tanfolyamot résztvevő kívánók felvételi iránti bányamentes kérvényüket, valamint 5 pengő részvételi díjat a lakóhelyükhöz legközelebb fekvő szakkiskola igazgatóságához kellő időben küldjék be.

Megkezdik a típuslábbeli készítését.

A kormány a napokban úgy határozott, hogy a legmegelőbb igénylések kielégítésére a szükséges nyersanyag engedélyezésével, első részletként 250,000 pár jóminőségű hártalpu típuslábbeli készítését teszi lehetővé. Tekintettel a kézművesiparosság közismerten súlyos helyzetére, Varga József iparügyi miniszter keresztülvitte, hogy a nagyüzemek mellett a háttérképző iparosok is hálekapcsolódhassanak a típuslábbeli termelésbe és pedig akként, hogy a 250,000 párból 150,000 párt, tehát az egész első részlet háromötödét kisiparosok készítsék el.

A földművelésügyi minisztérium a kecsketenyésztés érdekében.

A kormány által következőtözesen és eredményesen végrehajtott állattenyésztésfejlesztési program során a földművelésügyi minisztérium nagyszámú akciót kezdeményezett a kecsketenyésztés mennyiségi és minőségi színvonalának fejlesztése érdekében. Az országnak olyan területekkel való gyarapodása, ahol jelentős mennyiségben fogyasztják a kecsketejet, a tejtermékeket és a kecskeléshúst, különös időszerűséget adott ennek a problémának, amely tenyésztési jellege mellett szociális szempontból is nagy fontossággal bír. A kecske ugyanis a legszegényebb mezőgazdasági réteg háziállata, amelynek eltarthatása a legkevesebbe kerül, s melynek felhasználhatósága igen sokoldalú.

A tenyésztés fellendítése s a hazai kecskeállomány minőségének megújítása érdekében a földművelésügyi minisztérium nagy mennyiségű nemisített tenyészkecskét szerzett be Németországból és az állatokat rendkívül kedvezményes árák és feltételek mellett osztja szét a tenyésztők között. Az importált tenyészállatok között nagyszámú, kitűnő minőségű kecskék is anyaiállat van, olyan fajták, amelyeket eddig Magyarországon nem tenyésztettek. Jól tejelő és izletes húsú tenyészállatok, amelyek nagymértékben alkalmasak a hazai gyengébb minőségű állomány feljavítására. A földművelésügyi minisztérium a tenyészállatok közszemlére teszi és mindennemű felvilágosítással, valamint tanácsal készséggel áll a kecsketartó gazdák rendelkezésére.

További városokra is kiterjesztették a nemlakott helyiségek igénybevételét.

A pénzügyminiszter 740. számú határozatával a rendeletet adott ki a nemlakott helyiségeknek egyes városokban való igénybevételéről. A rendelet értelmében a lakás céljára szolgáló, de nem lakott helyiségek igénybevételét a polgármester a folyó évi 5777. M. E. számú kormányrendeletben felsorolt városokban felül az alábbi törvényhatóságok és megyei városokban is elrendelheti: Hódmezővásárhely, Székelyváros, Bregyaszi, Csongrád, Kiskunfélegyháza, Nagykovács, Szendrő, Szentendre, Szentos, Szilágyosújfaló és Vác.

A tanítási idő napi kezdetének megállapítása.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter folyó hó 20-án kiadott 25,900. számú rendelete a tankerületi királyi főigazgatók és a királyi tanfelügyelők hatáskörébe utalja annak a megállapítását, hogy a téli hónapokban, a rendkívüli időszakos tanítási idő alatt az iskolai tanítás reggeli kezdőpontja a népiiskolákban, a középfokú iskolákban, középiskolákban és szakkiskolákban mikor legyen, amint a helyi viszonyok és körülmények indokolták, rendkívüli esetekben a fennálló szabályoktól eltérően is meg lehet állapítani. A napi tanítási idő rendkívüli kezdetének megállapításánál figyelembe kell venni az iskolába járó gyermekek szülei többségének foglalkozását és munkarendjét, a helyi közlekedési viszonyokat, a világitóanyagokkal és eszközökkel, továbbá a fűtéssel való takarékosság szempontjait és mindazokat a különleges közérdekű szem-

pontokat, amelyeknek az iskola helyén a tanítási idő rendszeres vagy rendkívüli kezdete tekintetében jelentőségük lehet.

A napi tanítási idő rendkívüli kezdőpontját községeinkint, illetve városokunkint kell lehetőleg valamennyi iskolánkra nézve egységesen megállapítani. A népiiskolai tanítás számára egységesen megállapított kezdőpont azonban ugyanabban a községben vagy városban is elérhet a középfokú iskolák, középiskolák és szakkiskolák számára egységesen megállapított rendkívüli kezdőponttól.

Ez a rendelkezés október 1-én lép hatályba és április 30-ig szól.

A szeszgyedárusági törvény végrehajtási utasítása egyik bekezdésének módosítása.

A 37,010. számú pénzügyminiszteri rendelet az 1941/42. évi termelési időszak tartamára is kiterjeszti azt az 1940. évi rendelkezést, amelynek értelmében a szeszgyedáruságról szóló 1938. évi XXX. t. c. 56. §-hoz tartozó végrehajtási utasítás és (3) bekezdése módosult, hogy a termelési időszak elején a mezőgazdasági szeszfeldvállalkozók részére kiutalható előleg legnagyobb összege 5000 pengő, a szeszfeldvállalkozók kiutalására kerülő összegből egyetemleges biztosítékul visszatérhető összeg pedig 150— pengő.

Október 15-ig lehet leróni az üzleti könyvekre kiszabott illetékeket.

A pénzügyminiszter a rendkívüli illetékpótléknak és egyes illetékeknek megállapításáról szóló rendelet végrehajtása tárgyában az átmenetre vonatkozóan kiadott rendelet kiegészítéseként elrendelte, hogy az üzleti könyv és könyvelési szabadvilleteknek a 145,632/1941. számú rendelete 2. és 5. §-ában szabályozott kiegészítésére a 2. § (2) bekezdésében engedélyezett határidő 1941 október 15-ig meghosszabbítandó.

Olyan esetekben, amikor az üzleti könyvekre és könyvelési szabadvilletekre megállapított illetékek leróni elmulasztották, a le nem rótt illetékeket a szabályozott módon utólagosan 1941 október 15-ig lehet leróni.

Hétszékben fizethetik az erdélyiek konverziós tartozásukat.

A hivatalos lap folyó hó 20-án közölte a kormány 6760. M. E. számú rendeletét, amely a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen a román konverziós törvény alapján végrehajtott tartozáselzárással kapcsolatos kérdéseket rendez. A már végrehajtott tartozáselzárást nem érinti, de tekintettel a múlt évi rossz termésre és az adósságok egyéb nehézségeire, megengedi, hogy az eddig esedékessé vált, még ki nem fizetett részleteket és az esetleges behajtási költségeket az adós három év alatt hat felévre egyenlően elosztva fizethesse meg. Az esetleg már megindított végrehajtási eljárást nem lehet folytatni s a felfoglalt ingókat a végrehajtási zár alól az adós kérelmére fel kell oldani; meg kell szüntetni az ingatlan haszonvételére vezetett zárlatot is.

A következőkben a rendelet meg kívánja szüntetni a konvertált követkelek lappingóelsőbbségi jogával teremtett bizonytalanságot, amely a román uralom alól felszabadult országok részén a hitelbiztonságát és a hitelszerzési lehetőségeket megrontotta. Ezért megszünteti a telekkönyvi feljegyzéseket és kimondja, hogy a magyar jogrendszernek megfelelően a konverzió alá eső követkeleknek jelzálogjogi biztosítást lehet kérni a rendelet hatálybepésétől számított kilencvennapos határidőn belül. A román konverziót el nem fogadó hitelezők követkeleinek egyességi rendezése céljából a pénzügyminiszter megfelelő intézkedéseket tehet. A telekkönyvi eljárásokkal kapcsolatos ügyekben a rendelet illetékmentességet engedélyez.

A kávékonverzek kávétartalmának újabb megállapítása.

A földművelésügyi miniszter 257,000. számú rendeletével folyó hó 24-én kezdődő hatállyal akként módosította kávékonverzek kávétartalmára vonatkozó, idei 170,400. számú rendeletében foglalt azt az előírást, hogy a kávékonverzek legalább 20% örölt pörkölt kávé, illetőleg kávékivonatot kell tartalmaznia, hogy ezt az arányt 10%-ra szállította le. Eanélkülva ezután tilos olyan kávékonverzet közszállítás céljára forgalomba hozni, amely 10%-nál kevesebb örölt pörkölt kávé, illetőleg kávékivonatot tartalmaz.

Tyúktöjást egyelőre csak vásárlási könyvbe való bejegyzés mellett szabad kiszolgáltatni Budapesten és környékén.

A közellátási miniszter folyó hó 24-én kiadott és egyidejűleg hatálybalépett 210,650. számú rendelete értelmében kereskedő fogyasztónak tyúktöjást Budapest székesfőváros, továbbá Kispeszt, Pestszentkereszt, Pestszentlőrinc, Budafak, Rákospalota és Újpest megyei városok, valamint Albertfalva, Békásmegyér, Budatétény, Ginkota, Csepel, Dunaharaszti, Nagytétény, Mátyásföld, Pesthidegkut, Pestszentimre, Pestújhely, Rákosszabá, Rákoshegy, Rákoskeresztúr, Rákosliget, Rákosszentmihály, Sashalom, Soroksár és Vésés nagyközségek területén csak a fogyasztók vásárlási könyvébe való bejegyzéssel együtt lehet szolgáltatni. A kiszolgált tyúktöjás darabszámát a vásárlási könyv 10. rovatába kell bejegyezni. A piacra tojást felhozó östermelőkre ez a korlátozás nem vonatkozik.

Ismét szabad a friss kenyér árusítása.

A kormány folyó hó 25-én 6930. M. E. szám alatt rendeletet adott ki, amely szerint hatályát veszti az a június 26-án kiadott rendelet, hogy a kenyérel elkészítésétől számított 24 óra belül forgalomba hozni, a bérslítésre átvett kenyérlétszát pedig a sütést követő 24 óra eltelte előtt kiszolgáltatni tilos.

Új sertésforgalmi és vágási rendelet.

A kormány folyó hó 25-én 6920. M. E. szám alatt rendeletet adott ki a sertésforgalmának és levágásának újabb szabályozásáról szóló folyó évi 2760. M. E. számú rendelet kiegészítése tárgyában.

A most kiadott rendelet szerint 75 kg-nál nagyobb élő súlyúsertest állatvásáron (országos, havi és heti állatvásáron) kívül forgalomba hozni tilos. Nem vonatkozik ez a tilalom a Magyar Állat- és Állati Termékek Kivitel Szövetkezte, valamint a jogosított sertéskereskedők részére történő eladásokra, illetve az emittettek vételére.

Heti állatvásáron a vásár kezdetétől számított két óra belül csak vásárlási engedéllyel és vételi jeggyel rendelkező helybeli húsparasok vásárolhatnak sertést.

A rendelet a továbbiakban felsorolja a visszaélésekre vonatkozó büntető intézkedéseket, majd kimondja, hogy azt, aki a kihágás felderítése körül különös érdemeket szerzett, a közellátási miniszter — kérelmére — a lefolytatott kihágási eljárás során elkobzott sertésértéknek egyötöd részéig terjedhető jutalomban részesítheti.

A rendelet kihirdetése napján lépett életbe.

Kétezeröt száz személyt megfosztottak magyar állampolgárságától.

A hivatalos lap folyó hó 24-ik száma közölte a miniszterium 6460. számú határozatát, amely az 1939. évi XIII. t. c. 8. §-a alapján egyes személyeket megfoszt magyar állampolgárságuktól. A megfosztás azért következett be, mert a megnevezett személyek megszegték, illetve kijátszották az ország területének elhagyására vonatkozó jogszabályokat.

Ezután közli a hivatalos lap, tizenhat teljes oldalon, a névsort. A névsor mintegy 2500 személy nevet tartalmazza. Születési és lakóhelyükből megítélhető, az állampolgárságuktól megfosztottak nagyrésze kárpatai származású, illetve kárpatai lakott. Feltehetően a névsor a születési évet is. Legyakrabban az 1910—1920-as születési évszámok szerepelnek, de találunk elvétve 1890, 1900 előtti és 1920 fölötti évszámokat is, egészen 1926-ig. Foglalkozási megoszlás szerint az állampolgárságuktól megfosztott személyek túlnyomó számdéka földműves, illetve mpszámos.

A határozat kiterjed az állampolgárságuktól megfosztott személyek velük együtt távozott feleségeire és kiskorú gyermekeire is. A határozat a közzététel napján lépett életbe.

A kézművesiparosok is átháríthatják vevőikre a költség-többleteket.

Az ellenőrzés országos kormánybiztosa a költség-többletek áthárítását 123,000. számú rendelkezésével a kézművesiparban is engedélyezte.

A rendelet szerint átháríthatók mindazok a munkabérlételek, amelyek a kisiparos az 1941. évi augusztus 1-e óta tényleg kifizetett, valamint a pótlékok következtében előálló költségemelkedések, a kisiparos által feldolgozott vagy közvetlenül elszámlálható nyersanyagok, félgyártmányok és készen vett alkatrészek áremelkedése folytán előálló költség-többletek, valamint a szénbeszerzésnél jelentkező felárak.

Az áremelkedéseket háromféleképpen lehet áthárítani: azokban a szakmákban, ahol bruttó haszonkulcs árszabályozás van érvényben, a költség-többletek automatikusan átháríthatók; azokban a szakmákban, ahol még mindig rögzített árak vannak érvényben, ezekhez az árakhoz, vagy időközben felárakkal módosított árakhoz számítható a költség-többlet, ahol pedig az árkormánybiztos által megállapított fixárak vannak érvényben, az ipartestületek által benyújtott és költségemléssel alátámasztott javaslat alapján állapíthatók meg az új árak.

Az egyes szakmák új árait az illetékes ipartestületek állapítják meg, s az így megállapított új árakat a kormánybiztoshoz terjesztik fel jóváhagyás végett.

KÖNYVISMERTETÉS.

Háziállatok anatómiája és élettana gazdák számára.

Írták: Zimmermann Ágoston dr. egyetemi ny. r. tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja és Zimmermann Gusztáv dr. egyetemi m. tanár és adjunktus. Budapest, 1941. Sylvester R.-T. nyomása, 113 oldal, 20 szöveggörzti képpel. A könyv bolti ára 10 pengő a háziállatok anatómiájának vele összefüggő kézi atlasza (895 kép) bolti ára 8 pengő.

Mindennemű

műszaki és mezőgazdasági cikkek nagybani árusítása!

Motorszalag
Motortisztítórúha
Motorzsírok

Br. Gudenus Géza

Budapest, V., Klotild-utca 10/b. sz.
Telefonszám: 118—225

15 éve

legelőnyösebb és leggyorsabb kiszolgálás!

Postatakarékpénztári csekszám: 5602. Folyószámla: Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, Vilmos császáruői fiók.

Ma az állattenyésztés minden ágának homlokterében az állati szervezet jelentőségének kérdése áll és előrelátható, hogy nemcsak a jelenben, de a következő 20—30 esztendőben is egyik legfontosabb állattenyésztési célkitűzés és feladat a jó konstitúció kitenyészése lesz. Különös örömmel kell tehát üdvözölni az illusztris szerzők megjelent munkáját, amely magában foglalja mindazokat a korszerű anatómiai és élettani ismereteket, amelyekre a gazdáknak szükségük van a háziállatok szervezetének és felépítésének helyes megismeréséhez. A szerzők tehát nemcsak egy régen érzett hiányt pótolnak a jelzett munka megírásával, hanem valóban időszerű munkával gazdagították mezőgazdasági szakirodalmunkat.

A könyv megírására a szerzők kétségtelenül a leg-hivatottabbak, mert Zimmermann Ágoston professzor, aki a világirodalomban is elismert szaktekinély, immár több mint két évtizede adja elő az állatok anatómiáját és élettanát, nemcsak az egyetemi állatorvos, hanem a gazdahallgatóknak is. Kutató munkájában különösen az utóbbi években hathatós támogatója fia és nagytudású tanítványa, Zimmermann Gusztáv dr. egyetemi m. tanár és adjunktus. Mindkét szerző tehát nemcsak a szakirodalom terén kifejtett működése által, hanem a fiatalabb gazdanemzedék tekintélyes részének oktatása révén is állandó összeköttetésben van a gazdátársadalommal és így különösen alkalmas annak a megítélésére, hogy melyek azok az anatómiai és élettani ismeretek, amelyekre a képzett gyakorlati gazdának feltétlenül szüksége van.

Különös érdeme ennek az említett szempontból rendkívül tömören és világosan megírt munkának, hogy bővebben és részletesebben tárgyalja a tárgykörnek azokat a vonatkozásait, amelyek összefüggésben állnak az egyéb gazdasági szaktárgyakkal, így az állattenyésztéssel, a takarmányozással, a tejgazdasággal, az állategészségüggyel, stb. Eszerint tehát a csonttanra és zsigertanra jelentőségüknek megfelelően nagyobb súlyt vet, mint az értan vagy az idegtan egyes részeire. Ez a könyv a gazdasági akadémiák hallgatói részére is alkalmas tankönyv, annál inkább, mert a földművelésügyi miniszter által jóváhagyott akadémiai tantervben foglaltakat is figyelembe vették a szerzők a munka összeállításánál. Különösen nagy érdeme a könyvnek, hogy a gazdátársadalom igényeihez és érdeklődési köréhez alkalmazkodva az alapvető anatómiai és élettani ismeretek rövid, könnyen áttekinthető ismertetésére szorítkozik csupán, az emlékeztető terhelő adatok mellőzésével és valóban tökéletesen oldotta meg, miképpen lehet a hatalmas tárgykörből kiemelni az állattenyésztő gazdák részére a legfontosabb ismereteket anélkül, hogy a tudományos szakszerűség a legesekélyebb mértékben kárt szenvedne.

A könyv részletesen ismerteti az általános anatómiai és élettani fogalmakat: a csonttant, az izület-és szalagtant, a zsigertant, az emésztőkészülék szervezetét és működését, a léleközőkészüléket, a húgy- és nemi szerveket és ezek működését, a belső kiválasztású mirigyeket, az értan és idegtan legfontosabb alapismereteit, valamint az érzéktant.

Mindazok számára, akik a könyv íróit és munkásságukat ismerik, felesleges külön kiemelni a nagy szaktudást és tudományos alaposságot, amellyel a könyv minden egyes fejezetét, sőt minden egyes sorát írták. A munkát értékesen egészíti ki a számos gondosan megválasztott ábra is.

Az illusztris szerzők munkája bizonyára nemcsak az egyetemi és akadémiai hallgatók hasznos tankönyvéként fog szerepelni, hanem a haladni vágyó állattenyésztő gazdáknak és különösen állattenyésztő szervezetek vezetőinek is fontos kézikönyvévé válik. Ez annál kívánatosabb, mert a korszerű állattenyésztés hivatott művelőinek bizonyos mérvű anatómiai és azzal szervesen összefüggő élettani ismeretekre a jövőben fokozott mértékben szükségük lesz a jó szervezet helyes megítélés szempontjából, a főiskolai tanulmányoknak felelevenítésére és korszerű anatómiai szemlélet megszerzésére is a szóbanforgó munka különösképpen alkalmas. A legmelegebben ajánljuk tehát az illusztris szerzőknek ezt az új munkáját az állattenyésztő gazdák széles rétegeinek figyelmébe, állattenyésztésünk minél hathatósabb és gyorsabb fejlődése érdekében.

Horn Artúr dr.

Adalékok a királyi család rúkevei uradalmának történetéhez. Gergely R. könyvkereskedés kiadása, Budapest.

Fenti címen három tanulmány jelent meg Milhoffer Sándor tollából. A világ búzatermése stb. című művet a Tudományos Akadémia jutalmazta. E munka a búzakérdés egészét felöleli, s világgazdasági szempontból tárgyalja a kísérleti megoldani a búzatermelés uchez kérdését. Az bizonyos, hogy Milhoffer Sándor munkája teljesen új nyomon halad. Teljesen új irányú statisztikai adatokkal dolgozik, amelyeket saját maga 12 éven át gyűjtött és állított össze, és azok segítségével világítja meg az áralakulás kérdését. Mint a Tudományos Akadémia bírálata mondja, szerző „forrásmunkája következetes és lelkiismeretes”. Figyelmének középpontjában a gazdaságpolitikai kérdések gyakorlati megoldása áll. Nemcsak az 1929-ben kitört gazdasági válság óta nyújt összefüggő képet, hanem visszamegy a hazai statisztikai anyagnál 150 esztendőre, s a külföldi statisztikai anyagok is sok tekintetben ismeretlen részleteit tárja felénk. Az utolsó két fejezetben egyébiránt a búzatermelés okát és a búzakérdés megoldását általában szintén alaposan tárgyalja, amelyeket az árstatisztikai táblázatok rendkívül érdekes sora követ.

Szerző „Aratási biztosítás” című munkájának kiadása 1898-ban jelent meg, amelynek gondolatmenete nálunk teljesen feledésbe merült. Ebben a következő évben, 1899-ben azzal már az USA-ban kísérleteztek.

Harmadik munkája a szerzőnek a rúkevei uradalom történetével foglalkozik, amelynek nemcsak történeti, de gazdasági vonatkozásait is rendkívül érdekesen tárgyalja. Az utóbbi abban a keretben, amint az pár évtizeddel ezelőtt, még az első világháború előtti években — Budapest közelében — a maga teljes extenzíválásában előtűnt állott. E. I. dr.

A világ búzatermése és áralakulása a világgazdasági válságtól a második világháborúig. (A Magyar Tudományos Akadémia által a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Gróf Széchenyi István alapítványából jutalmazva.) Ára 6 pengő.

Aratási biztosítás. Egy új biztosítási mód eszméje a rossz termések elleni biztosítására. (Harmadik bővített kiadás.) Ára 150 pengő.

A gazdaközönség köréből.

A kukorica háromszori kapálása.

Hogy a kukorica háromszori kapálása meghaladja a ráfordított munkát, ez vitán felül áll. Nálam kut. holdankint 3 q esőveskukorica terméstöbblet volt a legalacsonyabb, amit a háromszori kapálás javára lehetett írni. Ehhez jött még 10—12% szár-többlet is, ami szintén érték. Annak ellenére, hogy a kukorica háromszori kapálása jelentős terméstöbblet biztosít és miniszteri rendelet is előírja a háromszori kapálást, a részes munkások mégis idegenkednek teljesítésétől, s sok helyen a vállalt kötelezettség ellenére sem lehet kényszeríteni őket arra, hogy ezt a munkát végrehajtsák.

Prógay József a „Köztelek” szeptember 7-i 36. számában nagyon helyesen szöveveszi ezt a kérdést és érélyes intézkedést kér, mert — különösen a mai viszonyok között — nem mellékes, hogy kukoricánk 25, vagy 28 q átlagtermést ad-e. Magam is azt tartom, hogy e kérdés felett nem szabad napirendre térni, viszont a kérdést szükségesnek tartom olyan oldalról megvilágítani, ahogy azt egy részes munkás elmondta nekem:

„Az én apám is vállalt részes kukoricát az uradalomban — mondotta Bucányi József barátom — s akkor is harmados volt a kukorica, de csak kétszer kellett kapálni. Most háromszori kapálást kívánnak tőlünk s mégis csak az egyharmad termést kapjuk. Ha 3 q-val több termést ad a háromszor kapált kukorica, ebből csak 1 q a miénk, 2 q a birtokosé. Miután egy kapálás költsége legalább 1 q esőveskukorica árába kerül, nekünk a terméstöbblet csak éppen hogy megfizeti a munkát, de a birtokosnak 2 q olyan jövedelmi többlet biztosít, amit apánk idejében nem élveztek. A háromszori kapálásból

tehát nekünk egyáltalán nincs hasznunk, hanem csak a birtokosnak.”

Tagadhatatlan, hogy Bucányi barátomnak van valami igazja. Igaz, hogy az ő apja idejében a kétszer kapált kukorica felet sem termelte, mint a mostani kétszer kapált, s az is igaz, hogy ez a terméstöbblet kizárólag a birtokos érdeme és semmiesetre sem a kapásé (jobb vetőmag, jobb talajelőkészítés, trágyázás stb.), mégis gondolkodnunk kellene olyan megoldáson, hogy a háromszori kapálás biztos és jelentősebb hasznot biztosítson a részes művelőknek is.

Nemes Jászberényi András.

„Nem az tesz igazán jót embertársával, ki őket, már mikor elnyomorultak, Humfordi levelekkel tartogatja, hanem a ki úgy intézi dolgaikat, hogy tenkre ne juthassanak s maguk tudják munkásságik által elejét venni jövőben elajlasodásoknak. Fáradjon a szántóvető ember még jobban, mint most fáradoz, de nyugta és jutalma is szebb legyen. Most a magyar paraszt szeméire sokszor vetett restségének oka, ha annak legfelsőbb velejére ereszkedünk, többnyire nem egyiké — ámbár mindenféle ajarcot vesz magára —, mint a bizonytalanság s gyarapodhatásáról kétségbeesés.” (Széchenyi: „Hitel” 101. o.)

TARTALOM:

- Széchenyi emlékezete. (Somssich László gróf.)
Mire tanít Széchenyi? (M. E. dr.)
Széchenyi és a gazdasági egyesületek. (Fabricius Endre.)
Széchenyi mint üzempolitikus gazda. (Hegy Károly dr.)
Széchenyi István gróf a magyar lötenyésztésért. (Tóty Miklós.)
A nemzeti erők összefogásának gondolata Széchenyi gazdaságpolitikájában. (Széni Gábor F. Géza.)
Széchenyi a gazda. Tárcsa. (— I. —)
Beszéljünk még a comfrey-ről! (Suzányi János dr.)
Örökstanulmányok a lötenyésztés köréből. (Hámory Dezső dr.)
A gyapfészál finomságának és rendmentájának változása ugyanabban a juhászban. (Schandl József dr.)
A be nem érett kukoricával szerzett tapasztalatok. (Gajdos János.)
A vellekai hegyesítő. (Pörnczi József.)
Gazda adó-naptár. (Kerényi Endre.)
Szarvasmáchatenyésztési tapasztalatok Maros-Torda varmegyében. (Heródek Sándor dr.)
Levélsekény. (A szél által ledöntött napraforgó megmentése. — W. V. — A párizsi elöljárók. — K. Gy. dr.)
Törvények és rendeletek.
Könyvismertetés.
A gazdaközönség köréből. (A kukorica háromszori kapálása. — Nemes Jászberényi András.)
A Széchenyi emlékképet megnyitása.
Széchenyi emlékképzés a Mezőgazdasági Múzeumban. (V. A.)
Vegyes közlemények.
Augusztus időjárása. (Kulin István.)
A gabonapiac helyzete.
Állatpiaei szemle.
Tőzse, kereskedelem.
Szerkesztői üzenetek.
Melléklet: Rátlós gazdasági előadások. XIV. évfolyam. B. sorozat, 20. szám. (A kisgazda védekező eszközei a szántóföldön. — Molnár László ny. m. kir. gazdasági felügyelő.)

Felhívás előfizetőinkhez.

Október 1-ével új előfizetést nyitunk lapunkra. Felhívjuk azokat a tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése szeptember hó végével lejár, hogy az előfizetési díjat az előfizetési felhívással együtt levélben megküldött csekkalapon **mielőbb** beküldeni szíveskedjenek, hogy a lap székküldésében fennakadás ne álljon be. Akik az előfizetési díjat idejében be nem küldik, azok részére a lap küldését megszüntetjük.

Az előfizetési díj megküldését ugyanazon a címen kérjük, mint amely címen a lap jár.

A kiadóhivatal.

Külső deszinficiálásra és sebellenítéshez

SEPSO TINKTURA

Jódtinktúra helyett

A Sepso tinktura deszinficiáló ereje teljesen egyenértékű a jódtinktúrával s a Sepso ugyanúgy használható, mint a jódtinktúra. Ellentétben a jódtinktúrával, a Sepso tinktura szabadon beszerezhető és bármely mennyiségben szállítható.

MEDICHEMIA GYÓGYSZERKÉSZÍTMÉNYEK GYÁRA R.-T., BUDAPEST, X., HÖLGY-UTCA 14.

A Széchenyi emlékhét megnyitása.

A magyar nemzet a szeptember 21-től 28-ig tartó héten ünnepségek sorozatával áldoz a Legnagyobb Magyar emlékének, születése másfélszázados évfordulója alkalmából. A Széchenyi emlékhét szeptember 21-én a budapesti Vigadóban rendezett országos ünnepély nyitotta meg, amelyen a kormányzó meggyújtotta az emlékezés fáklyáját és a miniszterelnök mondott ünnepi beszédet.

A Vigadó pompásan feldíszített nagytermet zsúfolásig megtöltötte a meghívott közönség. Az ünnepélyen megjelent a kormányzó és hitvese, a királyi hercegek, ott voltak a felsőház és képviselőház tagjai, a Széchenyi-család, a közéleti előkelőségek, a Széchenyi István által alapított, vagy kezdeményezett intézmények képviselői és számos küldöttség.

Felüzemgyökör harsonaszó jelezte a kormányzó és hitvese érkezését. A Himnusz elneklése után a kormányzó az emelvény előtt jobbra emléktűznel meggyújtotta az emlékezés fáklyáját és a következő szavakkal adta át az ifjúság küldöttségének:

„Emlékezzünk gróf Széchenyi Istvánra, a legbátrabb és legnagyobb magyarra, aki égő fáklyaként világított és világlt ma is nemzetünknek. Tünneményes élete, kiapadhatatlan alkotói ereje és iránytadó eszméi mindenkor utmulató fényt jelentenek a magyarság számára. A Széchenyi szelleméből fakadó tűz, az áldozatos tiszta honszeretet tüze. Átadom ezt a tüzet a magyar ifjúságnak. Hordozza lelkében, védje a viharban és vigye emberfő-emberig, faluról-falura, városról-városra.”

A kormányzó nagy tapsal fogadott szövege után az egyetemi énekhar elnekelte Kölesy Ferenc—Kodály Zoltán Huszt című művét, majd Bárdossy László mondotta el ünnepi beszédét.

A miniszterelnök nagyszabású emlékböszédének bevezetésében utalt arra, hogy a nemzet igazi ereje nagyjainak szellemében és munkájuk megvalósult eredményeiben él. A géniusz nagysága az egyéniség és a nemzet csodálatos kölcsönhatásában rejlik. Széchenyi István életének műve példázta legjobban a nemzet és a géniusz viszonyát. A Gondviselés hármast küldetése adta őt a nemzetnek: hogy felrázza álmából, hogy megismertesse önmagával, hogy fel-emelje, felmagasztosítsa és tudatosítsa tege számára hivatását és rendeltetését. Ez a hármast küldetés töltötte be Széchenyi egész életét.

Böszéde további során a miniszterelnök a hallgatóság elé tárta Széchenyi munkásságának vezérlő eszméit és idézetekkel példázta fenkölt gondolatvilágát. Befejezésül utalt arra, hogy Széchenyi gondolatainak, tanításainak alapja a rendíthetetlen hit, az erköles és a szellem erejében és a magyarság jövőjében, amelyen nem vesznek erőt az ideig-óráig tartó borulatok. A multak annyi baja, megpróbáltatása és szenvedése valóban csak megsokszorozta a nemzet hitét, lelkének frissességét, acélos erejét és áldozatkésztségét. Erőben gyarapodva, lélekben szilárdan, ma ismét viharban áll a magyar és európai hivatásának hűséges szolgálataiban újra áldozza a vérét. Vitéz katonái távoli harc-tereken, ezer halál veszélye között napról-napra, óráról-órára bizonyosságot adnak arról, hogy ez a nemzet élni akar és hogy méltó az életre, amelyért áldozatot is tud hozni, méltó arra a szebb jövőre, amelynek biz-
tató ígéréte — mint tiszta harangszó — áhhangzik a vihar-zúgásán és amelynek megvalósítása rajtunk, a mi elszánt akaratumkon fordul meg.

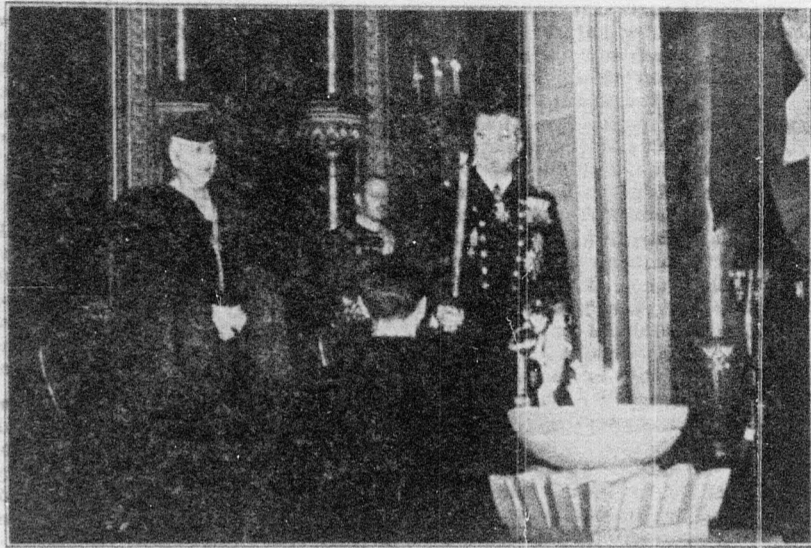
Nagyszabású böszédét ezekkel a szavakkal fejezte be a miniszterelnök:

„Széchenyi útján, Széchenyit követve merjen ez a nemzet nagy lenni, de legyen egyszermind böles is. Bíztek erejében, bíztek önmagában — de sohase bízza el

magát. S Johászodjunk Széchenyivel együtt a Gondviseléshez: Adj nekünk, Uram Isten, tanácskozásra hidegvért, s önts állhatatos tüzet ereinkbe a végrehajlásra”.

A miniszterelnök böszédét hatalmas éljenzés és szünni nem akaró taps fogadta. Az Egyetemi Énekhar elnekelte a Szöveget és a Vigadói ünnepség ezzel befejeződött.

A Vigadóban tartott emlékünnepe után a közönség Széchenyi szobrához vonult, ahol a felsorakozás után a fáklyás küldöttség meggyújtotta az emléktűzet. A szobornál Varga József kereskedelmi és közlekedési miniszter mondott ünnepi böszédet és elsőnek helyezte el a kormány koszorúját a szobar talapzatára. Ezután sorra elhelyezték koszorúikat az egyes testületek és intézmények képviselői és a küldöttségek. Közben a futók meggyújtották fáklyáikat és meg-

211. sz. kép. A kormányzó meggyújtja az emlékezés fáklyáját a Széchenyi ünnepségen.

indultak, hogy meggyútsák az emlékezés tüzet a Széchenyi alapította budapesti intézményeknél és szerte vigyék az emlékezés lángját az ország négy tája felé.

A Széchenyi-szobornál tartott megkapó ünnepség befejezéséknél Nagy István, a Nemzeti Színház tagja elszavolta Arany: Széchenyi-emlékezete című költeményét, majd a Levente-zenekar eljátszotta a Himnuszt.

Az ünnepségen az OMGE Somssich László gróf elnök vezetésével testületileg vett részt, az OMGE székházában pedig ünnepelő küldöttség fogadta az emléktűzet hozó fáklyás futót, aki a feldíszített előcsarnokban elhelyezett fáklyákat gyújtotta meg.

„S hányan hoznak rólunk tetteinkről hal s hibás ítéleteket, mert se szándékunkat, se helyezettetésünket nem ismerik. „Ha N. helyén volnék, tudnám én mint kellene vinni gazdaságát”. Most alig van épülete, földje jobb részét víz bírja, tisztei esalják, nem is értik a dolgot, én két annyi jövedelmet állítanék ki . . . S mind ez eszesen hangzik: de ha tudná, hogy N. mennyi adósságot vett át jószágival, semmi hittele nincs, csak mostan házasodván lakásról kell gondoskodnia, s más jószági is vannak, melyekben a javítás sokkal jutalmash . . . akkor imígy fejezné be okoskodását: „Ezeket mind nem tudtam.” (Széchenyi: „Hitel” 80. o.)

VEGYESEK.

Széchenyi emlékkiállítás a Mezőgazdasági Múzeumban.

Széchenyi István gróf születésének 150 éves évfordulója alkalmával a Széchenyi Emlékbizottárág a Mezőgazdasági Múzeumban emlékkiállítást rendezett, amelynek ünnepélyes megnyitását szeptember 22-én tartották. A megnyitáson résztvettek a Magyar Tudományos Akadémia képviseletében Balogh Jenő m. kir. titkos tanácsos, felsőházi tag, a vallás- és közoktatásiügyi minisztérium részéről Wlassics Gyula báró államtitkár, a földművelésügyi minisztérium részéről Draskóczy Géza dr. és Bánó János István dr. miniszteri titkárok, az Országos Közeletatásiügyi Tanács részéről Várady József igazgató, az OMGE képviseletében Mutschenbacher Emil dr. ügyvezető igazgató, felsőházi tag és Rege Károly dr. m. kir. gazdasági főtanácsos, OMGE főtitkár, az Országos Mezőgazdasági Kamara részéről Hencz Ferenc főelőadó, a különböző hatóságok és egyesületek kiküldöttéi nagy számban.

A megjelenteket Badits József, a Mezőgazdasági Múzeum igazgatója üdvözölte, majd a megnyitást résztvevői meglekintették a kiállított érdekes anyagot, amelyet a múzeum első emeleti nagy csarnokában szép elrendezéssel helyeztek el. A kiállítás bemutatja a Lánchíd, a vasút és hajózás, az Akadémia, a Nemzeti Kaszinó és a Nemzeti Színház eredeti terveit, egykorú metszeteket és akvarelleket, Széchenyi munkáinak eredeti kiadásait, néhány róla készült festményt, vadászfegyvereit. Az első I versenyről készült képek, versenydíjak, Széchenyi által írt levelek, számos nyomtatvány, köztük egy 1835-ből származó, a Közteleken 16árverést köllő hirdetemény és számos egyéb értékes emlék nyújt átfogó képet Széchenyi István gróf nagy munkájáról és alkotásairól.

A bemutatott értékes anyagot a Széchenyi emlékbizottság részéről Zöld József dr. előadó és Molnár József, a Székesfővárosi Történeli Múzeum igazgatója állította össze nagy gondnal és hozzáértéssel. Az érdeklődők nagy tömegeit vonzó kiállítás április 8-ig tekinthető meg. V. A.

Halálozások. Alsótakáchi Farkas Géza földbírtokos, életének 59. évében Farkasásmádon elhunyt. Temetése 25-én volt Farkassármádon.

Haldpi László t. zászlós, életének 27. évében a keleti hadszíntéren hősi halált halt. Az elhunytban Halápi Oszkár m. kir. gazdasági tanácsos, erdői földbírtokos fiát gyászolja.

Széchenyi Andor Pál gróf m. kir. titkos tanácsos. A kormányzó a m. kir. miniszterelnöknek a minisztérium nevében tett előterjesztésére sárvárfelsővidéki Széchenyi Andor Pál gróf eszázári és királyi kamarás, felsőházi tagnak, az OMGE alapító tagjának, a Széchenyi gróf nemzetség legidősebb tagjának a m. kir. titkos tanácsosi címet adományozta.

Lossonezy István államtitkár. A kormányzó a m. kir. közleletatásiügyi tárca nélküli miniszter előterjesztésére lossonezy Istvánt, Hajdú vármegye és Debrecen szabad királyi város volt főispánját a m. kir. közleletatásiügyi tárca nélküli miniszternek alárendelt Országos Közleletatásiügyi Hivatalhoz államtitkárrá nevezte ki. Lossonezy István államtitkár 1883-ban Miskolcon született. Jogi tanulmányainak elvégzése után katonai szolgálataiba lépett, mint vezérkari tiszt küzdötte végig a világháborút, miközben számos kitüntetést érdemelt ki. A fővezérségnél teljesített szolgálata után 1922-ig a honvédelmi minisz-

“MEZŐMAG” Mezőgazdasági Magkereskedelmi R.-T. a Magyar Vetőmagkiviteli R.-T. tagja

Exportcélra vásárol mindennemű gazdasági magot, ú. m. fehérherét, bíborherét, szöszösbükkönyt, mustárt, mákot, kopaszárpat, csibehúrt, coriandert, stb.

Budapest, V., Vécsey-u. 5. Tel.: 112-484, 110-398

MAGYAR MEZŐGAZDÁK ÁLLATÉRTÉKESÍTŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁGA, BUDAPESTEN

V., ALKOTMÁNY-UTCA 29. SZÁM

Foglalkozik:

Mindennemű tenyész- és haszonállat vételével és eladásával, beállítási anyag szállításával és beszerzésével, hízalási hitelek nyújtásával.

ÁLLATSZÁLLITMÁNYOK CIMZENDŐK:

BUDAPESTRE: szarvasmarha, borjú- és juhoknál: Budapest - Ferenováros - Marhavásártér Sertéseknél: Budapest - Ferenováros - Sertésvásártér

TELEFON: 111-310, 112-914

Gazdatársadalmi intézmény.

Mindennemű állatkivítelt legelőnyösebben lebonyolítunk. Megbízásra a szakértőnket a helyszínre küldjük.

Sürgőny cím: MEGALER, BUDAPEST

terjében működött. Nyugalomba vonulása után birtokán gazdálkodott és mint kiváló gazda s az OMGE tagja, élénk részt vett a gazdasági életben. Közéleti működése során felkarolta a mezőgazdaság minden közérdekű ügyét, különös szeretettel foglalkozott az öntözésügy és a szociálpolitika kérdéseivel, s ezen a téren irodalmi tevékenységet is folytatott. A mezőgazdasági ügyekkel még szorosabb kapcsolatba került, amikor a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara elnökévé választotta. 1938-ban főispán lett és ugyanez évben közellátási kormánybiztossá nevezték ki, amikor mintaszerűen szervezte meg a vármegye és a város közellátását. Az Országos Közellátási Hivatal élére került *Lossonczy István* államtitkárhoz kinevezése alkalmából az OMGE üdvözlő iratot intézett.

Szekeres László dr. m. kir. gazdasági főtanácsos. A kormányzó a m. kir. földművelésügyi miniszter előterjesztésére *Szekeres László dr. m. kir. gazdasági tanácsosnak*, a „Falvi” Magyar Gazda- és Földművelésügyi Szövetség ügyvezető-igazgatójának a hazai mezőgazdaság fejlesztése körül szerzett érdemei elismerésül a m. kir. gazdasági főtanácsosi címet adományozta. *Szekeres László dr. ügyvezető-igazgató* két évtizede működik a Faluszövetség kötelékében, ahol a szövetség érdekében kifejtett buzgó munkájával mind a vezetőség, mind a tagok általános elismerését érdemelte ki. A Faluszövetség folyó évi júniusi közgyűlésén választották meg ügyvezető-igazgatóvá. A most legfelsőbb helyről történt kinevezés a magyar gazdasági életben kifejtett buzgó munkálkodásának elismerése. További közérdekű működéséhez lapunk és az Országos Magyar Gazdasági Egyesület nevében sok sikert kívánunk.

Kormányzói elismerés. A kormányzó a m. kir. földművelésügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy *Lippóczy Béla ny. miniszteri tanácsosnak* az erdőgazdaság terén kifejtett értékes munkásságáért elismerése tudtul adassék.

Kinevezés. A m. kir. földművelésügyi miniszter *Kovács Aladár dr. miniszteri tanácsos* a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium képviselőjében az Országos Szőlő- és Borgazdasági Tanács tagjává, *Réber Tibor dr. földművelésügyi miniszteri segédtitkárt* pedig a Tanács titkárává folyó évi december 31-ig terjedő hatállyal kinevezte.

A földművelésügyi miniszter erdélyi körútja. *Bánffy Dániel* báró földművelésügyi miniszter 23-án többnapos erdélyi körútra indult. Körútja során megtekintte az árvíz sújtotta Sebeskőrös, Kraszna és Szamos völgyét, gazdagvízűeken vesz részt, s ellátogat Kolozsvárra és Marosvásárhelyre. A miniszterrel együtt részt vesz a körutazáson a földművelésügyi minisztérium kolozsvári kirendeltségének vezetője: *Balogh Vilmos* miniszteri tanácsos és *Bauer Sándor* miniszteri osztálytanácsos, a vízügyi és műszaki főosztály szakértője.

Elhunyt a belvárosi vendéglősből lett gazda. Mint sajnálattal értesülünk, *Schwetz István* egykori vendéglős, majd lelkes állattenyésztő gazda 66 éves korában, folyó hó 19-én, Marcaliban elhunyt, s ugyanott temették el folyó hó 21-én. *Schwetz István* az atyja által alapított, régebben nagy hírű Budapest-belvárosi „Kis Pizkos” című söröző-vendéglőnek volt kisgyermek kora óta előbb alkalmazottja, majd tulajdonosa és vezetője, akit városzerte jól ismertek, s akinek vendéglőjét az író-és művészvilág tagjai, valamint a közelfekvő központi városnéző és a vármegyei háza tisztviselői nagy előszeretettel látogatták. Egyike volt a legismertebb és legnépszerűbb fővárosi vendéglősöknek, míg azután, néhány évvel ezelőtt eladta sörözőjét, örökre búcsút mondott a kereszművészeti mesterségnek és Marcaliba vonult vissza családi tulajdonban lévő kis gazdaságába, amelyet nagy szeretettel és áldozatkészséggel igyekezett területileg gyarapítani és belterjes irányban fejleszteni. Kifűnő volt szarvasmarhaállománya, sertéseket tenyésztett, amelyekkel pár éve az Országos Mezőgazdasági Kiállítás díjakat is nyert, továbbá ahányszor csak a fővárosba hozták ügyes-bajos dolgait, sohasem mulasztotta el, hogy fel ne keresse a Köztelket egy-egy gazdasági előadás meghallgatása, vagy a Pátria könyvkereskedésben néhány újabb gazdasági szakkönyv bevásárlása céljából. Így lett a fővárosi kereszművészeti szünetében gazda, aki előbbi mesterségéből jól tudta, hogy miféle, milyen minőségű húst meg hűskészítményeket kedvelnek legjobban a városi fogyasztók, s mint gyakorlati kisgazda, ezt a tudományát igyekezett szép sikerrel hasznosítani az állattenyésztés és hizlalás terén.

Tanévnyitás a magyaróvári M. Kir. Gazdasági Akadémián. A magyaróvári Gazdasági Akadémia 124. tanéve szeptember 21-én a plébánia templomban tartott ünnepélyes „Veni Sancte”-vel kezdődött, amely után a tanári kar, az ifjúság, a vármegye, a város, a hatóságok és testületek képviselőiben megjelent nagyszámú vendég az akadémia dísztermébe vonult. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemet a megnyitón *Ihrig Károly dr. dékán* képviselte. Az ünnepélyt a magyar Hiszekegy vezette be. Ezután *Groffits Gábor* gazd. akad. igazgató, felsőházi tag mondotta el a nagyhatású megnyitó beszédét. Mindenekelőtt a Legnagyobb Magyarról, Széchenyi

István grófról emlékezett meg születésének 150 éves évfordulójára alkalmából. Meggyőző erővel vázolta Széchenyinek a magyar nemzet erejének egyesítése és az ország gazdasági megerősítése érdekében kifejtett útmutató, halhatatlan érdemeit. Széchenyi István gróf egyik megállapítása: „A tudományos emberfők mennyisége a nemzet legnagyobb hatalma” különös jelentőségű ma — mondotta az igazgató —, amikor a magyar kormány egymilliórdos programmal a magyar mezőgazdasági termelést óhajlja fellendíteni. Azonban ez a hatalmas összeg csak akkor szolgálhatja teljes sikerrel a kitűzött célt, ha a magyar mezőgazdaság fejlesztéséről szóló törvényjavaslat végrehajtására kellő számú, nagy felkészültségű szakember áll rendelkezésre. Márpedig, amióta a gazdasági akadémiai oklevél képzésére a multhoz képest csökkentetett, azóta az akadémiai képzésű hallgatók létszáma nagyon megfogyatkozott, úgyhogy gazdasági szakemberekben a mezőgazdasági termelés nagy kárára igen nagy a hiány. Ezért a gazdasági szakemberek megfelelő számú képzését csak államilag biztosíthatjuk, ha a vidéken elhelyezett gazdasági akadémiai oklevél képzésű egyetemmel, minden állásra képzésű nyolc féléves főiskolákba szerveztetnek át. Az akadémiai hallgatók maguk is ezt kívánják. Így van ez külföldön is. Németországban, Olaszországban, Angolországban és más államokban a gazdasági főiskolák és egyetemi fakultások teljesen egyenlő rangúak és egyenlő jogú képzést adnak. Az összes nyugati államokban nagy súlyt helyeznek továbbá a vidéki főiskolákra. Berlinben a főiskolai és egyetemi hallgatók csak 11%-át, Londonban csak 20%-át teszi az ország főiskolai hallgatóinak, ezzel szemben a budapesti egyetemeken 62%-a iratkozott be az 1939/40. tanévben az összes főiskolai ifjúságnak. A német fel fogás nagyon helyesen abból az elvből indú ki a vidékre irányított főiskolai oktatással kapcsolatban, hogy „a német nemzet jövőjének vezetőinek kötelességük megismerni a német hazát, a német földet és a német népet, mert a tanulás nem magánügy, hanem szolgálat a nemzet érdekében”. Amíg a világháború előtt nálunk a felsőfokú gazdasági szakképzés száz százalékban a vidéki gazdasági akadémiaikon történt, az arányszám 1939/40-ben 57%-ra csökkent s a további növekedés csak az akadémiai fejlesztéssel akadályozható meg. Midőn tehát a gazdasági akadémiaikon főiskolai átszervezését hangoztatjuk, nem lokális érdekekből kívánjuk ezt, hanem az ország mezőgazdasági és nemzeti nagy céljainak megvalósításáért. Ezért a négy gazdasági akadémia tanári testülete emlékiratban hívta fel a földművelésügyi kormány figyelmét a felsőfokú gazdasági szakképzés fejlesztésének rendkívül jelentőségére. Az ezirányú előmunkálatok folyamatban vannak, s minden remény megvan arra, hogy a felsőfokú gazdasági szakképzés fejlesztése hamarosan megtörténik meg a mezőgazdaság fejlesztéséről szóló törvényjavaslat végrehajtása előtt. *Groffits Gábor* igazgató ezután bejelentette, hogy a földművelésügyi kormány a gazdasági akadémiaikon 200, mégpedig 1000 és 500 pengős ösztöndíjakat szervezett ama jó előmenetelű hallgatók tanulmányainak megkönnyítésére, akik az ösztöndíj ellenében a szakoktatásnál, vagy a gazdasági felügyelői szolgálatban kívánnak elhelyezkedni. Igazgató ezután vázolta a múlt tanév történetét, a tanári kar sokoldalú munkásságát, ismertette az ifjúsági egyesületek működését, a tanári karban történő változásokat, a felső tejjgazdasági és tejipari, továbbá a vízügyi mérnöki tanfolyamokat. Végül Széchenyi szellemében buzdította az ifjúságot az önzetlen, áldozatkész, nemzetépítő munkára. A nagy tetszettel fogadott megnyitó beszéd után *Révy Dezső dr. gazdasági akadémiai r. tanár* tartotta meg mély tudományos felkészültséggel kidolgozott évműnyitó előadását: „A növények növekedési hormonjai” címen, amelyben ismertette a növényi hormonok kutatás állását és eredményeit, különösen pedig az auxin-csoportba tartozó anyagokkal végzett kísérleteket, azok gyakorlati vonatkozásait, végül pedig rámutatott azokra a lehetőségekre, amelyeket a hormonok kutatás fejlődése a gyakorlat számára hozhat. (V. K.)

A keszthelyi M. Kir. Gazdasági Akadémia tanévnyitó ünnepsége. A keszthelyi M. Kir. Gazdasági Akadémia 148. tanévének ünnepélyes megnyitása és Széchenyi István gróf emlékére igen ünnepélyes keretek között folyt le a keszthelyi akadémián. Az ünnepséget megelőzően az ifjúság tanárai vezetésével *Veni Sancte*-n vett részt. Az ünnepély az akadémia délszaki növényekkel díszített dísztermében folyt le, ahol megjelentek *Herkély Tibor dr. és Devich László dr. miniszteri tanácsosok*, *Csikó László* akadémiai r. tanár, *Tóth Kálmán dr. miniszteri titkár*, *Veres Árpád dr. kir. főügyész* a pécsi egyetem részéről, *Detvai Lajos* alezredes, helyőrség-parancsnok, a keszthelyi premontrai gimnázium tanári kara *Szalay Albin dr. rendfőnökkel* az élén, a hivatalok, intézmények kiküldöttjei és a közönség nagy számban. A Hiszekegy elmondása után *Hauser János dr. akadémiai igazgató* üdvözölte a miniszter képviselőiben megjelenteket és a vendégeket, majd beszámolt az elmúlt tanév eredményéről, a tanári karban történt változásokról és kinevezésekről. Az akadémia igazgatója ezután Széchenyi emlékbeszédét tartotta meg, rámu-

latozva Széchenyi korára, annak szellemére, a mai helyzettel való kapcsolatra. Továbbiakban Széchenyi személyét, törekvéseit és hatalmas munkáját foglalkoztat. Széchenyi István gróftól közelebbi kapcsolatot is fűzte Keszthelyhez, mert az ez évben elhunyt *Festetics György* hercegnek, az akadémia jótékonyának családjával rokonságban volt. Végezetül felhívta a hallgatókat, hogy a Széchenyi-mulatta után hazájuk országunk szűb jövőjéért. A mélyenszántó ünnepi beszéd után *Manninger Gusztáv dr. akadémiai r. tanár* tartotta meg tanévnyitó előadását a talajvíz-gazdálkodásról, amelyben rámutatott a víztakarékosság jelentőségére és a víz fontos szerepére a talajban. A víztartékolási eljárások ismertetése során közölte az e téren végzett saját kísérleteit és bemutatta az általa szerkesztett eszközöket. A nagy tetszettel fogadott előadás után a megnyitó ünnepség a Himnusz elnevelésével zárult. (K—É dr.)

Megemlékezés Széchenyiről a „Hangya” igazgatósági gyűlésén. A Hangya Szövetkezet szeptember 18-i igazgatósági gyűlésén *Dömötör László* alelnök emlékbeszédében meiltatta Széchenyi nagyságát. Ünnepi beszédében kiemelte, hogy a magyar szövetkezetek mindenkor eszményüknek tartották Széchenyit, mert gazdasági és társadalmi reformmunkáikat teljességgel a szövetkezeti elvek hatották át. Irodalmi művei az önképzés és önszükségét hangoztatják, alkotásait mind a kölcsönös segítség és az egymást kiegészítő erők összetételének eszméjét szolgálják. *Dömötör László* alelnök indítványára az igazgatóság elhatározta, hogy Széchenyi István gróf emlékére 100.000 pengős ösztöndíjat létesít azzal a rendeltetéssel, hogy ennek jövedelme a tehetséges Hangya-alkalmazottak továbbképzését elősegítse.

Gazdasági eselődíjtalalmazás. A m. kir. földművelésügyi miniszter id. *Takács István* az ódalmandi honvéd-csikótelep és *Frezik István*, a tuskapuztai Esterházy uradalom gazdasági eselődíjét negyven évvel meghaladó hűségű szolgálatukért ell. m. ö. oklevéllel és pénzjutalommal tüntette ki.

Az Alföldi Szarvasmarhatenyésztők Szövetsége most tartotta igen látogatott közgyűlést *Szentendrén* ináresi *Farkas Ferenc* elnökletével. Megnyitó beszédében meleg köszönetet mondott azért, hogy a nehéz utazási viszonyok ellenére a közgyűlésen a tagok rendkívül nagy számban vettek részt. Rámutatott a megnövekedett gazdasági viszonyok folytán létrejött állattartás gondjaira és nehézségeire, a jobb jövő reményében további kitartásra és komolyan végrehajtott tenyésztési munka folytatására hívta fel a tagokat. *Vitéz Baskay Gyula* a esongrádmezei gazdák nevében üdvözölte a szövetség elnökét, megköszönve, hogy az idei közgyűlést *Szentendrén* tűzte ki és így a nagyszámú esongrádmezei gazda közéleti részvételét tudomást a Duna-Tisza közének állattenyésztési kérdéseiről. Ezután *Mészáros József dr. m. kir. gazdasági felügyelő*, a szövetség ügyvezetője ismertette az elmúlt üzemi év működéséről szóló jelentést, beszámolván az elért termelési és tenyésztési eredményekről és azokról a tanulságokról, amelyek a jövőre nézve hasznosan érvényesíthetők. Kiemelte a takarmánytermelés felkarolásának, a szénacetát fokozásának és a növendékállattenyésztés megjavításának szükségességét. A jelentéshez *Tóth János* makói kistenyésztő szolt hozzá, kérte a takarmányvetőmagvak árának sürgős szabályozását, ami a takarmánytermelés fokozásának elengedhetetlen kelléke. Az adminisztratív ügyek lefolytatása után a közgyűlés elnöknek újra egyhangú lelkesedéssel ináresi *Farkas Ferenc*et, alelnökké *Vásárhelyi András* lókósházi és *Várocsy Mihály* ceglédi gazdákat választotta meg, az elnöki tanács tagjai a taggyűlések elnökei lettek. Ezután nagy érdeklődés mellett alapos részletességgel foglalkozott a közgyűlés az új állattenyésztési törvényről és végrehajtási utasításával és akként határozott, hogy a bikaistállók építésének segítése iránt a földművelésügyi minisztériumnál a szükséges lépések megteszi, hogy az állattenyésztési szempontból elhanyagolt alföldi tanyavilágban uralkodó és rendkívül káros bika hiányt és az ezzel összefüggő zűrzavarokat minél előbb megszüntethető legyen.

Az őszi svájci tenyész-szarvasmarhabehozatal. A földművelésügyi minisztérium szarvasmarhaállományunk minőségi színvonalának továbbfejlesztése érdekében a rendkívüli viszonyok ellenére idén is a gondosan mérleget szükségesnek megfelelő számú, kiváló testalkatú telivér szimmentáli törzsbikát és tenyészszőrt vásárolt Svájc legjobb hírű tenyésztőiből. A vásárlások kerete az ország legnagyobbodására való tekintettel, valamivel meghaladja a múlt évi kereteket. A bikákkal egyidejűen vásárolt igen kiváló minőségű 46 üszön kívül a nagyobb keretű őszi üszőbevásárlás még folyamatosan van. A behozott 61 kiváló testalkatú bika minősége és értéke több vonatkozásban az utóbbi évek kftűnő behozatalainak színvonalát is meghaladja, 2700 svájci frank átlagárú pedig nagy értékűkhöz képest különösen kedvezőnek mondható. A vásárlásokat a minisztérium részéről ez évben is *Báltha Pál* min. osztálytanácsos irányította kftűnő szaktudással, a töle megszerzett nagy körültekintéssel és ügyességgel, nemkülönben kftűnő

üzleti érzékkel. A bevásárlásban értékesen működött közre Békessy Jenő ny. min. tanácsos, aki évtizedeken át nagy sikerrel és hozzáértéssel bonyolította le a svájci importokat. A megvásárolt tenyészbikák közül a mult kedvező tapasztalatai alapján (pl. „Ideál”) ez idén ismét néhány idősebb, jól bevált és értékes vérvonalba tartozó törzsbikát is vásárolt a magyar bizottság. Ezek közül az idősebb bikák közül különösen „Helmo” nyerte meg a szakértők tetszését. A megvásárolt tenyészbikákat és üszöket Bánffy Dániel báró földművelésügyi miniszter és több neves állattenyésztő szakember megtekintette, akik egyaránt őszinte elismeréssel nyilatkoztak a vásárolt tenyészanyag kiváló minőségéről. Különösen szembetűnő az állatok tömeges teste, jó eszontozata és nemes fajtajellege. Az általános kívánságnak és az újabb svájci tenyésziránynak megfelelően aránylag nagyobb számban vannak bórsárga és élénk pirosszínű bikák és üszök. A legkiválóbb egyedekről előreláthatóan módunkban lesz egyik következő számunkban néhány sikerült felvételt is közölni. A földművelésügyi minisztérium az elosztás során súlyt vetett arra, hogy csak olyan községek és tenyészetek részesüljenek az importból, amelyek megfelelő jó minőségű utódok nevelésére alkalmas állománnyal rendelkeznek.

Állatdíjazás Dömsödön. A Pestvármegyei Állattenyésztő Egyesület szeptember 21-én Dömsödön jól sikerült állatdíjazást és tenyésztési versenyt rendezett. Ezen a környékből nagy számban résztvevő gazdaközönségen kívül megjelentek Telesi Mihály gróf ny. földművelésügyi miniszter, az egyesület elnöke, a földművelésügyi minisztérium képviselőiben Bozz Elek dr. és Tahy Béla m. kir. gazdasági felügyelők, az OMGE képviselőiben Konkoly Thege Sándor főtitkár, a pestvármegyei gazdasági felügyelőség részéről Vecsey Zoltán vezető felügyelő, az Alföldi Szarvasmarhatenyésztők Szövetsége képviselőiben Mészáros József dr. igazgató, a Szarvasmarhatenyésztő Szervezetek Országos Szövetsége részéről vitéz Sárányi Géza igazgató, a Pestvármegyei Gazdasági Egyesület részéről Zsidónovits Béla igazgató, továbbá Darányi Gyula dr. egyetemi tanár, Mester Miklós dr. országgyűlési képviselő, Janiga Antal és Mocsary Dénes földbirtokosok, stb. A dömsödi és környékbeli gazdák erre a díjazásra szép számmal vezettek elő teheneket és üszöket, amelyek minősége a várakozást erősen feljűmúlta és a néhány év óta folyó céltudatos irányítást és igyekező tenyésztői munkát dicsérte. A bemutatott anyag túlnyomó része fajtajelleg és testalakulás szempontjából megfelelt a kívánalmaknak, egyrészt egészen jó tejelőjelleggel is árukt el, gondozottságuk és kondíciójuk elismerésre méltó volt, ami az ottani hosszú szárazság és rossz takarmányozási helyzet mellett különös érdem. A legelőn látott községi esordra vegyes anyaga azonban azt mutatja, hogy a Duna-Tisza közén még sok munkára lesz szükség, míg a gazdák széles köre eléri az állatdíjazásra elővezetett állatok színvonalát. Ezt a fejlődést hasznosan fogja elősegíteni a megye részéről biztosított községi bikák egészen kiváló minősége, ami a megjelentek nagy tetszését váltotta ki. Kisebbszámban, de elég jó minőségben elővezettek lovakat is, hiányzott azonban ezeknek egységes jellege, sőt több állatnál hidegvérű nyomokat is észlelni lehetett. A lovak egy részét csinos számszámokban, magyaros szekerrel fogatokban is bemutatták. Nagy érdeklődés mellett folyt le a bírálat és a díjazás, aminek értékét és tanulságait nagyban növelte, hogy a helyes tenyésztési és takarmányozási eljárásokról

Mészáros József dr. szövetségi igazgató és Kaposy Ödön egyesületi igazgató előadást tartott és az egyes állatok jó és rossz tulajdonságait a bírálat során szemléltetően megmagyarázták. Ezt a helyes eljárást kívánatos lenne minden díjazás alkalmával követni. Néhány tanyáról fésűnyájukat is felhajtották, sőt a Coburg hercegi uradalom sok igen jó tehenet tartalmazó magyar gulyáját is bemutatva. A szarvasmarhadíjazás során első és második díjakat kaptak Sz. Szűcs Sándor, Csia Hümér, Unyi Lajos, Székely Zsigmond dr., Horváth Domonkos, Podruzsik István, a 16- és fogatdíjazás során Csenki Sándor, Nagy Dániel, Ács Antal, Székely Zsigmond dr., Németh József és Takács Mihály, a kiscgazdajuhászok első és második díját pedig Csécs József és Varsányi Gyula vitték el. A nagyszámú díjat a díjnyertes állatok elővezetése kapcsán Telesi Mihály gróf egyesületi elnök adta át, buzdító beszéd kíséretében. A sikeres gazdanap megrendezéséért Kaposy Ödön m. kir. gazdasági felügyelő, egyesületi igazgatót illeti elsősorban az elismerés.

A Csongrádvármegyei Szarvasmarhatenyésztő Egyesület ideig közgyűlésén vitéz Baskay Gyula elnöki megnyitóját után Pokomándy Imre egyesületi igazgató terjesztette elő a jelentést az egyesület működéséről. Csongrád megyében az állattenyésztés visszamaradt állapotban van. Az egyesület 1937-ben alakult meg és 202 tehentejelés ellenőrzésével kezdődött az egyesületi élet. Ezidőszent a vármegyében 762 tehen áll

ellenőrzés alatt. A tehenek évi átlagos termelése uradalmi teheneknél 2983 kg, 3-6% zsírtartalmú tej, a tenyésztőknél 2468 kg, 3-7% zsírtartalmú tej volt. Az igazgató beszámolója kiterjedt a tenyésztési, higiéniai és értékesítési kérdésekre is. A közgyűlés letárgyalta a szokásos ügyviteli kérdéseket, majd kimondta állattenyésztő egyesületté való átalakulását. Elnökké vitéz Baskay Gyula felsőházi tag, jászág-igazgatót, társelnökké Dobay Andor alispánt, alelnökké Csizmadia Sándor gazdálkodót és vitéz Follényi Lőrinc jászágfelügyelőt választották meg. Tenyésztési, szaktanulmányi és tejtérítési kérdésekben ifj. G. Szobó

212. sz. kép. Telesi Mihály gróf, a Pestvármegyei Állattenyésztő Egyesület elnöke kiosztja a díjakat a dömsödi állatdíjazáson.

Lajos kiskirályági, Puskás Sándor szegvári és Korom Mihály mindszenti kistenyésztők szóaltak fel nagy hozzáértéssel és higgadt tárgyilagossággal.

Tenyészállatkiállítás, fogatbemutató és állattenyésztési vándorgyűlés Cécén. A Fejérvármegyei Állattenyésztésnek fejlesztése és sergesszelméje céljából minden év őszén rendezni szokott tenyészállatkiállítások sorában a Fejérvármegyei Gazdasági Egyesület mult vasárnap rendezte meg a harmadik, díjazással és fogatbemutatóval egybekötött tenyészállatkiállítását Cécén, amelyen megjelentek a vármegye közigazgatásának és gazdálkodásának vezetői, továbbá a közeli községek előjáróságai, gazdaköri vezetők és kiscgazdái nagy számmal, sok érdek-

213. sz. kép. Díjnyertes tehenek csoportja a dömsödi állatdíjazáson.

lődő és vendég. A sárbogárdi járás közönségének nevében Kenessey Gyula dr. főszolgabíró üdvözölte a megjelenteket, hangsúlyozva a tenyészállatkiállítások nagy jelentőségét. Az üdvözlésre Esedy József dr. ny. alispán, a gazdasági egyesület másodelnöke válaszolt, amiért a nagy multra visszatekintő Fejérvárm. Gazd. Egyesületnek lehetővé tették ezeknek a kiállításoknak a megrendezését. A bírálat alapján első díjat nyertek kancáikkal és kancacsikóikkal B. Horváth János, Horváth József és H. Nagy István sárkeresztúri kistenyésztők. A fogatbemutatón első helyezést nyert B. Horváth János, második helyezést H. Nagy István sárkeresztúri kistenyésztő, a Fejérvármegyei Gazdasági Egyesület bronzplakettjét nyerte el. Tehenekkel első díjat nyertek Pákozdi Péter igari és vitéz Láng Mihály sárszentmiklósi, üszökekkel: Szajkó József igari, özv. Pécsi Sándorné eccsi és Zettl Ferenc vajtai kistenyésztők. Délután állattenyésztési vándorgyűlést rendezett az egyesület, amelyen némes Kovács Imre községi főjegyző, gazdaköri elnök üdvözölő beszéde után Jármay András menteleppanarcok ismertette a sárbogárdi járás állattenyésztésének kérdéseit. Az előadáshoz hozzászóltak Gulyás János és Königsberg László gazdák, Juresek Béla földbirtokos és H. Nagy István sárkeresztúri gazda. Kecsek Sándor egyesületi főellenőr a szarvasmarha köztervezési fejlesztéséről tartott értékes előadást, majd Haffner Ferenc, a gazdasági egyesület ügyvezető titkára Széchenyi István grófnak, a Legnagyobb Magyarnek 150 éves születési

évfordulója alkalmából korszakalkotó tevékenységét méltatta. Ezután kiosztották az augusztus 31-én tartott zöldpaprika-nap és kiállítás díjait. Az egyesület ezüst plakettjét, mint I. díjat nyerte némes Kovács István főjegyző, gazdaköri elnök, bronz plakettet nyert Gurubi Dezső intéző, díesérő elismerést kapott Gy. Kovács László és Bölesföldi Ferenc, elismerésben részesült H. Horvács Pál és Polyák Mihály. Tekintettel arra, hogy Cécé községben az 1908. évben volt utoljára állatkiállítás, a kiosztott sok szép díj és a megtartott szakelődások némesak ünneppé avatták ezt a napot, hanem hasznossá és tanulságossá is tették azt, amelynek alapján remélhető, hogy a község és környékének állattenyésztése nagyobb lépésekkel fog előrejutni a haladás útján.

Állatkiállítás és díjazás Léván. A Bars-Hontvármegyei Gazdasági Egyesület szeptember 22-én igen sikerült 16- és szarvasmarhadíjazást rendezett Léván. A részletes beszámoló a díjazás eredményével, valamint a díjazott állatokról készült néhány sikerült fényképfelvétellel anyagtorlódás miatt jövőheti számunkban közöljük.

A vízmentesítési munkálatok helyzete. Bánffy Dániel báró földművelésügyi miniszter a következő tájékoztatást adta ki az országban folyamatban lévő vízmentesítési munkákról: Az idén március 3-án megkezdett 21 munkahét alatt — amint azt a legutóbbi tájékoztatás közölte — a vízkárt szenvedett területek 1.037.100 kat. holdról a vízmentesítési munkálatok segítségével 135.200 holdra csökkentek. Az aratási munkák tartama alatt a vízmentesítési munkák az előző hetekhez képest esakélyebb munkacélval voltak folytathatók, mégis a vízkárt szenvedett terület augusztus végével 104.300 holdra csökkent. Megállapításunk szerint ebből mintegy 55.000 hold szántó, a többi rét és legelő. Augusztus utolsó és szeptember első napjaiban bekövetkezett nagymérvű esőzés a károsodott területet ismét 15.000 holddal növelte, ebből azonban 228.200 köbméter földmunkával és 48 szivattyú útján 8-6 millió köbméter vízáttemelésével 4400 kat. hold raentesült a víztől és így kerekén 115.500 hold maradt a vízkárt szenvedő terület, ebből azonban a szántónak fentebb említett 55.000 kat. holdas területe változatlan. Eddig összesen 10.415.000 köbméter földmozgósítás történt 2.212.800 munkanap felhasználásával. A Tisza növekvő és ez időszakban szokatlán ul magas vízjárása a vízlevezetést egyelőre kedvezőtlenül befolyásolja.

Javaslat gazdasági eselők és munkás kintüntetésére. A m. kir. földművelésügyi miniszter ebből a célból, hogy a gazdasági eselőknek, gazdasági munkásoknak és föld- (kubikos) munkásoknak serkentő példát nyújtson, s hogy a becsületesebb munkás és hűségese szolgáló a gazdasági munkavállalók körében erkölcsi elismerést is nyerjen, olyan gazdasági eselők és munkások, illetve földmunkások részére, akik az egy helyben töltött hosszú szolgálóat, illetve munkásságuk, magatartásuk és jóra valósságuk által társaik közül kiűntek, hűségese szolgálóatuk elismeréséeként az 1942. évben pénzbeli jutalmat és elismerő oklevelet kíván adományozni. A jutalmazásra javaslatba hozandó egyének nevet, lakhelyét, személyi adatait szolgálóati viszonyuk körülírása mellett a vármegyei főispánnal vagy a gazdasági egyesület elnökével kell az érdekeltek legkésőbb 1941. november 1-ig közölni. Csak olyan egyén hozható javaslatba, aki példás és hűségese viselkedése mellett legalább 25 esztendő töltött egy munkaadónál, illetve egy gazdaságban. Kizárólag háztartási munkát végző belső eselők (parádés kocsis, liberális inas, stb.) akiknek jutalmazása a m. kir. belügyminiszter hatáskörébe tartozik, valamint olyanok, akik a multban már ilyen kintüntetésben részesültek, javaslatba nem hozhatók.

Tenyészállatkiállítás Madocsán. A Tolnavármegyei Gazdasági Egyesület a vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőséggel karöltve október 5-én, Madocsán díjazással egybekötött tehen-, üszö- és bikakiállítását rendezte. A díjazási versenyben Tolna vármegye bármely kistenyésztője résztvehet, akik között különböző díjakat osztanak ki, míg a díjazáson résztvevő nagytenyészetek oklevél-díjazásban részesülnek. A tenyészállatkiállítás kapcsolatos felvilágosításokat a Tolnavármegyei Gazdasági Egyesület készséggel megadja.

A II. Gazdatiszti Továbbképző Tanfolyam előkészítése. A Magyar Gazdatisztek Országos Egyesülete a tavalyi évben rendezte meg a nagy sikerrel lefolyt I. Gazdatiszti Továbbképző Tanfolyamot. A nagy érdeklődésre való tekintettel az egyesület rendszeresíti a tanfolyamokat, úgyhogy a től folyomán sor kerül a II. Gazdatiszti Továbbképző Tanfolyam megtartására. A tanfolyam előkészítő-bizottsága most tartotta első gyűlést a földművelésügyi minisztériumban Legányi Ödön m. kir. gazd. főtanácsos, egyesületi alelnök vezetésével. A tanácskozásban résztvettek Deich László dr. miniszteri tanácsos, Reichenbach Béla dr. egyetemi tanár, Ormándy János dr. gazdasági főtanácsos, Csiki László gazd. akad. tanár, Suhayda Tibor

gard. főigazgató, Lelkes Béla intéző és Faber György igazgató.

Németországi tenyészkecske behozatal. A földművelésügyi minisztérium a hazai kecskeállomány vérfrissítésére Németországból nemesített fehér és őszmájú hím- és nőivarú növendékecskéket hozatott be. A kecskék már meg is érkeztek, s a kiosztásig az Országos Tenyész- és Haszonállatvásártelepen vannak elhelyezve. A kecsketenyésztés igen fontos kisállattenyésztési ág, amelyet hazánkban ezideig nem értékelték kellően. Útszéllő fűből és hulladéktakarmányokból él és termeli a gyermekek számára annyira fontos tejet. A kecske főképpen a kisemberek fejéséhez és ez a mostani behozatal is azt célozza, hogy a kisemberek megfelelő tenyészanyaggal legyenek ellátva. Különösen fontos volna, hogy a már meglévő kecsketenyésztési körzetekben a közületek vásároljanak a most érkezett kiváló tenyészanyagból, hogy azután a szaporulatot szétszathassák. A kecskékre vonatkozó vásárlási feltételek a Baromfitenyésztők Országos Egyesületénél (Budapest, IX., Üllői-út 25., I. emelet 10.) tudhatók meg.

Külföldi tej- és vajpiaci szemle. Olaszországban a főelőzésekényser elrendelése óta a vajtermelés emelkedett. Franciaországban a zugkereskedés ellen drákói rendszabályokat léptettek életbe. A vajtermelés 25%-kal emelkedett, a vajhiány azonban így is igen nagy. Romániában a nagyobb városok tejellátása nem kielégítő. Az árszabályozás terén visszasságok észlelhetők. Dániában a tej- és vajtermelés változatlan, de a múlt évvel szemben 23%-kal csökkent. Hollandiában a vajtermelés változatlanul kielégítő. A hűtőházakban állítólag nagy készleteket tárolnak.

A Juhtenyésztők Országos Egyesületének felhívása. A Juhtenyésztők Országos Egyesülete felhívja azokat a tagjait, akik vérfrissítés és nemesítés céljából németországi, nagy fejlődési erélyű és kedvező testalkatú fésűsmerinó tenyészjuhokat óhajtanának beszerezni, hogy ezirányú szándékaikat mielőbb közöljék az egyesülettel, annál is inkább, mert a földművelésügyi minisztérium ilyen állatok behozatalához igen jelentékeny anyagi támogatást helyezett kilátásba. Ezenkívül annak érdekében, hogy a jövő tavaszi mezőgazdasági kiállításon a kosok felvezetése minél nagyobb méretű lehessen, az egyesület már ezúton is felhívja az összes kiállítási szándékozókat, hogy legalább két-három legszebb kosuknak felkántározásáról gondoskodjanak és elővezetésüket minél előbb gyakorolni kezdjék.

A Gazdatisztek és Gazdák Szövetkezete rendkívülis közgyűlése. Szeptember 16-án tartotta meg rendkívülis közgyűlést a Gazdatisztek és Gazdák Szövetkezete. A közgyűlés foglalkozott a cégbíróság döntésével, s ennek alapján célkitűzésbe — jövő programja készlekedéseként — felvette a gyógynövénybeszerzésre való foglalkozást, s a textilárak nyersanyagának vásárlását. A közgyűlés Edelenyi László dr. elnöki beszámolója után a közgyűlés elhatározta, hogy a szövetkezet által bérbevett rimaszombati konzervgyár beváltotta a hozzáfűzött üzleti reményeket. Ennek alapján elhatározták, hogy a rimaszombati gyár leányalakulataként az ország különböző részein fiók-konzervtelepeket létesítsenek. Tervbevette a közgyűlés több közpérmalom bérbevételét, amellyel a hazai lisztellátás érdekeit kívánja szolgálni. Elhatározta továbbá a közgyűlés mintegy 10,000 sertésre építendő hizlalda felállítását a főváros közelében. Nagymértékben kiszélesíti a szövetkezet eddigi sertésbízalási programját is. Elhatározták végül egy mintagazdaság létesítését, ahol a konzervgyárban felhasználandó főzélékfelk termesztésén kívül, vetőmag nemesítését és minőségi állattenyésztést kívánnak folytatni. A közgyűlés, amelynél a megjelentek 3144 üzletrésszel voltak képviselve, az igazgatóságba választotta Vétek Frigyes bérölt és Molnár Károly okl. gazda, állatkereskedőt, míg a felügyelőbizottság tagjául Ágoston Elek földbirtokost választotta.

A szüreti kilátások Európában. A tavalyi katasztrófáinak nevezhető szőlőtermés után Európában az idén valószínűleg jobb szüretben lesz része. A Statisztikai Tudósítói adatai szerint az európai szőlőtermés átlagosan 160 millió hl-t szokott szolgáltatni, de a tavalyi mélyen az átlag alatt maradt és hozzávetőleges becsülés szerint csak 95 millió hektolitert adott. Az idei időjárás sem kedvezett a szőlőnek, úgyhogy a kilátások még a tavasz elején nem voltak biztatók, de a legutóbbi hónapok folyamán a helyzet megjavult. A legtöbb európai országban a szőlő kb. három héttel visszamaradt a fejlődésben, de ez inkább kedvező, mint káros jelenségnek mondható, mivel így a virágzás éppen abba az időszakra esett, amikor az időjárás kedvezőbbé vált. Mindent egybevetve, a kilátások Európa nyugati részén kecsgetőbbek, mint keleten. Még nem tudni, hogy a háború minő visszahatással volt Görögország és a volt Jugoszlávia szőlőtermésére. Romániában és Magyarországon az áradások nagy károkat okoztak és a földművelésügyi minisztérium jelentése is hangsúlyozza, hogy nálunk a szőlők meleg időt kívánnak. Franciaországban, a kontinens legelső helyén álló bortermelő országban, a termés a tavalyinál jobbnak ígérkezik, különösen a déli részek kecsgetőbbnek jó eredménnyel és az északafrikai francia

gyarmatokon is jobb a kilátások, mint tavaly, Algír 20 millió hl-t vár. Olaszország is jó termést remél, a szőlőtermés 58 millió mázsára becsülik, ami 35 millió hl bornak felel meg. Az ország befozgyasztása kb. 32 millió hl, tehát kb. 2 millió hl kiviteli fölösleget lehet remélni. Olaszország mennyiségileg visszamarad a franciaországi termés mögött, holott a szőlőterület Olaszországban nagyobb, mint Franciaországban; 1,840,000 hektár 1,540,000 ellenében. Harmadik helyen következik Spanyolország, ahol az átlagos eredmény 20 millió hl körüli szokott változni és ahol az idén a tavalyinál sokkal kedvezőbb termést várnak. Portugáliában és Németországban jó közepes termésre van kilátás. Az összes európai termést ezidőszert 150 millió hektoliterre becsülik.

Rét- és legelőgazdasági tanfolyamok. Legeltetési társulati, birtokossági elnökök, községi bírók, előjárósági tagok, továbbá olyan kisgazdák részére, akik rét- és legelőterülettel rendelkeznek, folyó évi november 15-től 1942 március 1-ig tíz napos rét- és legelőgazdasági alsófokú tanfolyamokat tartanak. A tanfolyamokat a kassai és szikesfehérvári m. kir. közép-fokú gazdasági tanintézetben, a jászberényi, nagy-kállói, pápai és kehidai m. kir. mezőgazdasági szakiskolában, továbbá a kaposvári, komáromi, munkácsi és rimaszombati m. kir. teli gazdasági iskolában tartják meg. A tanfolyamra felvett hallgatók ingyen lakásban és ellátásban részesülnek. A résztvevők a tanfolyam elvégzéséről bizonyítványt kapnak. A résztvevőknél felvételi kérvényüket, valamint 5 pengő részvételi díjat a lakóhelyükhöz legközelebb eső tanfolyamot rendező mezőgazdasági szakiskolának küldjék be. Az 5 pengős részvételi díjat a bizonyítvány elnyerése után visszafizetik.

A földművelésügyi minisztérium októberi rádiós gazdaság előadásai. 3-án, csütörtök este 7 órakor Földművelésügyi min. kir. szőlészeti-borászati főfelügyelő; Szőlészeti-borászati igazgatótanácsadó, 8-án, vasárnap délután 3 órakor a) Csécsy Nagy Miklós, a Magyar Sertésbízalás és Húsbizalás Igazgatója; A kisgazdák sertésbízalásának megszervezése a kivitel szempontjából; b) Bánke Antal m. kir. gazdasági tanár; A háztartási képzés eredményei. 9-én, csütörtök este 7 órakor Balogh Bálint, „Méhészeti” című szaklap főszerkesztőjének előadása; A telet méhésztud. 12-én, vasárnap délután 3 órakor a) Manninger Rezső dr. egyetemi ny. r. tanár; A lovak mirigykórja és az ellene való védekezés; b) Fleischmann Rudolf dr. m. kir. gazdasági főtanácsos, növény-nemesítő igazgató; Az állami növény-nemesítés feladatai. 16-án, csütörtök este 7 órakor Benczéné, Láng Irén m. kir. gazdasági tanárnő; Háztartási időszerű tanácsadó. 19-én, vasárnap délután 3 órakor a) Helyszíni közvetítés a m. kir. teli gazdasági tanfolyamok gyakorlati kiképzéséről; b) Weiser István dr. ny. kísérletügyi főigazgató; A kukoricaszár nynt áttelelő takarmány. 23-án, csütörtök este 7 órakor Urbányi Jenő dr. m. kir. kísérletügyi főadjunktus; Növényegészségügyi időszerű tanácsadó. 26-án, vasárnap délután 3 órakor; Időszerű gazdasági tanácsadó. 30-án, csütörtök este 7 órakor; Karmasi Bertalan m. kir. kertészeti akadémiai rk. tanár; Kertészeti időszerű tanácsadó.

Gazdasági állás- és munkaközvetítés. Az Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal (Budapest, Kossuth Lajos-ter 14.) nyilvánvalóan a következők keresnek elhelyezkedést: Vasvármegye m. kir. gazdasági felügyelőség (Szombathely) közli, hogy a muraszombati járásban körülbelül 500-600 vend munkás őszi terménybetakarítási munkákra elhelyezkedne, az alább felsorolt megbízható és a felügyelőség által ismert munkásgazdák útján: Zsibrik István; Rónafő 42. sz., u. p. Battyáni, Fuisz István, Mátyásdomb, 18. sz., Peér Béla, Tölkörszentúr, Jósár István, Pét-rhegy, Szvelec György, Sal 56. sz. Továbbá Farsang Gábor és társa (Tapióság, Horthy Miklós-út 520.) csapatával bármilyen őszi mezőgazdasági munkára elszögné. Mester István (Budapest, IX., Ilatos-út 6. sz., fsz. 9.) 31 éves, nős, gyermektelen, elhelyezkedést keres vidéki gazdaságban kocsisnak vagy béresnek. Béres Dániel (Budapest, VII., Síp-u. 10. sz., fsz. 6.) Erdélyből menekült gazdasági ispán, nőlen, 50 éves, 22 évi gyakorlattal, több jó bizonyítvánnyal elhelyezkedést keres. Sertésnevelésben, szőlő- és borászati munkában, erdőtermesben jó eredménnyel munkálkodott. Dolgos Imréné (Felsőtárkány, Heves vm.) munkásapattával bármilyen őszi munkára ajánlkozik. Kutycy Márton (Tötkomlós, V. kft., Damjanich-u. 12.) munkástársával együtt az ország bármely

„Magyarországban a termékeny föld kiterjedése s mennyisége oly bő, hogy annak csak haszon nélkül fekvő része is gazdaggá tenni más nemzetet, s ez kérdést nem szenved, mert nem vételekedés vagy okoskodás, hanem száraz és esalhatatlan számolás tárgya. Hogy pedig nem találkozik könnyen ország, mellyben számosabb nevezetes birtokosok javaikra nézve napra-napra nevelésesebben vagy szomorúbban aljasodnának el, mint magyar hazánkban, azon se lehet egy esepet is kétkedni, ha csak szeméink hasznát venni akarjuk.” (Széchenyi: „Hitel” 21. o.)

„Eröltetés nélkül s természetesen fog folyni ebből sok mindenféle hasznos, p. o. a régi nem jó, mivel régi, hanem jó és rossz is lehet. Az új pedig nem rossz, mivel új, hanem jó és rossz is lehet. A mi magyar, mivel magyar még nem helyes, hanem helyes és helytelen is lehet, s a külföldi nem megvetendő, mert külföldi, hanem megvetendő és elfogadható is lehet. A régi szokás nem jó azért, mert szokás, sem nem tiszteletreméltó, mert régi, hanem éppen olly hiábavaló s erkölestelen, mint szent és böles is lehet...” (Széchenyi: „Hitel” 30. o.)

részen őszi mezőgazdasági munkát vállal. Pocsai Lajos (Békés, IV. k., B. rény-út 43.) 50 munkástársával együtt őszi mezőgazdasági munkát vállal. Idősb Szilágyi Menyhért (Tiszvárvány, Ugoasa vr.) címén öt családnelad komencióval gazdasági c. elnöknek jelentkezik. Hász Lajos (Nagygyimón, Székésmihályi pusztá) 36 éves, nős, gazdasági szakiskolát végzett, s a gazdaság minden ágában jártas képesített gazda, október 1-re mint gazda vagy magtáros állást keres. Baricsa Ferenc (Hódmezővásárhely, V. k. r., Késmárki-út 14.) munkavállaló, 28 év óta mezőgazdasági munkára ajánlkozik. 200-300 társával őszi mezőgazdasági munkára ajánlkozik. Hajkó Mihály (Tötkomlós, II. ker., Booska-u. 39. sz., Békés vm.) vállalt erdő-vágást, röp-erdést, kukoricaterést, vagy más mezőgazdasági munkát. Izácsi Lajos (Ura, Bájntmajor, u. p. Csenger-út 10, Szatmár vm.) gazdasági ispán, 50 éves, nős, gyermektelen, gazdaságba felügyelőnek ajánlkozik; gyakorlator szertett Szotmár, Szabolcs, Sáros, Gömör és Nyitra megyékben, a kassai m. kir. gazdasági iskolát végzte.

IDŐJÁRÁS és ÉGHAJLAT.

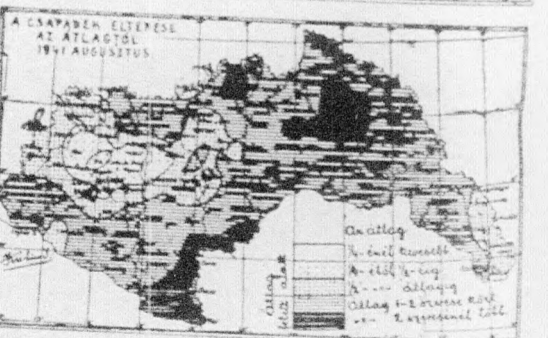
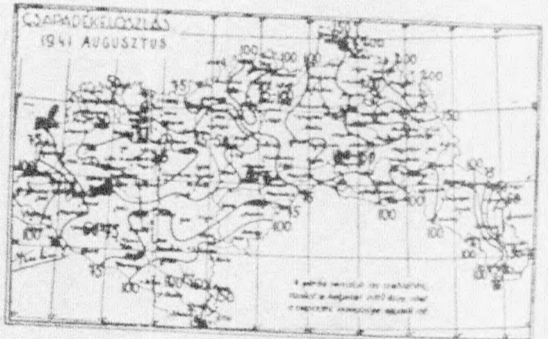
Rovatvezető: Réthy Antal dr.

Augusztus időjárása.

Írta: Kulán István.

A változókéony és általában mérsékelt meleg július után hőmérsékleti szempontból hasonló augusztus következett. A csapadékeloszlás még a júliusnál is jóval szeszélyesebb volt.

A hónap mérsékelt nyári meleggel kezdődött. Az első napokban a nappali hőmérséklet az ország jelentékeny részén 20-25 fokig, vagy meghaladta a 25 fokot, sőt 3-án helyenkint 30 fokig ugrott fel a hőmérséklet. 6-án után nyugat felől erős lehűlés kaptunk és csaknem egy hétet át az évszakhoz képest igen hűvös volt az időjárás. 25 fokig terjedő felmelegedés csak szörványos fordult elő és egy pár napon sokfelé 20 fokig sem melegedett fel a levegő. 12-én ugrásszerűen 20-25 fokig 29-30 fokig emelkedett a hőmérséklet. A hőség kiterjedt az egész országra és egészen augusztus 20-ig az ország túlnyomó részén 30 fok fölé, legtöbb helyen 32 fokig terjedt a felmelegedés és az Alföld nagy részén 33-34 fokot mértek, de — ami ritkaság számba megy — az egész hónap folyamán 35 fokos forróságot sehonnan sem jelentettek. A 8 napos hőségnek nyugat felől jövő igen hűvös beáramlás vetett véget, amely kb. 10 fokos hőcsökkenést idézett elő. Utána hűvös időszak következett. A hőmérséklet többnyire csak 20-22 fokig emelkedett és 25 fokot csak egyes vidékeken ért el. 26-án után lassú felmelegedés kezdődött és 29-én az ország legnagyobb részén ismét visszatért a 25-28 fokos nyári meleg. Ennek az utolsó erősebb felmelegedésnek egy rendkívül heves, napokig tartó viharos beáramlás vetett véget, amely országszerte igen erős lehűlést, 23-24 fokos hőcsökkenést okozott. Utána hűvös időszak következett és sokfelé felhősakadásokat, nagy viharokat és helyenkint árvizeket okozott. 30-án már egészen ősziére fordult az idő és a hónap utolsó napján sokfelé csak 15 fokot ért el a hőmérséklet.

Az éjszakák a hónap első harmadában az évszakhoz képest hűvösök voltak, különösen 6-án után, amikor napközön át az ország nagy részén 10 fok alá, sok helyen 7-8 fokig, a hegyvidékeken pedig 4-6 fokig süllyedt a hőmérséklet. 12-én után egyre enyhébbé váltak az éjszakák és 15-én és 20-án között sokfelé éjjel is 18-20 fokos enyhesség uralkodott. A hónap utolsó harmadában többnyire 10-14 fok között váltakoztak az éjszakai minimumok, sőt egy pár éjjel 7-8 fokig süllyedt a hőmérséklet, a hegyvidékeken pedig 5-6 fokig terjedő lehűlés ismételt előfordult és kivételesen 29-én Kárpátja egy részén 3 fokig, a talajmentén pedig 2 fokig hűlt le a levegő.

Napsütés a hónap első és utolsó harmadának nagyrészen kevesebb volt a szokásosnál, a középső harmadában azonban, különösen a fentebb említett 8 napig tartó hőség idején legtöbb napon napi 10-12 óráig, ritkábban 13-14 óráig napsütésben volt részünk. A csapadéknak mind területi, mind időbeli megoszlása igen egyenlőtlen volt.

A csapadék havi összege az ország nagyobb részén meghaladta az átlagot. Átlagon alul volt a csapadék a Kisalföld nagyobb részén, a Dunántúl és a Duna-Tisza köze északi felében, a Felvidék kis részén, valamint Erdélyben Csík és Háromszék megye nagy részén összesen az országnak nem egészen 1/3-án. E területeken nagyobb részt az átlag fele és az átlag közt volt a csapadék, Győr, Veszprém és Fejér megye nagy részén, továbbá a főváros nagyobb környékén azonban az átlag feletti is kevesebb esett. Mór-Zirc vidékén az átlag feletti sem érte el a csapadék. Az ország többi vidékein, tehát az országnak több mint 2/3-án az átlagon felül volt a csapadék. Legtöbb helyen az átlagtól az átlag kétszereséig terjedő eső esett, többfelé azonban az átlag kétszeresénél is több hullott, így a Bácska és a Körös-Tisza-Maros szöge jelentékeny részén, Kárpátalján, Erdély északi részén és az Alföld északkeleti részén nagyobb összefüggő területen. Helyenként az átlag háromszorosát is megközelítette a csapadék.

Az eső abszolút összege különösen kevés volt Veszprém és Fejér megyék nagy részén, valamint a fővárosban és távolabbi környékén. E területeken 25 mm-nél is kevesebb hullott, sőt helyenként, így a fővárosban is 13 mm-en is alul maradt a csapadék. A Dunántúl, a Kisalföldön és a Duna-Tisza köze északi részén jelentékeny területen 25-től 50 mm között volt csapadék. Ezzel szemben a Dunántúl délnyugati részén, a Bácskában, az Alföld délkeleti részén, a Felvidék egy részén és Erdély legnagyobb részén 100 mm-nél több eső hullott, Kárpátalja legnagyobb részén pedig, valamint Erdély északi részén a 150 mm-t is meghaladta a csapadék és Kárpátalján számottevő területen 200 mm-nél jóval több volt az augusztus havi eső összege. A szeptember eleji kiadós esőzések még tovább növelték ezeket az eléggé rendkívülinek mondható összlegeket.

Az eső időbeli megoszlása a következőképpen alakult: a hónap első felében 3 országos eső volt (4. 6. 9.), 4 napon pedig az országnak több mint fele kapott esőt (2. 7. 10. 13.), az eső mennyisége azonban általában az ország legnagyobb részén csak kevés volt és nagyobb mennyiséget adó zivataros esők csak egyes vidékeken fordultak elő. 14-20-ig, egy héten keresztül a legnagyobb hőség idején országos száraz időjárás uralkodott és csak ritkán fordult elő egészen szörvényes kisebb eső. 21-29-ig is csak 3 napon volt az ország felénél nagyobb területre kiterjedő, de legtöbb helyen csak kisebb mennyiségű eső, úgyhogy ezen időszak is száraz jellegűnek mondható. Az eső igen jelentékeny része a hónap utolsó 2 napján hullott le. A hónap folyamán 7 napon jelentettek az ország különböző vidékeiről 30 mm-t meghaladó záport, azonban ezek közül csak 3 terjeszkedett ki említésre méltó nagyobb területre. Különösen heves záporok és felhőszakadások voltak augusztus 3-án, amikor különösen az Alföld és a Dunántúl, valamint a Felvidék igen sok helyéről jelentettek 30-40, sőt 50 mm-t is jóval meghaladó zivataros esőket. Mezőkövesden pl. közel 100 mm-nyi csapadékot adó felhőszakadás volt, ami csaknem kétszerese az egész havi átlagos mennyiségnek. A másik két említésre méltó nap augusztus 30-a és 31-e. E napokon az Alföld sok vidékéről, de különösen Kárpátaljáról és Erdély egyes részeiről érkezett jelentés 30, 40, 50, sőt 60 mm-t is meghaladó felhőszakadásról, több helyen pedig pár óra alatt 70 mm-nél, vagyis négyzetméterenként 70 liter-nél is több vizet adó eső hullott le. A kiadós esőzés szeptember elsőjén tovább folytatódott és a három napon át lehullott szokatlannul nagy vízmennyiség a hegyvidékeken, különösen Erdély egyes részein áradásokat okozott s a hirtelen lezuhanó nagy víztömeg házakat, hidakat, utakat és vasútvonalakat rombolt. A 29-től kezdődő és ugyancsak 3 napon át tartó erős szélvihar az egész ország területén szintén jelentékeny károkat okozott.

Erdély magasabb hegyein augusztus utolsó napjaiban a csapadék egy része hó alakjában hullott le.

A mezőgazdaság szempontjából augusztus időjárása a csapadék igen széles területi megoszlásának megfelelően az ország különböző vidékein igen eltérő volt. Általában a hónap első harmadában a gyakori esőzések kisebb-nagyobb mértékben hátráltatták az aratási és eséplési munkálatokat. 10-e, de különösen 14-e után egészen 30-ig tartó száraz jellegű időjárás azonban országosra kedvezett a munkálatoknak. Ezzel szemben a több mint két héten át tartó száraz időjárás az ország legtöbb vidékén hátrányos volt a kapások és a takarmányfélék fejlődésére, viszont a gyümölcsfélék és a szőlők már régóta nélkülöztek a száraz, meleg, napfényes időt. A hónap közepe táján uralkodó meleg, száraz időszak sokat lendített a gyümölcsök és a szőlők helyzetén, de az előző hónapok kedvezőtlen időjárásának hátrányait már behozni nem tudta és a meleg hiánya erősen érezhető a gyümölcsfélék minőségében. Az ország egyes vidékein különösen az északkeleti és a keleti részekben a túl sok eső hátrányos volt a növények fejlődésére. A hónap utolsó napjaiban országosra napokon át dühöngő szélvihar különösen a gyümölcsfélékben okozott nagyobb károkat. A keleti megyékben az ársvizek okozta kártétel volt jelentékeny. Jégeső aránylag kevés volt és a jégverés okozta károk jóval alatta maradtak a szokásos augusztusi jégkároknak.

Az augusztusi csapadékosultást a közölt térképek tüntetik fel. Az első a csapadék havi összegeinek eloszlását, a másik az esőzéseknek az átlagtól való eltéréseit szemlélteti.

„A ezéhek örökké hátráltatják a természetmennyek s mesterművek árának egymásközi rendes arányát. A búzának köbfelemegy 20 forintra — volt eset — s vele a eszima ára is, — és ime leesik búzánk megint 5 forintra, de a eszima mind fenelebeg s csak lassan-lassan ereszkedik le s tán éppen annak legnagyobb kárával, ki a ezéhek mellett leghevesebben kel ki.“ (Széchenyi: „Hitel“ 94. o.)

NYILTTÉR.

(A rovatban foglaltakról nem vállal felelősséget a szerkesztőség.)

**SZIVÓGÁZMOTOROK
CSUTKA ÉS FA-
TUZELESRE.
MOTOR-ÉSGÉPGYÁR
MARTOS ÉS HERZ**

Bihar vármegye gróf Tisza István Közkórház a Berettyóújfalun.

1200/1941. sz.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A Berettyóújfalui gróf Tisza István Közkórház nyilvános versenyárgyalást hirdet az 1942. évi január hó 1-től 1942. évi december hó 31-ig terjedő időben szállítandó alábbi élelmi, fogyasztási, felszerelési cikkek, valamint gyógyszer, irodaszerek és fatüanyagokra.

- 54.000 liter tej.
- Kenyér és péksütemény.
- Hús, mészáros-, hentesárak és zsír.
- Fűszer- és gyarmatarak.
- Fogyasztási cikkek és takarítóeszközök.
- Gáz.
- Irodaszerek és nyomtatványok.
- Fehérnemények.
- Hazai barnaszén és koksz.
- Gyógyszerek, kötszerek és röntgencikkek.
- Darab- és vagonárak fuvarozása.
- Konyhai mosók értékesítése.

A teljes szövegű versenyárgyalási hirdetmény, valamint az ajánlati űrlap és mellékletei (versenyárgyalási és szállítási feltételek, stb.) a Berettyóújfalui gróf Tisza István Közkórház gondnoki irodájában a hivatalos órák alatt díjmentesen megtekinthetők, illetve beszerezhetők. Az ajánlatokat a fenti megrendelő hivatalnál 1941. év október hó 23. nap 9 óráig kell benyújtani.

A benyújtással egyidejűleg bántépényt kell letenni.

Berettyóújfalun, 1941. évi szeptember hó 23-án.

Igazgatófőorvos.

TŐZSDE ÉS KERESKEDELEM.

A gabonapiac helyzete.

Az árutőzsde gabonapiacán szeptember utolsó hetében kizárólag sörárpaiban volt forgalom. A búza, rozs, zab és takarmányárpa értékesítése a vidéken továbbra is a „Hombár“ bizományosok útján történik. Az a körülmény, hogy október elsejével az Árkormánybiztos által meghatározott minőségű sörárpa árak érvényüket veszítik, arra készítetik a termelőket, hogy e hó végéig eladásra feljuttassák feleslegeiket. Elsősorban a Kisalföld gázait érdekli ez a kérdés, mert ott mind mennyiségi, mind minőségi tekintetben jól sikerült a sörárpa, s ebből az ország részéből a felajánlás most igen élénk. E héten csak a budapesti sör- és malátagyárak több mint 12.000 métermázsát kiváló, elsőrendű és szokványárpa vásároltak, nem említve azt a mennyiséget, amelyet a Hombár-bizományosok útján ajánlottak fel. A Gánta—Szenc vonalról szállították a legtöbb sörárpa, amelynek minősége olyan kiváló, hogy gyakran 100 vagont is átvesznek a vevők, amíg egy kocsiarakomány minőségű kifogásolják. Eladásra került még jelentékeny mennyiségű sörárpa a Dunántúlról is, főleg Vas és Sopron vármegyéből, azonkívül a Tiszántúlról borsodi származású áru.

Az idei esősokorok legmagasabb termelői árának megállapítása elé ugyancsak nagy érdeklődéssel tekint a gazdaságszolgálat. Esedékes már ez a kérdés, mert a törés sok helyütt rövidesen megkezdődik. E héten az árutőzsdére már érkeztek ajánlatok és Érsekújvár vidékéről 1000 métermázsás tételre kínáltak 8—10 napon belül való szállításra. Illetékes helyről nyert értesülés szerint már folyamatban vannak a tárgyalások az új évszaki kukorica ár megállapítására vonatkozóan és előreláthatólag a jövő héten megjelenik az Árkormánybiztos országos kormánybiztoságának a legmagasabb termelői ár megállapítására vonatkozó rendelete. Tekintettel arra, hogy a esősokorok eladása az időszerűen semmiféle rendelet nem tiltja, forgalma szabad.

Oktober elsejével egyébként számos termény termelői átvételi ára — ha nem is nagy mértékben — emelkedik. Így a kopaszárpa ára mázsánként 20 fillérről 32-40 pengőre, valamint a babfélések ára ugyancsak 20 fillérről, a borsófajták és lenesék ára szintén 20 fillérről javult, a fűszerfélék ára mázsánként 1 pengővel emelkedik, mégpedig a kék mák 151, a fehér mustármag 161, a fekete mustármag 101, a kömény 381 és a koriander 81 pengőre az ország összes feladóállomásain.

Szállításkormány-felhozatal Budapestre az utóbbi napokban aránylag gyenge volt. A préselés sokhelyütt az egyéb

mezőgazdasági munkálatok miatt részben szünetelt, ezenkívül a ponyváhiány is közrejátszik, hogy elsősorban lucernából kevés préselt áru érkezik a fővárosba. Szénából főleg Heves és Borsod vármegyéből érkeztek küldemények, de néhány kocsiarakomány kifogástalan minőségű takarmányt bihariállomásról is szállítottak. Gomboshere és zabosbukkony már régebbi idő óta nem érkezett Budapestre, mert a készleteket a termelőhelyeken értékesítik. Nem sokkal kedvezőbb a helyzet álmotfélékben sem, mert a búzaszállapréseles egy ideig ugyancsak szünetelt és így nem is volt lehetőség a szállításra. A kereslet a budapesti piacon minden cikk iránt állandó és élénk, úgyhogy a fővárosi szükséglet nagyrészt a raktári készletekből fedezik.

A nemzetközi gabonapiacokon szilárd volt az alapirányzat. Bár az európai kontinensen sok helyütt jobban sikerült a kenyérmegtermés, mint a múlt esztendőben, a kereslet igen élénk, úgyhogy az átvételi árakat mindenütt a tavalyival szemben magasabban állapították meg. De szilárd az irányzat a tengerentúli is gabonapiacokon, ahol pedig tudvalevőleg hatalmas mennyiségű feleslegek tárolnak eladatlanul. A kontinensen a búzáruk métermázsánként ezidőszereint a következőképpen:

Németország.....	20-40 márká
Belgium.....	220— frank
Bulgária.....	520— leva
Dánia.....	29— korona
Franciaország.....	290— frank
Horvátország.....	450— kuna
Svájc.....	48— frank
Norvégia.....	35— korona
Románia.....	1100— lei
Szerbia.....	350— dinár
Svédország.....	27— korona

A rozsvételi árak sokhelyütt azonosak, vagy csak aránylag kevésvel alacsonyabban vannak megállapítva:

Németország.....	18-70 márká
Belgium.....	210— frank
Bulgária.....	420— leva
Dánia.....	29— korona
Franciaország.....	245— frank
Horvátország.....	420— kuna
Svájc.....	43-50 frank
Olaszország.....	166— lira
Norvégia.....	35— korona
Svédország.....	27— korona

A tengerentúli búzakészleteket illetően már szinte csillag-számszámokkal dolgoznak az amerikai statisztikusok. A most folyó termésében az Egyesült Államok és Kanada nem kevesebb, mint 2.100.000.000 bushel búza felett rendelkeznek. Ez a mennyiség átszámítva, eléri az 59 millió tonnát, vagyis közel hat millió vagont búzának felel meg. Ebből természetesen le kell vonni a belföldi szükségletet, amely az USA-ban 700 millió és Kanadában 125 millió bushel tesz ki. Átszámítva ez a mennyiség 22-5 millió tonna, vagyis a felesleg 36-5 millió tonna, ami a mi viszonyok mellett legalább négy teljes esztendő kivételi feleslegét teszi ki.

A külföldi terménytozsdák árjegyzései: Chicagóban a búza decemberre 121, májusra 125 és júliusra 126, a kukorica decemberre 81, májusra 86 és júliusra 88, a rozs decemberre 74, májusra 80 és júliusra 81 cent. A winnipegi gabonahatárudópiacon az októberi búzát 72, a decemberi 73 és a májusi 77 centtel kötötték. New-Yorkban a Northern Manitoba 88, a Redwinter 126 és a Hardwinter buza 136, a kukorica 90 és a rozs 89 cent volt. Buenos-Ayresben a búzát októberre 6-70 és novemberre 6-89 pezoval kötötték. A lenmag ára októberre 10— pezo.

Állatpiaci szemle.

A folyó hó 25-én megtartott ferencvárosi szarvasmarha fővásáron tartott irányzat mellett kialakult árak a múlt hetivel összehasonlítva említésre méltó változást nem mutatnak.

A szarvasmarhakiótel feltételei nem változtak.

Felhívjuk az gazdák figyelmét, hogy a m. kir. földművelésügyi miniszter 232.100/1941. sz. rendeletével tilalmazza a 4 évesnél fiatalabb tehén és ösziök levágását, tehát ezek külföldre sem szállíthatók, csupán akkor, ha a vonatkozó rendelkezések megállapított esetekben az illetékes m. kir. gazdasági felügyelő, illetve m. kir. hatósági állatorvos erre engedélyt ad.

A sertésértékesítést az Árkormánybiztos országos kormánybiztosának 120.000/1941. sz. rendelete szabályozza. A szábanforgórendszert részletesen ismerteti a Kereskedelmi Hivatal által kiadott Piaci Tájékoztató, amely az összes közszolgálatnál, továbbá a Hivatali vidéki kirendeltségeinél köztájékoztatás céljából ki van függesztve.

Az élőjuh-kivétel folyamatban van. A visszafoglalt Délvidék területéről azonos feltételek mellett szállíthatók juhek Németországba.

A vágottjuh-kivételben résztvevni óhajtó gazdaságok figyelmét felhívjuk arra, hogy bejelentéseiket a Magyar Állati Termékek Kivételi Szövetségének, vagy pedig a M. Kir. Kereskedelmi Hivatalnál időben tegyék meg, hogy a kiszállításhoz fennakadást ne fordulhasson elő.

Termény- és takarmányfélék.

Gabonacemlék. (A Budapesti Áru- és Értéktőzsde hivatalos árjegyzése.) 1941 szeptember 25. Készára. Az árak bármely feladóállomáson, 100 kg-ként, készpénzben, aranypengő értékben a következők: Búza 78 kg-os szokványminőségű 30—, Rosz 71 kg-os szokványminőségű 28—, Takarmányárpa elsőrendű, legalább 65 kg-os (a következőkben felsorolt állomásokon, mint Paritások csomópontokon): Budapest 24-50, Döcsen 24-50, Győrött 24—, Kaposváron 24—, Marosvásárhelyen 24-50, Nagyváradon 24-20, Nyíregyházán 24—, Sopronban 24-50, Szegeden 24-30, a középminőségű 100 kg-ként 1 pengővel olcsóbb, mint az I. rendű. Kopaszárpa az ország bármely feladóállomásán 32-20. Zab 41 kg-os (a következőkben felsorolt állomások, mint paritások csomópontokon): Budapest 26-50, Debrecenben 26—, Kassán 25-50, Kolozsvárott 26-50, Komáromban 26—, Marosvásárhelyen 26-50

Miskolcon 25-50, Pécsen 25-50, Szegeden 26-50, Székesfehérváron 25-70, Szombathelyen 26-20, Kukoricára 1940. évi termelési szemes kukorica árakat a 26,800/1940. Á. K. számú és az azt kiegészítő 100/1941. Á. K. számú rendelet állapítja meg.

Balaton halászati. (A Balaton Halászati R-T. jelentése.) 1941 szeptember 22. A baltoni halászlé főfokozat vagy Folydódon métermázsánként 60—pengő.

Különléte termények és vetőmagvak. (A Budapesti Ára- és Értéköszté hivatalos árfegyése.) 1941 szeptember 25. Az árak feladállományok, 100 kg-kint, készpénzben, aranypengő értékben a következők: Kóles, fehér, vörös, szürke és japán, feladállományok: Budapest 32—, Bekéscsabán és D-brecenben 31—, hajdina, 60 kg-os, hántoltan 36—, kápszátrepece vagy réprece 45—, vadrepece 38—, lenmag, olajgyártásra 60—, napraforgómag, fehér, szürke, csíkos 35—, tökmg 45—, szójabab, legfeljebb 10% víz tartalommal 48—, kendermag, szokványos 80—, magastővésés beföldi vetőmag 120—, mák, kék, uradalmi 150—, mustármag, fehér 160—, fekete 100—, köménymag 380—, koriander 80—, borsó, Viktória 53—, expressz 45—, lenese, zsisiktelentett, kisszemű 50—, közep 60—, nagyszemű 70—, háromszéki, csiki, udvarhelyi (természetlől zsisiktelentes) 70—, bab, fehér, szokványos és gyöngy 55—, fehér, hosszú és lapos 60—, gömbölyű és hosszú farj 60—, egyszínű, színes 60—, tarka és vegyes 52—, löheremag, nyers, aranás, 90% tisztaságú, budapesti paritásán 230—, erdélyi löheremag, kolozsvári paritásán 240—, lucernamag, nyers, aranás, 90% tisztaságú, budapesti paritásán 385—, ballacimmg, hán szitán, 90% tisztaságú, budapesti paritásán 80—.

Az ország egész területén: bíborheremag, 96% tisztaságú 150—, fehérheremag, 90% tisztaságú 320—, komlóslucernamag, 95% tisztaságú 200—, Korei (svéd) heremag, 90%-os 300—, nyúlzapukamag, 88%-os 200—, somkórómag, fehér, 95% os 150—, szarvaskerepmag, 92%-os 250—, muharmag, 95% os tisztaságú 40—, szudáni fűmag, 95% tisztaságú 70—, búkköny, 96% os, szőszös 115—, pannon 50—, tavaszi (budapesti paritásán) 40—, csillagfűt, 96% os, édes 35—, keserű 28—, tavaszi borsó (homoki), 94% os 60—, ősz borsó (m.zei, takarmány), 94% os 60—, szeges borsó, 95% os 40—, citrommag, 95% os, sprőcirkó 28—, eukorecirkó 40—, eibehermag, 96% os, őriás 55—, aprószemű 50—, gomborkamag, 96% os 65—.

A készáru piacon a megállapított árakon a következő tételek keltek el: **sőrärpa:** 250, 150, 150, 750, 450, 300, 150, 150, 300, 150 és 150 q, **csillagfűt** (keserű): 600, 300, 150, 150 q, **citrommag:** 95%-os, 15—20 q, **mustármag:** (fehér) 55 q, **löheremag** (németészbányos): 150, 100, 100 q, 90%-os 10, 50, 85 és 50 q, **lucernamag:** 90%-os 15 és 45 q; **ballacimmg:** 90%-os 50 q, **takarmányrépamag:** 6 17-5 q.

Magjác. (A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete magostályának jelentése.) 1941 szeptember 26. A heremagok piacán a forgalom általában csendes, **bíborheréből** már alig kerül tétel a piacra. A **löhere** kínálata valamivel élénkebb. **Lucernából** is megjelentek az első tételek, bár e magfélések természetesen általában kicsinyre becsülhetők. A **búkkönyfélések** piacán **szőszösökönnyben** van némi forgalom. A hüvelyesek közül a **csillagfűt** kínálata élénk és különösen a kék és sárga virágú csillagfűből jelentékeny kötések jöttek létre. A **bab** kínálata kielégítő, a **borsó** kínálata azonban a kínálat aránytalanul esekély.

Burgonya. Az árelenőrzés országos kormánybiztosának felhatalmazásával a belföldi burgonya-kereskedelmi egyesület a szeptember 23-tól eladásra kerülő burgonyáért a termelőknek budapesti paritásán nyári róza burgonyáért 12-85, Gűlbaba burgonyáért 12—, ősz róza burgonyáért 11-70, Ella burgonyáért 10—, Wohltmann burgonyáért 8-85, Krüger burgonyáért 8-15, ipari Wohltmann burgonyáért 7-85, ipari Krüger burgonyáért 7-15 pengőt fizet. Ez arakból a helyi termelői ár kiszámításánál a feladállomány és Budapest-Nagyvásártélen közötti távolságnak megfelelően 250 km-ig a 15-c, 250 km-en túl a 18/c kocsiosztály fuvardíja, vagy a hajófuvarozás tényleges költsége vonható le.

Budapesti préselttakarmány- és szalmaárak. (Budapest székesfővárosi vásárgazgatóságának jelentése.) A Józsefvárosi pályaudvaron 1941 szeptember 15-én és 18-án jegyzett nagykereskedelmi árak: Réti széna, Ia 11-20—11-40, lucernaszéna 14-20—14-40, löhereszéna 12-70—12-90, z borsbúkkönyszéna 11-45—11-65, tavaszi szalma 7-10—7-30, rozsszalma 6-40—6-50, búzaszalma 6-20—6-30 P q-kint.

Állatok és állati termékek.

Budapesti vágómarhavasár. (Budapest székesfővárosi állatvadászok és közvágóhídi igazgatóságának jelentése.) 1941 szeptember 25. A vásár irányzata tartott volt. Közvetlen a vágóhídra érkezett állatok becslési árai —82—1-45 pengő. Árjegyzés elősúlyban: Bika, magyar Ia 1-30, IIIa 1-24, tarka Ia 1-45, IIIa 1-33—1-42, IIIa 1-15—1-24, ökör, magyar Ia 1-45, IIIa 1-19—1-42, IIIa 1—1-14, tarka Ia 1-44—1-45, IIIa 1-20—1-43, IIIa 1—1-16, tehén, magyar Ia 1-20—1-40, IIIa 1—1-16, tarka Ia 1-43—1-45, IIIa 1-18—1-42, IIIa 1—1-17, bivaly, magyar 1-02—1-36, növendék 1—1-45, kicsontozni való —85—98 P kg-kint.

Budapesti borjúvásár. (Budapest székesfővárosi szarvasmarhák-özvágóhíd és vásár intézőségének jelentése.) 1941 szeptember 23-án. A borjúvásárra felhajtás nem volt.

Tenyészmarhák és jármosökrök. (A Magyar Mezőgazdák Állattértékeltő R-T. jelentése.) 1941 szeptember 26. Ia belföldi jármosökr és beállítani való tünő (tarka) 580—680 kg-os 1-35—1-45, Ia belföldi jármosökr és beállítani való tünő 480—550 kg-os 1-30—1-40, Ia fehér jármosökr 1-35—1-45, 1-1/2 éves 1-35—1-50, fiatal hasas és friss fejős tehén 1-40—1-60 P kg-kint.

Budapesti sertésvásár. (A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete sertéstelepeinek jelentése.) 1941 szeptember 26. A csütörtöki vásáron a következő árakat jegyezték: Prima uradalmi 170 kg-on feül 2—, 155—170 kg-os 1-96, 140—155 kg-os 1-92, közep uradalmi és jobb szedett, 110—140 kg-os 1-86, Ia öreg 1-84, szedett, legálább 100 kg-os 1-66, 170 kg-nál könnyebb, öreg 1-76, hasított szalonnás félsertés 2-55, Ia hasított angol sonka félsertés 2-61, Ia angol sonka félsertés 2-55, könnyű hasított félsertés körülbelül 100 kg-os 2-48, jó, öreg, hasított 2-48, öreg, silány, hasított 2-43, kanlott 2-33,

szalonna, bőrrrel 2-44, háj 2-90, zsír 3-10, tőkehús 2-58, süldő 35 kg-on feül 75 kg-ig 1-90, vágási marhac, szimultánosztott 1-20, szimultánosztott 4— pengő kg-kint.

Juhgomolya. Az Országos Magyar Tejszövetkezeti Központ a tisztán juhtejből készült, teljesen zsíros, elsőrendű, kellemes írett (logálabb egyhetes), szikkadt juhgomolyáért helyt, feladállomány, kg-kint 2-20 pengőt fizet. Ez az ár úgy értendő, hogy a kg-kint 2-20 pengős árat helyt, vasúti feladállomány térítik, vagyis a vasúti fuvart már a szövetkezeti központ viseli. Minőségi és mennyiségi átvétel a központ budapesti telepén történik.

Tej és tejtermékek. (Budapest székesfővárosi vásárgazgatóságának jelentése.) A nagyvásártélepen és a vásárcsarnokokban 1941 szeptember 15-től 20-ig jegyzett árak aranypengőben: Teljes tej (kicsinyben) literje —42, tejfel, literje 1 60, teavaj (lömb) kg-ja, édes tejszínből készült 5—, pasztórozott tejszínből készült 5-40, főző vaj kicsinyben kg-ja 5-20, tehénturo (kicsinyben) kg-ja 2—, sovány tehénturo —80, juhturo kg-ja 2 60, trappista sajt (kicsinyben) kg-ja 3-50—4—, emmentáli sajt (kicsinyben) kg-ja 4-30—4 80. A forgalom közepes, az árak változatlanok.

Baromfi és tojás. (Budapest székesfővárosi vásárgazgatóságának jelentése.) A nagyvásártélepen és a vásárcsarnokokban 1941 szeptember 15-től 20-ig jegyzett árak kg-kint aranypengőben. **Élő baromfi:** Csirke, sántani való és sütni való 2-80—3-40, tyúk 2-60—3—, ruca, nízott 3—3-80, liba, nízott 3-80—1-30, palyka, hízott, tojó 2-30—2-80, kakas 2-20. **Leölt baromfi:** Tyúk, Ia 2-80—3-30, IIa 2-20—2-90, csirke friss vágású, hízott, Ia 3-60—1-30, IIa 2-80—4—, csirke, friss vágású, szedett, Ia 3-40—3-80, IIa 3—3-50, ruca nízott, Ia 3-40—1-40, IIa 2-20—4—, liba, hízott, Ia 3-90—4-80, IIa 2-80—4-40, libamáj, kicsinyben, nagy 8—12—, kicsi 5—8—.

A forgalom közepes, az árak emelkedtek. **Tojás,** vidéki (batyas, kicsinyben) 2-80—2-90, ládaárú eredeti 2-60, kilyvasva 2-70. A tojásforgalom közepes, az árak változatlanok.

Budapesti halpiac. (Budapest székesfővárosi vásárgazgatóságának jelentése.) A nagyvásártélepen és a vásárcsarnokokban 1941 szeptember 15-től 20-ig jegyzett árak kg-kint aranypengőben. **Ponty,** élő, nagyság szerint 2-40—3-20, ponty, jegelt, nagyság szerint 1-40—2-40, harsa, élő, nagyság szerint 4-50, harsa, jegelt, nagyság szerint 2-40—2-80.

Különlélek.

Zöldség és gyümölcs. (Budapest székesfővárosi vásárgazgatóságának jelentése.) A nagyvásártélepen és a vásárcsarnokokban 1941 szeptember 15-től 20-ig jegyzett árak q-kint aranypengőben. **Zöldség:** Sárgarépa, zöldséval (100 esemő) Ia 12—20—, IIa 5—14—, makói 24—40—, petrezselyem, zöldséval (100 esemő) Ia 16—30—, IIa 7—18—, makói 32—50—, zeller, zöldséval (100 esemő) 10—100—, karalábé 20—30—, zöldséval (100 darab) 3—10—, karfiol, levéllel 20—40—, tisztított 50—75—, vöröshagyma, makói 23—, közönséges (kicsinyben) 26—28—, fukhgyama 62—, eckli 14—20—, fejekaposzta, Ia 12—16—, IIa 9—14—, kolkaposzta, Ia 22—34—, IIa 18—28—, kelbimbó 120—140—, vörös kaposzta, Ia 25—35—, IIa 20—28—, fejessaláta, szabadföldi (100 fej) Ia 8—14—, IIa 2—12—, torma, nemesített, Ia 200—300—, IIa 100—200—, erős 50—100—, burgonya, Gűlbaba és nyári róza 15-30, Ella 13-20, champignon gomba, Ia 280—360—, IIa 200—280—, uborka, nagy, salátának való 25—45—, kovászolni való 30—50—, ecetben savanyítani való 35—70—, zöldbparika, tölteni való fehér és zöld 20—60—, apró hegyes 20—50—, kecskeszárva 20—60—, paradicsompaprika, piros 50—120—, zöld 30—50—, tök, főzni való, Ia 22—28—, IIa 10—24—, paradicsom, őrött, Ia 16—26—, IIa 14—22—, almaparadicsom 12—28—, zöldbab, vajbáb, hüvelyes 28—70—, kifejtteni való hüvelyes bab 40—60—, kifejtett nyersbab 80—120—, zold kukorica közönséges (100 cső) 8—16—, esemege 12—18—, sóska, szabadföldi 40—70—, paraj, tisztított 50—70—. A forgalom közepes, az árak ingadoznak. **Gyümölcs:** Alma, elsőrendű, nemes fajta, Ia 180—220—, IIa 160—180—, másodrendű nemes fajta, Ia 140—160—, IIa 120—140—, közönséges válogatott Ia 80—100—, IIa 60—80—, rétesalma (kicsinyben) 70—140—, körte, elsőrendű, nemes fajta, Ia 180—240—, IIa 160—190—, másodrendű nemes fajta, Ia 120—160—, IIa 100—140—, közönséges, válogatott Ia 60—110—, IIa 80—100—, ősz barack, fehér 40—240—, szilva, magvavaló, kék, Ia 100—140—, IIa 90—120—, besztencei Ia 100—140—, IIa 70—160—, muskotály 100—140—, ringló, nemes, Ia 80—150—, sárgadinnye ananász 16—50—, tojó 16—36—, görögdinnye, nemes, 16—32—, közönséges 15—26—, szőlő, esemege különleges minőségű 100—160—, Ia 100—140—, IIa 85—100—, közönséges 85—100—, Ia 100—140—, 100—. A forgalom közepes, az árak ingadoznak.

Egyéb mezőgazdasági termények és termékek. (Budapest székesfővárosi vásárgazgatóságának jelentése.) A nagyvásártélepen és a vásárcsarnokokban 1941 szeptember 15-től 20-ig jegyzett árak aranypengőben. Paprika, esemege, édesnemes 4-25, édesnemes 3-85, félédes, gulyás 3-15, róza 2-45 P nagyban kg-kint.

Borpiac. (A Magyar Szőlősgazdák Országos Borértékelő Szövetkezetének jelentése.) 1941 szeptember 24. A borpiac továbbra is nagyon szilárd, amit egyrészt a megkészt szarűt, másrészt a rossz minőségi kilátásokra való tekintettel a termelők egyrészt az eladástól való tartózkodása okoz. Az árak az Alföldön az intervenció árak körül mozognak, de zöld-fehér és sötétebb színű borokért az intervenció ár felett is fizetnek a kereskedők —50—1— pengőtől hektoliter-fokonként. Legerősebb a kereslet sötétvörös borok iránt, amely már csaknem teljesen kifogyott. Nem egészen sötét Othelórt is hl-kint 110 pengőt fizetnek. A korai fajták szűretelése megkezdődött. Opártót és ezerjét kezdenek szüretelni, a mustfokok 16 körüliek. Ezeknek a korai szőlőknek a szüretelése kb. három héttel megkészt. Az utolsó napok kedvezőtlen időjárása jó hatással volt a szőlők érésére. Korai mustok hl, fokonként 5 pengős áron kerülnek piacra, ami egy 16 fokos mustnál 80 pengőt tesz hl-kint. Az exporttevékenység élénk.

Szesz. A szeszgyedárúsnál a forgalom az összes szesz-félésekben e héten is változóan áron élénk keretek között mozgott.

Gyümölcs-pálinka. A gyümölcs-pálinkapiacra nagyban tételekben nem volt kínálat és a forgalom tartott áron csak kisebb tételekre szorítkozott. **Törkölypálinkát** 11—11-20, a **seprőpálinkát** 11-10—11-20, a **szilvőriumot** 12-30—12-50, az **eperpálinkát** 13-20—13-30, a **barackpálinkát** minőség szerint 14-50—15—, a **borpálinkát** 16-20 pengőig terjedő áron jegyezték +5% forgalmadó. Az árak 10,000 literfokonként, III. táblázat szerinti értendők.

Országos állatvásárok. (1941 szeptember 28-tól október 5-ig.) Nem egyszer megtörténik, hogy valamely vásárt különféle okok miatt nem tartják meg. Ajánlatos említeni az illető község időjárásához válasszus fizetett kérdést is. **Szeptember 28-án:** Eger (marhavásár), Gyergyóbéka (2 nap), Sajtószentpéter, Szeptember 29-én: Alap, Apaháza (2 nap), Balatonszabadi, Balony, Córna, Dombóvár, Dunapataj (2 nap), Dinavese, Eger (marhavásár), Eresi, Felsőbánya, Gyulakeszi, Hód (2 nap), Hülm, Hatvan, Hercegháza, Ipp, Jászkarajenő, Kálóz, Kirád, Komárom, Mátészalka, Nagybarád, Nagymán, Nemesd, Ökörmező, Pilis, Páskány, Ráb, Rimcsés, Sajtószentpéter, Seredély, Sámorja, Székelyhid, Szendrő, Szentgotthárd, Szigetvár, Tüdnamédi, Törökszentmiklós Túrje, Vasvár, Szeptember 30-án: Aranyosgyéres, Dömcsér, Kaposmérő, Kiskunfélegyháza (2 nap), Mzőkomárom, Miskolc (3 nap havivásár), Nagysákány, Nagypirt, Sásd, Simontornya, Sztjárnerné, Vémend, Verebely, Udvard, **Október 1-én:** Felsőgalla, Felsőszeli, Giesály, Huszti, Jászberény, Kiskunhalas (2 nap), Kocsola, Kürt, Letkés, Nagybooskó, Nyíradony, Sárospatk, Sárrétudvari, Székelylthát (4 nap), Tápószentmárton, Tura, Vasszó, Vasgerszeg, Zilah, **Október 2-án:** Ács, Alesút, Alsószepes, Berettyóújfalu, Csepreg, Debrecen (juh, 2 nap), Egeres, Hód, Ipolyhidvég, Kisbér, Kiskör, Mazs, Nagylera, Nagykaló, Ónód, Páspókladány, Sijjogomér, Sorked (2 nap), Székelyudvarhely, Tiszafüred (2 nap), Tüköl, Türetes, Ungvár, **Október 3-án:** Baj (sertés), Derecke, Eger, Kötcs, Kolozsborsó, Mzőberény (marha, sertés, juh), **Október 4-én:** Bükköd, D-brecen (sertés), Mezőberény (bó), Muzs, Vasszó, Vasárosmske, Zala, **Október 5-én:** Alpár, Bajasnyé, Csikszentsimon (2 nap), Miroshévíz, Szébed.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

F. Z. A tej fogyasztói árát legutóbb az árelenőrzés országos kormánybiztosának 120,000/1941. Á. K. számú rendelete állapította meg. A rendelet szerint július 18-tól a tej fogyasztói ár, külön engedély nélkül, a törvényhatósági joggal felruházott városokban nem lehet literenként 32 fillérel, megyei városokban 30 fillérel, községekben 28 fillérel több. A tej viszonteladói és piaci ára pedig nem lehet magasabb a törvényhatósági joggal felruházott városokban 30, a megyei városokban 28 és a községekben 26 fillérel. Az árkormánybiztoság külön hozzájárulása nélkül tehát a kérdézt nagyközségben piacon vagy viszonteladónak legfeljebb literenként 26 filléért szabad a tejet eladni és a rendelet 67. §-a szerint ebbe az árba kell számítani minden akár pénzbeli, akár egyéb előnyt (kölesönkmát, behozzájárulást, árengedményt, különértés, szállítási elj, ajándék, stb.), amelyet az előző viszonteladónak nyújt. W. Gy.

BELVÁROSI PENSIO
Tulajd.: dr. Márffy E-né, Budapest, IV., Veres Pál-utca 18. telemelet, Apponyi-teremt. Telefon: 383—385. Központi útszó hideg-meleg folyóvíz. Diétás konyha is. Úr társaság. 551

KERTÉSZÜVEG
Ifj. Weiss Gyula
tábla- és tükörüvegnagykereskedő
Budapest, V., Vadász-utca 29. szám
Telefon: 110-114 533 „Üvegház”

Vessünk őszi olajzöont (Carrhamust)!
Vetési ideje: októbertől a fagy beálltáig. Fagyá 116. Előtakaró nélkül sem ér legyár. Talajban nem igényes. Megeterem sziken és köves talajon is. Talajelőkészítése: azonos a kalászosokéval. Termése: a talaj minőség szerint 8—16 q. Vethető tavasszal is.
Szerződéses alapon termeltetjük, előnyös feltételekkel. Termelési előleget adunk.
Előjegyzést elfogad és termelési utasítást küld:
AZ „OLAJZÖÖN”
ANYA-ÉS ÉLSZAPORÍTÓ TELEPEINEK KÖZPONTJA
Budapest, IV., Váci-u. 56-58
Telefon: 181—453 672

**Hagymamag
pórémag
schnittling**
és egyéb főzelékmagvakat
a legmagasabb áron
vásárolunk.

Mintázott ajánlatot kér:
Mandl Zsigmond és Fia, Basel
Bev. árlási telepe: **Makó**, postafiók 16.

Törzskönyvezett szülőkől származó éves
mangalica tenyészkánok,

tisztavérűek eladó.
Cím: **Felsősomlyói Gazdaság**, posta:
Polgárdi (Fejér m.)

Szekérekerekek

Kétfős száraz fából,
12 kúlvél, komplett
új jármók, alsó-
súlyú rúdastérszak, akác-
fajcsók kaphatók
Bálint László
gazdaságában,
Jobaháza,
u. p. **Rábszamási**
Sep-on m.

Hirdessen Lapunkban

**Haszon-
bérbeadó**

haláleset miatt azonnal
780 m. h. Szabolcsban,
holdankint 1 q búzát, és
rendkívül kedvező felté-
telek mellett.
Budapest,
IX., köztelek-utca 8. sz.
Telefonszám: 181-040.

DUNÁNTÚLON

800-1000 holdas jótalajú

bérletet keres

városhoz közel, tökéletes,
okleveles gazda.

Graf, Budapest,
Deák Ferenc-u. 15., III. em. 2.

TEJET

közvetlen behozatali engedéllyel bíró
uradalomtól vagy tejszövetkezettől,
500 vagy államilag elismert gumókörmentes
tehenészetből **legmagasabb áron**
átveszek január 1-től vagy azonnal.

BARANYI, Budapest,
XIV., Miskolczi-út 54. sz.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
Ingatlanforgalmi Osztályának hirdetése
Budapest, IX., Köztelek-utca 8. szám
Telefon: 181-040

ELADÓ BIRTOKOK:

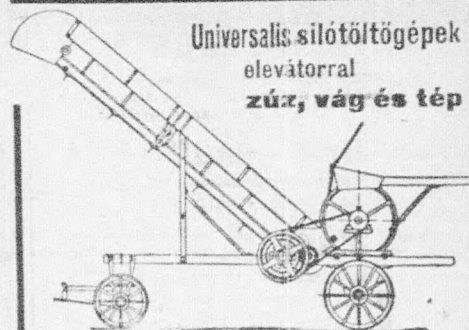
Bihar megyében 600 kat. hold prima birtok épü-
letekkel, kedvező fizetési feltételekkel azonnal
eladó.
Moson megyében 34 hold, 18 szobás úrilakással,
3 hold parkkal.
Vas megyében 440 hold, malommal, város kö-
zeleiben.
Veszprém megyében 360 hold, 4 szobás úrilak,
kis parkkal.
80 hold Keszteménél, kedvező fizetési felté-
telekkel.

BÉRBEADÓ:

Sz. holdban haláleset miatt, azonnal 780 m.
hold, holdankint 1 q búzát és adóért.
Szabolcsban 1000 hold, dohánytermeléssel.
Szatmárban 1362 hold, szeszgyárral.

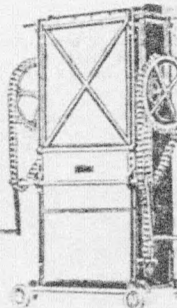
BÉRLETEKET KERESÜNK:

1000-2000 hold jó gazdaságot iparteleppel.
200-600 holdas dunántúli gazdaságot,
Kisebb-nagyobb eladó és bérbeadó birtokokat
keresünk.

Universális silótöltőgépek
elevátorral
zúz, vág és tép

Készítik vasból gép- és kézhajtásos

széna, szalma,
len, csirok
sajtolókat

mely könnyebben, gyorsabban,
súlyosabb bálákat sajtol az
eddigieknél. Gyártók barna-
ezén generátorokat.

Bartko György gépezeme,
Budapest, XIII., Szegedi-út 48.
Telefon: 498-374

Hordozható kazalraktárt keres
ALKALOIDA VEGYÉSZETI GYÁR R-T.
Budapest, IV. ker., Váci-utca 37. szám.

Gazdaságunkban saját céljainkra
szénre, lehetőleg szénporra
berendezett egyszerű
téglaégetőt

szeretnénk építeni. Bizalommal kérjük
t. Gazdátársainkat, akik ilyen téglaégetővel ren-
delkeznek, szíveskedjenek bennünket erről értesí-
teni, hogy azt a helyszínén megtekinthessük.
Érsekeradalmi Főintézőség, Eger.

ISTÁLLÓJA
száraz, páramentes, szagtalan

a szabadalmazott
motornélküli AUTOVENTOR folytonszelező
570 alkalmazásával

Malacfiasztatóknál nélkülözhetetlen
VADAS MIHÁLY okl. mérnök
hűtő- és szelezőberendezések vállalata
Budapest, VII., Damjanich-u. 36. Tel.: 420-384

Lenszalmát

vásárolunk minden mennyiségben,
súly megjelölése mellett, beküldött minta alapján.

IPARI NÖVÉNYEKET FELDOLGOZÓ SZÖVETKEZET
(Magyar Mezőgazdák Szövetkezete leányvállalata)

Központi iroda: Budapest, V., Báthory-utca 22.
Gyártelep: **Almásfüzitő.**

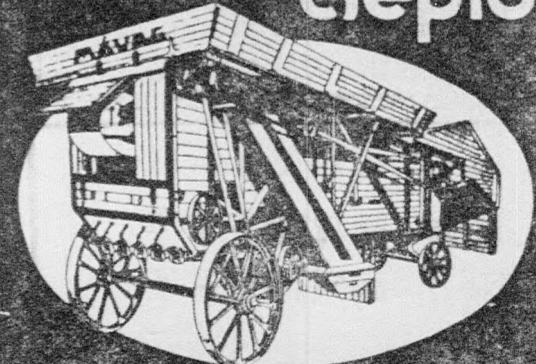
250 magyar hold prima szántóföld,

amelyből 100 magyar hold köztes művelésre
gyümölcsösrel van beállítva, közvetlen a falu
és vasútállomás közelében, október hó 1-től

bérbeadó vagy örökáron eladó.

Az ingatlan Tarcsl község (Zemplén vármegye)
határában fekszik. Közelebbi adatok iránt
érdeklődni lehet **Tassonyi Ernő dr.-nál,**
Budapest, V., Kossuth Lajos-tér II. sz.

**Az Államgépgyári
cséplő**

leggazdaságosabban
dolgozik.

MÁV GÉPGYÁR
VEZÉRÜGYNÖKSÉGE
BUDAPEST, V. VILMOS CSÁSZAR UT 32

Kérje

hosszabbított típusú

cséplőink

újításait

ismertető

prospektusát.

Legjobb minőségű alkatrészek
(árszabványokhoz, vetőgépekhez, fűrészes- és traktorekhez. Az összes létező bel- és külföldi gyártmányú mezőgazdasági gépekhez alkatrészek
 allandoan raktáron
László és Fia
 műszaki és gépkereskedők
Budapest, V. Alkotmány-utca 25.
 152

BETOLTENDŐ ÁLLÁS

KÜLÖNFÉLE

JUHÁRSZÁMADÓI állást keresők október 1-re 35 éves, birkafejes, sajtkészítésben nagy gyakorlatú juhász. Szíves megkeresést kér Orbán Imre Fazekasdnos, u. p. Inke Somogy megye. 8080

MINDENEN perfect urasági szakácsnő ajánlok. Urasági háchoz, csak pusztára október elejére. Somogyi Karola, Budapest, Vörösmarty-u. 3-B, 1. 13. 8103

KÖZÉPKORÚ nő vjékire háztartásvezetőnek ajánlok. Csak leg beteges is apró. Macin Anólia, Budapest, Újpesti-rakpart 7., V. 24. sz. 8112

ÁLLATOK

ELADÓ 18 darab egyéves yorkshirei tenyésztők. Tovább egy darab idegen tenyésztőből származó tenyésztők. Érdeklődni lehet Budapesten 258-518 számú telefonon, vagy Tidy gazdaságban Szabolcsbánya, Fejér megye. 8053

MANGALICATENYESZTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE Budapest, IX., Köztelek-u. 8. sz. mindazoknak, akik mangalicatenyésztő tenyészanyagokat vérfelfrissítésre kívánják, vagy tenyészállományukat kicserélni akarják, vagy hízalásra kiváló hízóképességű, egyöntetű anyagot akarnak beállítani, megkeresésére országosan törzskönyvezett tenyész- és házsonsertők vételét és eladását közvetíti. A mangalicatenyésztők (tagok) érdekeit minden vonalon képviseli és védelmezi.

ELADÓ gazdaság kisebbesde folytatás dr. fiatalokörbivai. Értekezni lehet dr. Szelenyi József gazdaság, Tápjószele, Telefon 9. 8056

MALACOKAT továbbtársa kibelegyöztek. Részbenes ajánlat 8087 jellegre kiadható. 8087

ELADÓ gazdaság kisebbesde folytatás dr. fiatalokörbivai. Értekezni lehet dr. Szelenyi József gazdaság, Tápjószele, Telefon 9. 8056

ELADÓ gazdaság kisebbesde folytatás dr. fiatalokörbivai. Értekezni lehet dr. Szelenyi József gazdaság, Tápjószele, Telefon 9. 8056

ELADÓ gazdaság kisebbesde folytatás dr. fiatalokörbivai. Értekezni lehet dr. Szelenyi József gazdaság, Tápjószele, Telefon 9. 8056

ELADÓ gazdaság kisebbesde folytatás dr. fiatalokörbivai. Értekezni lehet dr. Szelenyi József gazdaság, Tápjószele, Telefon 9. 8056

ELADÓ gazdaság kisebbesde folytatás dr. fiatalokörbivai. Értekezni lehet dr. Szelenyi József gazdaság, Tápjószele, Telefon 9. 8056

ELADÓ gazdaság kisebbesde folytatás dr. fiatalokörbivai. Értekezni lehet dr. Szelenyi József gazdaság, Tápjószele, Telefon 9. 8056

ELADÓ gazdaság kisebbesde folytatás dr. fiatalokörbivai. Értekezni lehet dr. Szelenyi József gazdaság, Tápjószele, Telefon 9. 8056

ÜRMÉNYI KÁROLY
 TELEFON: 124-134. BUDAPEST V., BATHORY-U. 7. HONVÉD-UTCA SAROK
 GAZDASÁGOK, MALMOK, IPARÜZEMEK MEGBÍZHATÓ, RÉGI BESZERZÉSI HELYE
 439 MŰSZAKI CIKKEK, GÉPALKATRÉSZEK, GUMIÁRUKBAN.
BAROSS-TAG! GÉPVÉTEL — ELADÁS

50 melegvázi ablakkal felelőprimőrkertészetet létesítenek. Fürth, Kisoroszi. 8094

150-200 hazai fűszábraknak felelőhelyet keresek. Csorba Péter, Tiszakürt. 8093

ÉLŐ-HOLTPELSZERELÉSÉLÉS Keszpezzel, 100-180.000 pengőig, beírásulnak gazdaságba, herbebe vagy tulajdonoshoz. „Janteny gada 8067” jellegre a kiadóhivatalba kerek ajánlatot. 8062

NYÉVENDÉKMARHÁT részben tartásra kibelegyöztek. Kibeszégetélfelozatja, esetleg feladja 12 literen felül lehet. Dr. Barna György, Budapest, Erzsébet-kört. 9. 8139

BÉRHIJALÁSRA kibelegyöztek 30 darab két-három éves, elsőrendű 4-500 kg-os tinórt. Tornyosóházi Gazdaság, Újpest. Erzsébet-kört. 9. 8138

CIKÓRIA
 termelőket kérjük, jelentkezni a címetek mellett közölni
Reitzer Liptós és Társa SZEGED.
 8094

ELADÁS

JÁRGÁNYOK
 Ismét kaphatók
ÜRMÉNYI KÁROLY
 csnád, Budapest, V., Bathory-utca 7. szám.

ÜRMÉNYI horganyzott spiráljegy oszlopokból kiválóak! Ürményi Károly, Budapest, V., Bathory-u. 7., Honvéd-utca sarok. Tel.: 124-134 439

ZÖLDTAKARMÁNY- és szeszkavogép oriat teljesítményel, 3 nagy kessel Ürményi Károly cégénél, Budapest, V., Bathory-u. 7. 5349

ALKALMI VÉTELEK: nagy szeszkavogép, daráló, 4 HP petrolénummotor, járgányok, mütregasztó, csillajstromszóró, fűkaszálló, marokrakó. Ürményi Károly, Budapest, V., Bathory-u. 7., Honvéd-utca sarok. Tel.: 124-134. 439

A KARAGI hatáiban 40 kat. hold föld gazdasági építéssel szabadkésből eladó. Értekezni lehet Kürti János, Kisújszállás, Kigyó-út 50. 8084

Szállítható, 519/4 nagyteljesítményű **tengeri-daráló**
 használt áll potban kapható Kemény Manó műszaki cégénél Budapest V., Akadémia-u. 21

MÁVAGY, 40 lörés, „Posch” világhíres vezérelésű fűszerezett 1939. év okt. havában jönnan vásárolt. Keveset használt traktort elad Széchenyi Ágost gróf uradalma, Pocsaj, Bihar m., vasúttámasz: Pocsaj-Eszter. 8088

KOCSIK
 homokfutók, Hesterházyk, hintók, stb., kocsialkatrészek, gumikerekek, kocsi-lámpák, löszerszármok, javítások, cserekek leg-utányonban **BEREND KOCSIGYÁRTÓ-NÁL**, Budapest, VII., Péterfy Sándor-u. 7. 224

FORDSON traktorhoz alkatrészek jól felszerelt raktárról szállíthatók. Oliver-és Massey-gépezékek kaphatók. Róna Miklós Alföldi Gépker. Vállalat, Szeged, Feketesas-u. 22. 8134

ELADÓ irányváltozás-njatt 20 HP Cornick-traktor, kifogástalan, üzemképes állapotban, generáljavitva 6000 P árban. Úradalmi főnökség, Szakolyikert, u. p. Nyíradony. 8128

EBERHARDT gyártmányú traktorek és társasboronák minden nyugásban jóeső eladók. Frankl Gépraktár, Váci-út 64. 8121

126 kat. holdas bűzatermő birtok, 616 holdtal, vetésekkel, esetleg fizetési feltételekkel eladó. Cim „8116” alatt a kiadóban. 8116

HÍDMÉRLEG,
 marhamérleg 0,5 se lassú raktáron, úgyszintén javítás, hitelesítést olcsón vállalunk. Pataki és Farkas mérlegcég, Budapest, Harfa-utca 2. szám. 124

30 HATÁSTRÁLI hoid előrendi számú-tiltaradvány községhen, közvetlen a közseg mellett eladó. Erdőkőváros Fricke Ernőnél, Gyírásvénybáza. 8131

ELADÓK levetett, 54” MÁV-vaspályáz, felépítéské alkalmas, újna vashegerek, rézboronák, marhamérleg, kovásúlló, löheresúlló, jargányok adicrnál, Rétságon. 8144

Szénsavas takarmánymész-
 szükségletét mellett fedendő, saját érdekében kerjen ajánlatot
BERCZELLER JENŐ
 Budapest, V., Nádor-u. 25.

ELADÓ gróf Desselwilly Tivadár gyűjtőanyag gazdaságban, Kérvitelkapusztán egy Eiseleler gyártmányú, 50 lágmetere gékekész az egy Langgyártmányú, 120 lörés gépezet. Értekezni fenti címet lehet. 8130

BIRTOKPARCELLÁZÁS miatt eladásra kerül 318 darab (föld), egyöntetű anyagú és 215 darab vegyesváráú toklyó, gyapjuminosítás A.A.A. Dr. Dömökéi gazdaság, Vénődök. 8129

NAGYKANIZSÁTÓL 10 ki. lométere 270 hold mindentermő birtok eladó. — Dr. Merkly, Nagykanizsa. 7921

LŐNYÍRÓGÉP, golyósécsapgy, manometervajítások. Részelő-úrvágás, Oliver-traktorok, alkatrészek Bosch-gyertak. Ürményi Károly, Budapest, V., Bathory-u. 7., Honvéd-utca sarok. Tel.: 124-134. 436

MÉREY ERNŐ
 BUDAPEST IX., Erkel-utca 20. sz.
 TELEFON: 188-524.
 34 éves gyakorlat alapján vállalja gazdasági számadások feltekintését, irányítását, felölviselését, számadás (mérleg) készítését, minden fizeti és számadást: munkák végzését. 7170

3-3-4-5-6-VASÚ TRAKTOREK mélyszántásra és tarlóhántásra kaphatók. Simon Gyula, Budapest. Iroda: Pozsony-út 52. Raktár: Váci-út 116. 7118

KOCSANYOS, kocsánytalan, esztélymakkol, erdeizeti magvakat, erdei facsemeteket, sorfákat, gyümölcsoltványokat, Roan csanna esemeteket, szállítok, at-jegezéseket fölveszek: Zöld Ignác, Sárkeresztúr. 7805

Ha gazdasága részére gépet akar **beszerezni,** ka gazdaságából gépet óhaj **eladni,** forduljon bizalommal **Barna László**

okl. gépészmérnökhez: Bpest V., Bathory-u. 9. Tel. 125-025 476

RÜGÖS KULTIVÁTOROK
 raktór és igavontásra Barna László okl. gépészmérnökéél, Budapest, Bathory-u. 9. 475

BORONATÁRSASÁGÉLÉS ITÓ készítek, Barna László okl. gépészmérnökéél, Budapest, V., Bathory-u. 9.

ROLINDER NYERSOLAJ-MOTOR, 8 HP, 400, Barna László okl. gépészmérnökéél, Budapest, V., Bathory-u. 9.

ELADÓ a bábenyemgyeri gazdaságban: 1 dr. Kühner-féle harangjargány, igáskocsi, 1 dr. szögcs hengert, 3 dr. Hotherr-féle Planet-féle, 1 dr. 500 kg-os ti-mészúlló, sályokkal Postalomas helyben. 7947

GAZDASÁGUNKBAN szóp. gépezégek: 700-800 g Ella-burgonya mőfőlti elszállításra eladó. Cim: Jankovich Miklós gazdasága, Bácsalmás, Fejér m. 7949

VASHENGEREK, 3 tagúak, feltehető, Barna László okl. gépészmérnökéél, Budapest, V., Bathory-u. 9. 475

MEDICAGO ÖRÖLŐGÉP, klórnó karban, Barna László okl. gépészmérnökéél, Budapest, V., Bathory-utca 9. 475

SILEKTOR ES PETRUS vetőmaglazítógépek, Barna László okl. gépészmérnökéél, Budapest, V., Bathory-u. 9. 475

BIRTOK Pestől 18 km-re, 25.17 hegyzöng. Pest megyében 73 ha. 55.000. Tolnában 240 ha. Barsanyában 73-123 ha. Vas megyében 100 ha. eladó. Választhatólag. Deceva-birtokiróda, Pécs. 7971

VETEL

KURÓCALÉVELET (fosztást) vagonútelekben magas áron vásárolok. Gyűjtése korai kurókák, törökkel kezdődik. Utmutatással szolgálok. Zöld Ignác Sárkeresztúr. 7807

VENNEK alig használt kifogástalan karban lévő, teljesen üzemképes függőköves daráló vagy zöngőpetet erőhajtásra. Gécsy uradalma főnöksége, Nyíradony. 8029

KERESEK 25-36-levelű társasboronát, 20-26-kaladást Medicső megveletr. Allaps és utoló ár megjelölést kerij. Lukos István, Tápjószele. 8037

VENNEK használt melegvázi ablakokat kerettel együtt. Ajánlatokat, kifogástalan állapothban 8039” jellegre a kiadóhivatalba. 8039

Használt olajok szabványminőségű felújítását vállalja a „REGOL”
 Olajregeneráló Kft.
 Budapest, VI., Vörösmarty-u. 36. Tel.: 122-337
 Alapítva: 1932-ben. Számítalan referencia.

TRÁGYÁT minden mennyiségben veszek. Ajánlatokat minőségjelöléssel kerek. Szabó József, Szeged, Hunyadi-tér 3. 8098

ASVÁNYI-féle tengeriszárítógépet, használt, de jó állapotban lévő vétele kerek. Széchenyi Ágost gróf uradalma, Pocsaj, Bihar m. 8089

VENNEK uradalmi belsőegyet épületekkel, esetleg birtokkvetelhez vagy birtokhoz társulni. Lukács Béla, Mezőberény. 8090

KERESEK 600 méter 5-7 kg kisvasúti sint lörékek. Ajánlatokat: Tassonyi Dániel, Budaapest, V., Vigadó-utca 3. II. em. 4. 8092

ÜZEMKÉPES lokomóví, 6-8 lörével, tölőbuktatóhoz és sztergorn m. 8107

MEGVÉTELEK keresek 625 traktor után való használt, de jókarban lévő társasboronát. Dr. Németb. halász, Jászkarajenő. 8112

KERESEK traktoreket, 6 és 8 vasút, tarlóbuktatóhoz és 3-5 vasútkomb. éket mélyszántásra, jó állapotban. Róna Miklós Alföldi Gépker. Vállalat, Szeged, Feketesas-u. 22. 8133

BÉRELNEK hosszúságú időtartamra 40-60 hold kertesét olajszármalmak birtokot Réztelek Irtást, ajánlatot ker dr. Major István, II. Bány Liptár-utca 9. 8099

BÉRELET kereknek 30-120 holdig irtó lakással, gyümölcsösök, állomas közleiben. Vajgaházi, Váci-u. 36. Telefon: 382-550. 8129

200-400 HOLDAS szeszkavogép birtokot keresek, vasút mellett, 10 termőköddel. Iraslelt ajánlatot Schreker János, Budapest, Városház-u. 14. 8132

Csongrád megyében 3-400 darab sertéshízalásos berendezett, modernül felszerelt **ólakat** **bérbe adunk.** Érdeklődni lehet Budapest, 124-319 telefonszámot.

ÚJONSÁCI! MOST JELENT MEG!
MEZŐGAZDASÁGI BECSLÉSTAN.
 A termelési költségek és az üzemtőke becslése.
 Irta:
 Dr. Zselnay Endre.
 Mezőgazdasági tanácsos.
 Dr. Reichenbach Béla előszavával.

Nélküldözhetően a termelési költségek és az üzemtőke becslése! **ÁRA 12-—PENGŐ.**

Megrendelhető a „Patria” könyvkereskedésében Budapest, IX., Üllői-út 25.

Az összeg előtérítés beküldése mellett portómentes szállítást után vétrendelésnél a portót felszámítjuk.

GŐZEKESZÁNTÁSHOZ:
SALGÓ-BRIKETT DOROGI-BRIKETT
 Dorogi Baglyasaljai Salgótarján-Pálfalvai Mizserfai (csibaji) Kisterenynei Mátranovák-Bárnai darabos-és kockaszén
Szívógázmotorokhoz: Mizserfai generátor-szén
SALGÓ-TARJANI KÖSZÉNBÁNYA R.-T.
 V., Arany János-utca 25. 138 Telefon: *125-284, *110-858, 115-352.

